

พัฒนาการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พ.ศ. 2502 – 2545

สารนิพนธ์
ของ
นางปณฏฐา อัญชลีนุกูล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์
เมษายน 2548

ปณฺญา อัญชลินกุล. (2548). พัฒนาการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พ.ศ. 2502 – 2545. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาวิตรี พิสนุพงศ์.

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงพัฒนาการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 – 2545 ว่ามีกำเนิดและพัฒนาการมาอย่างไร ลักษณะการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลทำให้เกิดการปรับโครงสร้างองค์กรและอำนาจหน้าที่ ภายในองค์กร เพื่อลดและขจัดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวของประเทศไทย เติบโตอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีพัฒนาการจากองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 เป็นองค์การรัฐวิสาหกิจ แต่องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ยังขาดอำนาจทางกฎหมายและงบประมาณ กอปรกับไม่ได้มีการกำหนดนโยบายทางการท่องเที่ยวไว้ในนโยบายระดับชาติ ทำให้ประสบปัญหาด้านการดำเนินงาน ไม่สามารถควบคุมบังคับธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตลอดจนความร่วมมือกับหน่วยราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้ จึงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนองค์กรเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ใน พ.ศ. 2522 มีอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติในด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังคงไม่มีอำนาจควบคุมหรือบังคับหน่วยงานทั้งภาคราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อีกทั้งภาครัฐบาลยังขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงาน ทำให้นโยบายบางเรื่องไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง เป็นสาเหตุให้เกิดการปรับปรุงหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยอยู่ภายใต้การบริหารงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในปี พ.ศ. 2545 มีรัฐมนตรีว่าการเป็นผู้กำกับดูแล โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังคงสภาพเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่เฉพาะด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวดังที่เคยปฏิบัติมา ส่วนงาน การพัฒนา การควบคุมและการวางแผน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬารับผิดชอบ

THE DEVELOPMENT OF TOURISM AUTHORITY OF THAILAND (TAT) 1959 – 2002

AN ABSTRACT

BY

MRS. PANOOTCHA AUNCHALEENUKOUL

Present in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in History
at Srinakharinwirot University

April 2005

Panootcha Aunchaleenukoul. (2005). *The Development of Tourism Authority of Thailand (TAT) 1959 – 2002*. Master's Project, M.Ed. (History). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Asst. Prof. Sawitri Pisanupong.

The objective of this research is to know about the origination of this organization and how it had been developed. Moreover, the abstract will present its performance, problems and obstacles of the operation which caused to the reform of this organization. The aim is to sustainably develop the tourism of Thailand.

The study reported that the TAT has been developed from TOT since 1959. The latter was organized in form of the state enterprise. Lacking the power of law enforcement and no tourism policy was planned in the National Plans, the TOT could not meet its growth. So, the organization was reformed and the TOT became the TAT in 1979 whose main duty was travel development and travel implementation. However, the TAT has no power to control other organizations concerned and no unity exists among them. This caused a lot of problems change was made. The Ministry of Tourism and Sports has been established in 2002. TAT has become a section in the new ministry and its main duty is to promote tourism which has gained a big amount of annual income each year. As for the ministry, it is in charge of tourism development, control and planning.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและ
คณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี พิสนุพงศ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี พิสนุพงศ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(นายชาญชัย ดวงจิตต์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา สังข์เกษม)

วันที่ เมษายน พ.ศ. 2548

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี พิสนุพงศ์ ประธานควบคุมสารนิพนธ์ที่เมตตาให้คำปรึกษา และขอแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ตลอดจนกรุณาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. ชาศริต ชุ่มวัฒนะ ดร. วงเดือน นาราสัจจ์ และคณาจารย์ ในภาควิชาประวัติศาสตร์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำ ให้ความรู้และเป็นกำลังใจเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณชาญชัย ดวงจิตต์ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยว ภาคกลาง จังหวัดระยอง ที่อนุเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนให้ความรู้และ ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ประทีน คุณพ่อประทีป รักษาติ ตลอดจนญาติพี่น้อง ที่ให้กำลังใจเป็นอย่างดี และที่ขาดไม่ได้คือสมาชิกครอบครัวอัญชลีณุกุล นายทวิลาภ นายสืบสาย และเด็กชายฐนธน ที่ให้ความเข้าใจ เห็นใจ และให้การสนับสนุนในทุกเรื่อง ทุกโอกาสมาโดย สม่ำเสมอ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอรส รักษาติ คุณธรรทิพย์ รักษาติ ผู้อำนวยการวิรพล สารรัตน์ อาจารย์รวิวรรณ มาสมพงษ์ อาจารย์ปุลภรณ์ อาจตัน รวมทั้ง เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่กรุณาจัดหาข้อมูล และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ประโยชน์และคุณค่าอันเกิดจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศความดีนี้แด่ ครู อาจารย์ บิดา มารดา ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย จนสามารถสร้างสรรค์งานชิ้นนี้และ สามารถสำเร็จการศึกษาได้ และในงานวิจัยหากมีสิ่งใดบกพร่อง ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดทุกประการ

ปณัญชา อัญชลีณุกุล

บทที่ 1

ประวัติและความเป็นมาของการท่องเที่ยวไทย

“การท่องเที่ยว” เป็นเรื่องของการเดินทาง แต่การเดินทางมิใช่เป็นการท่องเที่ยวเสียทั้งหมด¹ ผู้เกี่ยวข้องกับงานการท่องเที่ยวมักใช้คำว่า การท่องเที่ยวและการเดินทางปะปนกันไป ในพจนานุกรม *Webster's Third New International Dictionary* ได้ให้นิยามของคำว่า การท่องเที่ยว ว่าเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนและหาความสำราญใจ รวมทั้งการจัดการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นธุรกิจ หรือการดำเนินงานของรัฐ ได้แก่ การให้คำแนะนำสถานที่พักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจและขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยว²

จากความหมายที่กล่าวมา จึงพอสรุปความหมายของการท่องเที่ยวได้ว่า

ประการที่ 1 เป็นการเดินทางออกจากที่อยู่อาศัยของตน ที่มีลักษณะเพื่อการไปพักผ่อนและหาความสำราญ

ประการที่ 2 เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและการบริการ

การท่องเที่ยวปัจจุบันเป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อน และเป็นธุรกิจที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมตะวันตก จึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

1. ความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

“การท่องเที่ยว” เป็นคำที่ให้นัยยะหลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นกับความคิดและวัตถุประสงค์ของผู้เกี่ยวข้อง ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยว นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อสุขภาพอนามัย การเดินทางเพื่อศึกษาหาความรู้ การเดินทางไปประกอบกิจทางศาสนา การเดินทางไปเพื่อการกีฬา การเดินทางไปประกอบกิจกรรมทางธุรกิจ การเดินทางไปประชุมหรือสัมมนา การเดินทางไปเยี่ยมญาติ การเดินทางเหล่านี้ ก็นับเป็นการท่องเที่ยว³ ด้วย

¹ ด้อย ชุมสาย, ม.ล. และฉิมพิน พรหมโยธี. (2527). *ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว*. หน้า 50.

² *Webster's Third New International Dictionary*. (1961). p. 2417.

[tourism 1. The practice of touring : travelling for recreation, the guidance or management of tourists as a business or governmental function : provision of itineraries, guidance and accommodations for tourists : the economic activities associated with and dependent upon tourists]

³ ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่มที่ 13*. หน้า 8422 – 8423.

ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยว โดยหลักการแล้วอาจกำหนดได้โดยเงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้

1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือหารายได้¹

หากพิจารณาความหมายของการท่องเที่ยวในเชิงเศรษฐกิจต่อประเทศชาติ นักธุรกิจ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยว แตกต่างกันไปดังนี้

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการ ที่มีขอบเขตกว้างขวาง ทั้งนี้เพราะมีธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหลายประการ คือ

- ก. ธุรกิจโรงแรม
- ข. ธุรกิจนำเที่ยว
- ค. ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการ และสถานที่ตากอากาศ
- ง. ธุรกิจการขายของที่ระลึก
- จ. ธุรกิจการกีฬา
- ฉ. ธุรกิจการดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง ออกกร้าน

การท่องเที่ยว เป็นการนำเอาเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากการที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนำเงินเข้ามาใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการที่ผลิตได้ภายในประเทศ ซึ่งเสมือนกับการส่งสินค้าไปจำหน่ายในต่างประเทศ²

1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ของการท่องเที่ยว คือ คน แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการ³

1.2.1 คน คนซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ในธุรกิจท่องเที่ยว รัฐบาล และชุมชนเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับ “การท่องเที่ยว” เพราะเป็นเจ้าของเงิน ทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินตราในแหล่งท่องเที่ยว นั้นๆ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางเมื่อมีเวลารว่างเพื่อหาประสบการณ์และความสำราญใจ จากกิจกรรมการท่องเที่ยว และเมื่อสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวได้ พวกเขา มัก

¹ ดุ้ย ชุมสาย, ม.ล. และฉิมพิน พรหมโยธี. (2527). *ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว*. หน้า 42.

² ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่มที่ 13*. หน้า 8424.

³ อรรถวธน์ ศรีอุดม. (2543). *การศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453 – 2468)*. หน้า 3 – 6.

วางแผนการท่องเที่ยวไว้ล่วงหน้าโดยการเตรียมเงินเพื่อจ่ายซื้อสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้เลือกสรร

นักท่องเที่ยว (tourist) เป็นคำนาม หมายถึง ผู้ใดก็ตามที่เดินทางเพื่อการท่องเที่ยว จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง เพื่อเฝ้าหาความสำราญใจแล้วกลับมา ณ จุดเดิม¹ ต่อมาใน พ.ศ. 2506 องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) ซึ่งเป็นองค์กรย่อยของสหประชาชาติได้จัดประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ได้พิจารณาว่าการท่องเที่ยว เป็นคำที่มีความหมายกว้าง สมควรกำหนดนิยามของคำว่า นักท่องเที่ยว ให้กว้างขึ้นดังนี้²

1.1.2.1 Tourist หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนชั่วคราวและพักอยู่ในประเทศที่มาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป เพื่อมาพักผ่อน พักพิน ทัศนศึกษา ประกอบศาสนากิจ ติดต่อธุรกิจ รวมทั้งการประชุม

1.1.2.2 Excursionist หมายถึง นักท่องเที่ยวแบบเข้าไปเยือนกลับ หรือกลับมาถึงบ้านภายใน 24 ชั่วโมง โดยไม่พักแรม ณ ที่ใด

1.1.2.3 Visitor หมายถึง อย่างเป็นทางการเดียวกับ Tourist แต่เป็นคำที่ประเทศหนึ่งใช้เรียกนักท่องเที่ยวจากประเทศอื่นที่เข้ามาในประเทศของตนและบางที่เรียกว่า Foreign Visitor

ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว อันได้แก่ บริษัทนำเที่ยว สายการบิน รถไฟ โรงแรม ภัตตาคาร แหล่งบันเทิง เป็นต้น เป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการจัดหาสินค้าและบริการตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องดำเนินงานพร้อมกับรัฐและชุมชนในท้องถิ่น เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเยือนพื้นที่ของตน

รัฐบาล รัฐบาลเป็นผู้ตระหนักดีถึงการกระจายรายได้ ที่จะเกิดขึ้นแก่ชาวบ้าน และธุรกิจการท่องเที่ยว เพราะเมื่อผู้มีรายได้จากการท่องเที่ยวนำเงินมาใช้จ่ายเงินนั้นจะกลายเป็นรายได้ของคนกลุ่มอื่นต่อไป การท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงกว่าอุตสาหกรรมอื่น เนื่องจากประกอบด้วยธุรกิจหลากหลายประเภทที่ต้องการคนทำงานทุกชนชั้น

ชุมชนเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยว คือ ประชากรในท้องถิ่นที่เห็นการท่องเที่ยวว่าจะยังประโยชน์ให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเนื่องด้วยการได้ทำงานในธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น พนักงานโรงแรม ภัตตาคาร และแหล่งบันเทิง รวมทั้งมีโอกาสสร้างธุรกิจส่วนตัวในท้องถิ่น เป็นต้น

1.2.2 แหล่งท่องเที่ยว (Destination) เป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นสถานที่รับนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้คือ

¹ Webster's Third New International Dictionary. (1961). p. 1327.

² ต้อย ชุมสาย, ม.ล. และญิบพัน พรหมโยธี. (2527). *ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว*. หน้า 6.

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) หรือทรัพยากรทางการท่องเที่ยว แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ ประเภทธรรมชาติ ประเภทสถานประวัติศาสตร์ และประเภทศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปเยือนสถานที่นั้น

ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) เป็นเส้นทางที่เข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งบริการการขนส่งสาธารณะที่ทำให้สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้ ในปัจจุบันนี้นับได้ว่าการคมนาคมขนส่งมีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว อาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมไม่สามารถพัฒนาไปได้หากปราศจากการคมนาคมขนส่งที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และประหยัด

สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities) เมื่อมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการที่จะได้รับการบริการอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ร้านค้าของที่ระลึก ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว โทรศัพท์สาธารณะ สถานพักผ่อน เป็นต้น นอกจากนี้ ถนนหนทาง ระบบสื่อสาร ไฟฟ้า น้ำประปา โรงพยาบาล ท่าเรือ สนามบิน ก็นับเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เป็นสาธารณูปโภคในท้องถิ่น

1.2.3 การจัดการ (Management) คือ การดำเนินงานเพื่อหารายได้ของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ที่สำคัญ ได้แก่ ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว และธุรกิจสินค้าที่ระลึก

ธุรกิจขนส่ง เป็นธุรกิจที่ทำหน้าที่ขนส่งนักท่องเที่ยวสู่จุดหมาย เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับพาหนะที่ใช้ในการคมนาคมทั้ง 3 ทาง คือ ทางบก ทางเรือ และทางอากาศ¹

ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม เป็นธุรกิจที่ต่อเนื่องจากธุรกิจขนส่ง เมื่อนักท่องเที่ยวไม่ได้จัดหาอาหารไปรับประทานระหว่างการเดินทาง ทำให้ธุรกิจจัดหาอาหารและเครื่องดื่มเกิดขึ้น

ธุรกิจที่พัก เป็นธุรกิจที่มีตั้งแต่ โรงแรม บังกะโล โมเต็ล เกสต์เฮาส์ หอพักแคมป์ และเรือนแพ ให้บริการที่นอนพักค้างคืน รวมทั้งเครื่องใช้ที่จำเป็นและเหมาะสมตามอัตราค่าบริการที่เรียกเก็บเช่น ที่นอน หมอน ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว สบู่ เป็นต้น

ธุรกิจนำเที่ยว ประกอบด้วยบริษัทนำเที่ยว (Tour Operator) และตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยว (Travel Agency) และแหล่งท่องเที่ยว (Tourist Destination)² ซึ่งเป็นธุรกิจที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานงานติดต่อระหว่างบริการท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น จัดรายการ

¹ สุภาพร มากแจ้ง. (2539) *หลักมัคคุเทศก์*. หน้า 10.

² แหล่งเดิม. หน้า 11.

นำเที่ยวเบ็ดเสร็จ (Package Tour) การขนส่ง ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ธุรกิจนำเที่ยว ยังให้บริการวางแผนการจัดประชุมสัมมนา และการจัดนิทรรศการต่าง ๆ เป็นต้น

ธุรกิจสินค้าที่ระลึก เป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้ราษฎรในท้องถิ่น ของที่ระลึก แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเครื่องเตือนใจและของฝากแก่ญาติมิตร สำหรับนักท่องเที่ยวเองประหนึ่งว่าทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไปยังกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่เคยมาสถานที่นั้นด้วย

ดังจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่หลากหลาย เมื่อพิจารณาคำนิยม ที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างหลากหลายและเป็นระบบจึงเรียกชื่อธุรกิจนี้ว่า “อุตสาหกรรมท่องเที่ยว” และในภาษาอังกฤษใช้ชื่อว่า Tourist Industry

2. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

“อุตสาหกรรมท่องเที่ยว” เป็นคำที่มักทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นการผลิตสิ่งที่มีตัวตน อาทิ โรงงานผลิตหลอดไฟฟ้า กระเบื้อง ซึ่งต้องใช้เงินทุนในการผลิตสูง เพื่อให้ได้ผลผลิตเป็นชิ้น เป็นอันผู้ผู้บริโภค หากแต่ในความเป็นจริงแล้วอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรม บริการที่ปราศจากโรงงาน ปล่อยควัน เครื่องจักรกลและผลผลิตเป็นชิ้น โดยมีองค์ประกอบเป็น หน่วยธุรกิจต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวกับการผลิต การพัฒนา และการบริการ เพื่อสนองความ พึงพอใจของนักท่องเที่ยว¹

ประเทศซึ่งมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงมักจะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากร การท่องเที่ยว ทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น ชายหาด ทะเล แม่น้ำ ป่า ภูเขา ถ้ำ ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม เป็นผลให้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เช่น ประเทศสเปนเป็นประเทศหนึ่งที่ไม่ มีทรัพยากรสำคัญทางด้านอื่น หากแต่รายได้หลักของประเทศขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้วยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง อาทิ มีเมืองชายฝั่งทะเลที่สวยงาม มีกีฬาที่เป็นเอกลักษณ์ของตน อันได้แก่ กีฬาสู้วัวกระทิง เป็นต้น จากภาวะการณ์ภายหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing Country) หลายประเทศ ทั่วโลกมีการตื่นตัวและพัฒนาการท่องเที่ยวของตนเองอย่างมาก ทั้งนี้ด้วยเล็งเห็นประโยชน์ ที่ได้รับจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จนกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ สำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยการลงทุนที่ไม่สูงนักแต่ให้ ผลตอบแทนที่สูงกว่า

¹ ชาญชัย ดวงจิตต์. (2529). การส่งเสริมการท่องเที่ยวและองค์การเพื่อส่งเสริม และพัฒนาการ ท่องเที่ยวของประเทศไทย. หน้า 44.

2.1 ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งประกอบด้วยองค์การหรือหน่วยธุรกิจต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรง อาทิ โรงแรม สายการบิน ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ร้านค้าของที่ระลึก ฯลฯ และธุรกิจสนับสนุน เช่น บริการซักรีด บริการทำความสะอาด บริการจัดพิมพ์ต่าง ๆ พื้นที่ใดที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากจะเกิดกิจกรรมและปรากฏการณ์มากมายเพื่อสนองตอบนักท่องเที่ยว การซื้อบริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ถือว่าเป็นการส่งสินค้าออกที่มองไม่เห็นด้วยสายตา (Invisible Export)¹ เพราะเป็นการซื้อด้วยเงินตราต่างประเทศ เห็นได้ว่าข้อบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทำให้ในปัจจุบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและอาจสรุปได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีผลดีทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังกล่าวเป็นลำดับดังนี้

2.1.1 ด้านเศรษฐกิจ

2.1.1.1 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้จากเงินตราต่างประเทศ เช่นเดียวกับการส่งสินค้าไปขายยังต่างประเทศ แต่เป็นการส่งออกที่มองไม่เห็นตัว เงินตราต่างประเทศเหล่านี้เกิดจากการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางเข้ามายังประเทศ ซึ่งเงินตราเหล่านี้จะถูกนำมาจัดสรรเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป สำหรับประเทศไทยรายได้จากการท่องเที่ยวหรือจากนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศนับว่ามีอัตราสูงมากเมื่อเทียบกับสินค้าออกหลักของประเทศ และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา รายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงเป็นลำดับ 1 จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2539 ตามตาราง 1

¹ ชาญชัย ดวงจิตต์. (2529). การส่งเสริมการท่องเที่ยวและองค์การเพื่อส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย. หน้า 48.

ตาราง 1 รายได้จากการท่องเที่ยวเปรียบเทียบกับรายได้จากการส่งสินค้าอื่น ๆ ในปี พ.ศ.

2524 - 2543

ลำดับ	2524	2525		2526		2527		2528	
สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)
1. ข้าว	26,367	ท่องเที่ยว	23,879	ท่องเที่ยว	25,050	ท่องเที่ยว	27,317	ท่องเที่ยว	31,768
2. ท่องเที่ยว	21,455	ข้าว	22,504	ข้าว	20,157	ข้าว	25,932	สิ่งทอ	23,575
3. มัน	16,446	มัน	19,869	มัน	15,387	สิ่งทอ	19,155	ข้าว	22,523
4. สิ่งทอ	12,531	สิ่งทอ	14,049	สิ่งทอ	14,351	มัน	16,600	มัน	14,978
5. ยาง	10,840	น้ำตาล	12,933	ยาง	11,787	ยาง	13,004	ยาง	13,567
6. น้ำตาล	9,571	ยาง	9,490	ข้าวโพด	8,486	ข้าวโพด	10,147	แผงไฟ	8,231
7. ดีบุก	9,091	ข้าวโพด	8,330	อัญมณี	7,489	แผงไฟ	7,352	ข้าวโพด	7,700

ที่มา : ข้อมูลสถิติ พ.ศ. 2524 – 2528 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในรายงานประจำปี 2528 หน้า 60

ลำดับ	2529	2530		2531		2532		2533	
สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)
1. ท่องเที่ยว	37,321	ท่องเที่ยว	50,024	ท่องเที่ยว	78,859	ท่องเที่ยว	96,386	ท่องเที่ยว	110,572
2. สิ่งทอ	31,268	สิ่งทอ	48,555	สิ่งทอ	58,627	สิ่งทอ	74,027	สิ่งทอ	84,472
3. ข้าว	20,315	ข้าว	22,703	ข้าว	34,676	ข้าว	45,462	คอมฯ	38,671
4. มัน	19,086	มัน	20,661	ยาง	27,189	ยาง	26,423	ข้าว	27,770
5. ยาง	15,116	ยาง	20,539	มัน	21,844	มัน	23,974	ยาง	23,557
6. แผงไฟ	12,818	แผงไฟ	15,179	อัญมณี	13,958	น้ำตาล	19,244	มัน	23,136
7. ข้าวโพด	9,261	อัญมณี	11,550	แผงไฟ	8,691	แผงไฟ	18,424	อัญมณี	22,045

ที่มา : ข้อมูลสถิติ พ.ศ. 2529 – 2533 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในรายงานประจำปี 2533 หน้า 59

ลำดับ	2534	2535		2536		2537	
สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)
1. สิ่งทอ	109,524	ท่องเที่ยว	123,135	ท่องเที่ยว	127,802	ท่องเที่ยว	146,211
2. ท่องเที่ยว	100,004	สิ่งทอ	111,837	สิ่งทอ	116,669	สิ่งทอ	132,772
3. คอมฯ	46,471	คอมฯ	55,384	ข้าว	62,744	ข้าว	92,070
4. ข้าว	30,516	อัญมณี	36,582	ยาง	41,030	ยาง	49,062
5. กุ้งสด	26,681	ข้าว	36,214	มัน	39,453	มัน	49,061
6. แผงไฟ	25,760	กุ้งสด	31,696	อัญมณี	37,843	น้ำตาล	44,663
7. ยาง	24,953	มัน	29,611	แผงไฟ	35,550	แผงไฟ	41,799

ที่มา : ข้อมูลสถิติ พ.ศ. 2534 – 2537 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในรายงานประจำปี 2537 หน้า 61

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	2538	2539	2540
สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก มูลค่า (ล้านบาท)
1. การท่องเที่ยว	190,765	การท่องเที่ยว	คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน
2. ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	142,440	ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์	การท่องเที่ยว
3. คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน	128,432	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ
4. ผลิตภัณฑ์พลาสติก	62,156	เครื่องใช้ไฟฟ้า	เครื่องใช้ไฟฟ้า
5. ยางพารา	61,262	ยางพารา	ส่วนประกอบวงจรไฟฟ้า
6. ส่วนประกอบวงจรไฟฟ้า	58,150	ส่วนประกอบวงจรไฟฟ้า	ข้าว
7. รองเท้า	53,752	อัญมณี	ยางพารา
8. อัญมณี	50,302	ข้าว	อาหารทะเลสำเร็จรูป
9. กุ้งทะเล	49,946	กุ้งทะเล	อัญมณี
10. ข้าว	48,629	อาหารทะเลสำเร็จรูป	ผลิตภัณฑ์พลาสติก

ที่มา : ข้อมูลสถิติ พ.ศ. 2538 – 2543 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในรายงานประจำปี 2543

ลำดับ	2541	2542	2543
สินค้าออก	มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก มูลค่า (ล้านบาท)	สินค้าออก มูลค่า (ล้านบาท)
1. คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน	316,102	คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน	คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน
2. การท่องเที่ยว	242,177	การท่องเที่ยว	การท่องเที่ยว
3. ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	183,029	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	เครื่องไฟฟ้า
4. เครื่องใช้ไฟฟ้า	161,821	เครื่องไฟฟ้า	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ
5. ส่วนประกอบวงจรไฟฟ้า	92,906	ส่วนประกอบวงจรไฟฟ้า	ส่วนประกอบวงจรไฟฟ้า
6. ข้าว	86,801	อาหารทะเลสำเร็จรูป	ผลิตภัณฑ์พลาสติก
7. อาหารทะเลสำเร็จรูป	73,142	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	อาหารทะเลสำเร็จรูป
8. ผลิตภัณฑ์พลาสติก	70,574	ข้าว	ผลิตภัณฑ์เหล็กกล้า
9. ผลิตภัณฑ์เหล็กกล้า	64,416	ผลิตภัณฑ์เหล็กกล้า	ปิโตเลียม
10. กุ้งทะเล	58,342	กุ้งทะเล	เครื่องจักรกล

ที่มา : ข้อมูลสถิติ พ.ศ. 2538 – 2543 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในรายงานประจำปี 2543 หน้า 61

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นระยะเวลาของความก้าวหน้าและความเจริญเติบโตด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้สินค้าส่งออกประเภทคอมพิวเตอร์และชิ้นส่วนเป็นผลิตภัณฑ์ส่งออกที่นำรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับ 1 แต่ถึงแม้รายได้จากการท่องเที่ยวจะมาเป็นอันดับ 2 หากแต่จำนวนรายได้มีปริมาณเพิ่มขึ้นในอัตราที่ก้าวหน้าขึ้นทุกปี นับได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสินค้าออกสำคัญของประเทศ

นอกจากนี้การท่องเที่ยวในประเทศซึ่งเกิดจากคนไทยเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ ก็มีจำนวนมากเช่นกัน แม้ว่าคนไทยจะใช้จ่ายเงินไม่มากนักเมื่อเทียบกับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ แต่คนไทยก็มีการใช้จ่ายไปกับการท่องเที่ยวไปไม่น้อย เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นิยมท่องเที่ยวกันเป็นหมู่คณะมาก ๆ รายได้จากนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวต่างประเทศจะกระจายไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งในทางตรง คือ การที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปโดยตนเอง และทางอ้อม คือ การซื้อสิ่งผลิตโดยที่ไม่ต้องเดินทางไปสถานที่นั้น จึงเปรียบเสมือนการได้ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของท้องถิ่น¹

2.1.1.2 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพให้กับประชาชนอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ใช้เครื่องจักรทดแทนได้ยาก (Labor Intensive Industry) จึงจำเป็นที่จะต้องจ้างแรงงานของคนซึ่งมีลักษณะของความเอื้ออาทร โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ฯลฯ นอกจากนี้แรงงานที่ใช้ในการลงทุน เช่น การก่อสร้างและปรับปรุงโรงแรม สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้แรงงานในประเทศเป็นจำนวนมาก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งโดยทางตรงและที่เกี่ยวข้องจะช่วยสร้างให้คนมีงานทำมากกว่าอุตสาหกรรมอื่น ทั้งนี้เพราะแรงงานส่วนใหญ่ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังเป็นประเภทที่ไม่ต้องใช้เวลาหรือค่าใช้จ่ายในการศึกษาและฝึกอบรมมากนัก

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). 36 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 15.

ตาราง 2 แสดงจำนวนผู้ประกอบการอาชีพอุตสาหกรรมต่าง ๆ พ.ศ. 2503, 2513, 2523, 2533, 2543

ประเภทอาชีพ	ปี				
	2503*	2513	2523**	2533***	2543****
ยอดรวม (คน)	13,772,104	-	22,523,800	30,843,700	33,001,000
เกษตรกรรม การป่าไม้ และการล่าสัตว์และ การประมง	11,334,382	-	15,942,700	19,725,700	16,095,500
การขุดแร่โลหะ อโลหะ	29,568	-	36,600	54,000	38,900
อุตสาหกรรม หัตถกรรม	471,027	-	1,788,900	3,132,700	4,784,900
การก่อสร้าง ซ่อมและ รื้อถอน ทำลาย	68,813	-	435,900	1,026,300	1,280,200
การสาธารณสุขปิโภคและ สาธารณสุข	15,535	-	59,900	108,700	172,600
พาณิชย์กรรม	77,904	-	1,915,900	2,976,100	4,801,600
การขนส่งสินค้าและ การคมนาคม	168,939	-	455,900	732,900	951,300
บริการ	655,271	-	1,886,800	3,064,900	4,864,900
กิจการที่ระบุไม่แน่ชัด หรือไม่ทราบ	251,665	-	500	21,600	10,200

* ข้อมูลจากสมุดสถิติรายปีประเทศไทย ปี 2510 – 2512

** ข้อมูลจากสมุดสถิติที่สำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2526

*** ข้อมูลจากสมุดสถิติรายปีประเทศไทย พ.ศ. 2535

**** ข้อมูลจากสมุดสถิติรายปีประเทศไทย พ.ศ. 2543

จากสถิติจำนวนผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ ตามตารางที่ 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 – 2543 (ช่วงละ 10 ปี) เห็นได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้สร้างความเจริญเติบโตแก่อุตสาหกรรมภายในประเทศด้วย ทั้งที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยตรง เช่น ธุรกิจบริการ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจอาหารและที่พัก และโดยอ้อม เช่น เกษตรกรรม การก่อสร้าง หัตถกรรม และการขนส่ง เป็นต้น เพื่อให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามา

เป็นผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนสูงขึ้น ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและจ้างงานอย่างหลากหลาย

2.1.1.3 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง เมื่อมีการเดินทางท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศหรือนักท่องเที่ยวในประเทศ ย่อมก่อให้เกิดผลด้านการกระจายรายได้ นักท่องเที่ยวจะนำเงินไปจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าและบริการจากท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้

2.1.1.4 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการผลิตในอัตราสูง เนื่องจากเงินตราที่นักท่องเที่ยวนำมาจับจ่ายจะหมุนเวียนเป็นวงจรภายในประเทศ นอกจากนี้ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังเป็นการกระตุ้นให้นำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์สูงสุด นักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางไปเที่ยวก็ต้องใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ซื้อผลิตภัณฑ์พื้นเมือง และหากพักแรมก็ต้องจ่ายเป็นค่าที่พัก เงินที่จ่ายออกไปจะไม่ตกอยู่ที่จุดใดโดยเฉพาะ แต่จะกระจายออกไปสู่ประชาชนในกลุ่มย่อย ซึ่งส่งผลต่อการผลิตที่เรียกว่า Multiplier Effect ทางการท่องเที่ยว¹ ซึ่งอยู่ในลักษณะสูงมาก เมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น

2.1.1.5 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยแก้ไขการขาดดุลชำระเงินของประเทศ ประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศมักตกอยู่ในภาวะขาดดุลการค้า ด้วยประเทศเหล่านี้ต้องพึ่งพิงประเทศที่พัฒนามากกว่า โดยนำเข้าสินค้าที่ตนเองไม่สามารถผลิตได้ โดยเฉพาะเครื่องจักรและเทคโนโลยี ซึ่งสินค้าเหล่านี้มีมูลค่าในการนำเข้าสูงมากเมื่อเทียบกับมูลค่าสินค้าส่งออก ทำให้ประเทศเหล่านี้ตกอยู่ในสภาวะขาดดุลการค้าคล้ายคลึงกัน

2.1.1.6 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต (Limitless Industry) เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศ เหมือนการเกษตรประเภทอื่น ๆ ผลผลิตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยว คือ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น ทะเล ภูเขา โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นต้น

2.1.2 ด้านสังคมและวัฒนธรรม

2.1.2.1 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวและเจ้าของมรดกศิลปวัฒนธรรมเหล่านั้นเกิดความภาคภูมิใจ ความสำนึกและความตระหนักในคุณค่าความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมนั้น จึงเกิดความร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์และฟื้นฟูให้คงอยู่สืบไป

¹ เมื่อมีการใช้จ่ายเกิดขึ้นครั้งหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ จะก่อให้เกิดการใช้จ่ายต่าง ๆ กันไปอีกหลายรอบ เมื่อรวมการใช้จ่ายในรอบต่าง ๆ เข้าด้วยกันจะพบว่าเมื่อมีการผลิตและมีรายได้ที่มีมูลค่าสูงกว่า การใช้จ่ายในรอบแรกหลายเท่า

2.1.2.2 สร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคหนึ่งไปยังอีกภูมิภาคหนึ่ง ย่อมก่อให้เกิดการสร้างสรรให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สิ่งอำนวยความสะดวก ทำให้ท้องถิ่นมีความเจริญ

2.1.3 ด้านสภาวะแวดล้อม

2.1.3.1 อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) อาทิเช่น ไฟฟ้า ประปา โรงพยาบาล ถนนหนทางเพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก

2.1.3.2 อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ก่อให้เกิดความจำเป็นในการสร้างระบบการควบคุมการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ชายหาด ถ้ำ ภูเขา น้ำตก เป็นต้น¹

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนอกจากจะทำรายได้ให้แก่ประเทศปีละมหาศาลแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทยออกสู่นานาประเทศอีกด้วย นอกจากนี้การท่องเที่ยวภายในประเทศยังมีส่วนช่วยส่งเสริมให้คนไทยได้รับความรู้รักประเทศชาติ และช่วยปลูกฝังความรักเมืองไทยให้เกิดแก่ชนชาติไทยเป็นอย่างดี² อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้พัฒนาอยู่ในฐานะที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยทั้งในด้านธรรมชาติและทางวัฒนธรรม มีปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทาง การท่องเที่ยว การพักอาศัย รวมทั้งของที่ระลึกอย่างสมบูรณ์ มีบริการที่ได้มาตรฐาน และมีประชาชนที่เป็นมิตรอารี³ ซึ่งกว่าจะมาถึงวันนี้ก็เพราะรัฐบาลในอดีตได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาโดยตลอด ดังที่กล่าวไว้พอสังเขปแล้วในเบื้องต้น

2.2 พัฒนาการของการท่องเที่ยวไทย

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 1800 เป็นต้นมา จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวไว้ว่า เป็นช่วงที่อาณาจักรสุโขทัยเรืองอำนาจ ได้มีการติดต่อค้าขายกับดินแดนใกล้เคียงอยู่เป็นประจำ อาทิเช่น จีน เมาะตะมะ มลายู และชวา เป็นต้น ถึงแม้ว่าจุดประสงค์ส่วนใหญ่ของการเดินทางไปมาระหว่างกันจะเป็นเพียงการค้าขายแลกเปลี่ยนเท่านั้น แต่ก็มีสิ่งหนึ่งที่แฝงอยู่ในการค้านั้นคือการท่องเที่ยว

ต่อมาในสมัยอยุธยา ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมต่อเนื่องถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ได้มีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างประเทศ ได้แก่ ชาวฮอลันดา และชาวญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังสร้างสัมพันธภาพโดยการส่งราชทูตระหว่างญี่ปุ่นกับอยุธยาหลายครั้ง

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199 – 2231) นับได้ว่าเป็นยุคที่มีการติดต่อกับชาวต่างประเทศมากที่สุด เช่น ปอร์ตุเกส ฮอลันดา ฝรั่งเศส และประเทศใกล้เคียง

¹ วินิจ วีรยางกูร. (2532). *การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. หน้า 65 – 66.

² ถนอม กิตติขจร. (2510). “คำขวัญ,” ใน *หนังสือชุมนุม เรื่อง ส่งเสริมการท่องเที่ยว*. หน้า 1.

³ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2528). *25 ปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. หน้า 9.

หลายประเทศ ฝรั่งเศสเป็นประเทศซึ่งได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยมีจุดประสงค์เพื่อเผยแพร่ศาสนา ต่อมาประเทศไทยได้เปิดสัมพันธทางการทูตกับฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2224¹ โดยได้ส่งออกญาพระวิสุตรสุนทรเป็นราชทูตเจริญพระราชสาส์นและเครื่องราชบรรณาการไปยังพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศส และได้มีการติดต่อทางการทูตกับฝรั่งเศสอีกหลายครั้ง เป็นผลทำให้คนไทยได้รับและรู้จักวัฒนธรรมของชาวต่างประเทศยิ่งขึ้น ต่อมาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและยุโรปเห็นห่างกันเป็นลำดับเนื่องจากมีศึกกับพม่า จนกระทั่งถึงสมัยธนบุรีประเทศไทยก็ได้มีการติดต่อกับประเทศเฉพาะแถบทางเอเชียเท่านั้น

สมัยรัตนโกสินทร์ มีการติดต่อค้าขายกับประเทศใกล้เคียง เช่น จีน ชาว สิงคโปร์ อินเดีย และขณะเดียวกันก็มีการติดต่อค้าขายกับประเทศตะวันตก เช่น อังกฤษ เป็นต้น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมีการเจริญสัมพันธไมตรีกับลังกาทวีป ในด้านพระศาสนา นับว่าเป็นการท่องเที่ยวอีกอย่างหนึ่ง นอกเหนือจากการค้า

จะเห็นได้ว่าคนไทยมีการท่องเที่ยวมาช้านาน อาจจะช่วยจุดประสงค์ที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเพื่อการค้า การสงคราม หรือการจาริกแสวงบุญ แต่การเดินทางเหล่านั้นหาใช่เป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนและหาความสำราญใจอย่างเช่นในยุคปัจจุบันคนไทยรับแนวคิดการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนและความสนุกสนานเช่นปัจจุบัน เมื่อประเทศไทยได้เปิดประเทศค้าขายกับชาติตะวันตกตามสนธิสัญญาบาววริง ในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา จากจุดนั้นนับได้ว่าการท่องเที่ยวของไทยเริ่มเป็นรูปแบบอุตสาหกรรมหรือเป็นการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ เนื่องจากมีการสร้างที่พักและโรงแรม เพื่อเป็นที่พักแก่ชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทย

2.2.1 การท่องเที่ยวและองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวไทย

นับได้ว่าจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรมนั้น เริ่มนับตั้งแต่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินเมื่อครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ² พระองค์เป็นผู้ที่สนใจเรื่องการท่องเที่ยวอย่างมากและมีดำริให้ส่งเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2467 และเริ่มมีการจัดตั้งแผนกโฆษณาของกรมรถไฟขึ้นทำหน้าที่รับรองและให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งการโฆษณาเผยแพร่ประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างประเทศ สำนักงานแห่งแรกตั้งอยู่ที่กรมรถไฟ เชียงสะพานพวงศ์ ต่อมาได้ย้ายมาตั้งที่สถานีรถไฟหัวลำโพง โดยมีหลวงถวิลเศรษฐพานิชยการเป็นผู้ช่วยดำเนินกิจการ³ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศได้เริ่มให้

¹ สงวน อึ้งคง. (2529). *สิ่งแรกในเมืองไทย*. หน้า 41.

² สิริกมล ศรีเดช. (2545). *ตลาดดอนหวาย : พื้นที่แห่งการท่องเที่ยวและบริโภค*. หน้า 43 - 45.

³ องค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2509). *ผลงานในรอบ 5 ปี องค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2503 - 2507*. หน้า 12 - 13.

ความสนใจและเห็นความสำคัญที่จะให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชิญชวนให้ต่างชาติเดินทางเข้ามาหาความสำราญใจ

เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินทรงย้ายไปดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม งานส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงย้ายไปเป็นแผนกหนึ่ง ขึ้นกับกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม และดำเนินงานร่วมกับกรมรถไฟแต่ไม่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาล โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ที่ถนนเจริญกรุง หน้ากรมไปรษณีย์กลาง

อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวของไทยเริ่มเป็นนโยบายที่ชัดเจนในปี พ.ศ. 2479 เมื่อกระทรวงเศรษฐกิจ (ในสมัยนั้น) เป็นผู้เสนอโครงการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยต่อคณะรัฐมนตรี โดยเสนอแผนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งมีหลัก 3 ประการคือ

1. งานโฆษณาชักชวนนักท่องเที่ยว
2. งานรับรองนักท่องเที่ยว
3. งานบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก

ในโครงการนี้ได้เสนอให้จัดตั้งหน่วยงานการท่องเที่ยวในรูปของสมาคมท่องเที่ยว คณะรัฐมนตรีรับหลักการเรื่องการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่ไม่รับหลักการในการจัดตั้งให้เป็นรูปสมาคม¹ และมอบให้กระทรวงเศรษฐกิจเป็นเจ้าของเรื่อง ให้ตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการท่องเที่ยวขึ้น ครั้นต่อมากระทรวงเศรษฐกิจได้ดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี โดยเชิญผู้แทนกระทรวงต่าง ๆ มาร่วมประชุมตั้งมีรายนามดังนี้

1. พระประมณฑ์ปัญญา	กรรมการผู้แทนกระทรวงเศรษฐกิจ
2. พระยาชำนาญบรรณาคม	กรรมการผู้แทนกระทรวงธรรมการ
3. พระยานุรักษ์ภูเบศร	กรรมการผู้แทนกระทรวงมหาดไทย
4. พระยานุรักษ์ราชมณฑิเยร	กรรมการผู้แทนสำนักพระราชวัง
5. นายไพโรจน์ ชัยนาม	กรรมการผู้แทนสำนักงานโฆษณาการ
6. หลวงสมานไมตรีรักษ์	กรรมการผู้แทนกรมศิลปากร
7. นายโชติ คุณะเกษม	
8. หม่อมเจ้าไชแสงระพี ระพีพัฒน์	
9. นายเข้ม ฅ ป้อมเพชร	กรรมการผู้แทนกรมรถไฟ
10. หลวงถวิลเศรษฐพาณิชย์การ	กรรมการผู้แทนกระทรวงเศรษฐกิจ
- เป็นเลขานุการ

ที่ประชุมพิจารณาสมควรจะดำเนินงานท่องเที่ยวและจัดตั้งเป็นรูปบริษัท โดยรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ และให้เงินบำรุง (Subsidy) เป็นรายปี ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการรับตัวบุคคล

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2523). *ประวัติการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย* และความเป็นมาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 2 – 4.

เข้าทำงาน คณะรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยเรื่องการจัดตั้งเป็นรูปบริษัท ต่อมากระทรวงเศรษฐกิจได้มอบงานนี้ให้กรมพาณิชย์เป็นผู้จัดทำเพราะกรมพาณิชย์มีแผนก ส่งเสริมพาณิชย์และท่องเที่ยวอยู่ในกระทรวงเศรษฐกิจ

ต่อมาใน พ.ศ. 2480 ข้าหลวงประจำจังหวัดปัตตานี มีความประสงค์ที่จะนำชาวไทยอิสลามในจังหวัดปัตตานีเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ และเชียงใหม่ เพื่อสร้างไมตรีระหว่างชาวไทยต่างศาสนา และได้มีโอกาสเยี่ยมเยียนข้าราชการผู้ใหญ่ในคณะรัฐบาล และขอให้กระทรวงมหาดไทยช่วยเหลือในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ลดค่าโดยสารรถไฟ
2. ข้าหลวงประจำจังหวัดและต้องนำคณะ และขอเบิกจ่ายค่าพาหนะและค่าเบี้ยเลี้ยง
3. ขอโอกาสให้ได้เข้าพบปะท่านผู้ใหญ่ในราชการ
4. ขอให้กระทรวงมหาดไทยส่งจังหวัดต่าง ๆ ที่จะเดินทางไปเยี่ยมเยียนช่วยเหลือเรื่องที่พัก โดยเฉพาะจังหวัดพระนครขอให้จัดพาหนะให้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งรับเรื่องไปพิจารณาในการประชุม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาเกี่ยวกับกิจการท่องเที่ยวว่า ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ ไม่อยากอ้างเรื่องศาสนา ควรทำคล้ายแบบของประเทศญี่ปุ่น คือจัดให้มีการท่องเที่ยวในประเทศเพื่อให้พลเมืองประสานสัมพันธ์กันดีและเศรษฐกิจดีขึ้นด้วย โดยจัดทำเป็น Tourist Bureau ถ้ายังไม่พร้อมก็ควรดำเนินการทางสำนักงานโฆษณาการ แสดงให้เห็นว่าแนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เริ่มมีอิทธิพลขึ้นแล้วในระดับผู้บริหารของประเทศ แต่ข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวก็ยังคงไม่ได้รับการพิจารณา

หลังจากคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นได้พิจารณาเรื่องการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการนำชาวไทยอิสลามจังหวัดปัตตานีมาท่องเที่ยวในพระนครและเชียงใหม่แล้วได้นำเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี ในที่สุดคณะรัฐมนตรีลงมติมอบเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กระทรวงเศรษฐกิจเป็นเจ้าของเรื่องและดำเนินการต่อไป กระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงยุติชั่วคราว

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2492 รัฐบาลมีการฟื้นฟูงานการท่องเที่ยวขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง โดยมีมติจากคณะรัฐมนตรีดังต่อไปนี้

1. หากมีชาวต่างประเทศจะมาดำเนินการเปิดโรงแรมขึ้นใหม่ในประเทศแล้วให้ทางราชการร่วมมือด้วยได้

¹ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2509). *ผลงานในรอบ 5 ปี องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2503 – 2507*. หน้า 3.

2. ให้กระทรวงต่างประเทศหาทางเจรจากับต่างประเทศ ชักจูงให้มาดำเนินการเปิดโรงแรมขึ้นในประเทศ

3. ให้กรมโฆษณาการร่างโครงการปรับปรุงหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

ในปลายปี พ.ศ. 2492 ประเทศไทยได้กำหนดที่จะจัดงานแสดงพิพิธภัณฑ์สรรพสินค้าตะวันออกไกล ระหว่างวันที่ 5 ธันวาคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2493 รัฐบาลได้มอบหมายให้กรมโฆษณาการดูแลกิจกรรมตลอดจนวางโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยให้กรมโฆษณาการทำความเข้าใจกับกระทรวงเศรษฐกิจ (กระทรวงพาณิชย์และคมนาคมในสมัยนั้น) ขอโอนกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาขึ้นกับกรมโฆษณาการ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และให้เรียกงานส่วนนี้ว่า “สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว” กรมโฆษณาการได้เชิญผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุมและตกลงในเรื่องการวางโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้¹

1. เตรียมสถานที่ไว้รับรองชาวต่างประเทศให้เพียงพอเท่าที่พึงกระทำได้ โดยขอความร่วมมือจากบรรดาเจ้าของโรงแรมที่มีอยู่แล้วให้ดัดแปลงแก้ไขให้ดีขึ้น และรับรองผู้มาเที่ยวได้มากขึ้น ขอความร่วมมือจากหอบดีที่มีบ้านเรือนหรืออาคารหลายแห่งให้เปิดโอกาสได้ใช้เป็นที่พักของผู้มาเที่ยว และถ้ามีทางทำได้ก็สมควรที่จะก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคารของทางราชการเป็นโรงแรมขึ้นใหม่ ให้เป็นการถาวรสืบไป และการจัดโรงแรมนี้จะต้องฝึกหัดเจ้าหน้าที่โรงแรมไว้ให้มีสมรรถภาพดีด้วย

2. เตรียมเรื่องเกี่ยวกับสาธารณสุขไม่ให้ความเดือนร้อนเจ็บป่วยขึ้นในระหว่างที่ชาวต่างประเทศเข้ามาพักกันมาก ๆ

3. ขอความสะดวกเรื่องหนังสือเดินทางเข้ามาประเทศไทยของผู้ที่จะนำสินค้าเข้ามาแสดงในงาน ตลอดจนผู้เข้าชมที่จะพักอยู่ในประเทศไทย

4. ขอความสะดวกในเรื่องยกเว้นภาษีขาเข้าเกี่ยวกับการนำสินค้าเข้ามาแสดง เว้นแต่จะได้นำสินค้านั้น ๆ ออกจำหน่ายในระหว่างงาน หรือเมื่อหมดงานแล้ว จึงควรเสียภาษีขาเข้า

5. จัดการสื่อสารให้ได้รับความสะดวก เช่น การโทรเลข โทรศัพท์ และการไปรษณีย์

6. จัดยานพาหนะไว้ให้พอเพียงและพร้อมเพรียง

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2523). *ประวัติการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยและความหมายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. หน้า 3 – 4.

7. จัดเตรียมการนำชมโบราณสถานและทัศนียภาพในประเทศไทยเท่าที่จะไปชมได้ เพราะชาวต่างประเทศที่เข้ามาเที่ยวชมจะไม่ชมแต่เฉพาะในงาน แต่อาจจะไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดพระนครและต่างจังหวัดอีกด้วย

ต่อมาเมื่อรัฐตระหนักในความสำคัญของกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น จึงได้ยกฐานะเป็นหน่วยงานเทียบเท่ากอง เรียกว่า “สำนักงานท่องเที่ยว” การท่องเที่ยวในยุคแรก ๆ นอกจากรัฐจะให้ความสำคัญกับความพยายามที่จะจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในประเทศแล้ว ยังมีการจัดทำ Guide Book สำหรับประเทศไทยขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2499 ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยมอบหมายให้สภาวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นผู้จัดทำ ซึ่งมีทั้งที่เป็นฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยให้ชื่อว่า *The Thai Guide Book* ส่วนฉบับภาษาไทยใช้ชื่อว่า *ทัศนศาสตร์ไทย* ซึ่งจัดทำเป็นจังหวัด ๆ ไป โดย *ทัศนศาสตร์ไทยจังหวัดนครปฐม* เป็น Guide Book เล่มแรกที่จัดพิมพ์ แสดงให้เห็นว่ารัฐได้ตระหนักในความสำคัญของการเดินทางท่องเที่ยวและพยายามทำให้ชาวต่างประเทศรู้จักเมืองไทย

ในปี พ.ศ. 2502 การส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศได้ปรากฏเป็นนโยบายที่รัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่ง เพื่อวางโครงการจัดตั้งองค์กรของรัฐเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวในประเทศขึ้นอย่างเป็นทางการ ใช้ชื่อว่า “องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” หรือชื่อย่อว่า อ.ส.ท. ซึ่งต่อมาภายหลังเมื่อ พ.ศ. 2522 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” หรือเรียกชื่อย่อว่า ททท. และใช้ชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน องค์กรดังกล่าวมีหน้าที่หลักคือการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ของเมืองไทยให้เป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนให้ภาคเอกชนหันมาร่วมลงทุนในงานบริการการท่องเที่ยว เช่นผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ให้มีปริมาณมากเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว สร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวในระดับสากล เช่น จัดโครงการอบรมมัคคุเทศก์ ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ร่วมมือกับกรมทางหลวง ในการติดป้ายบอกทางที่มีภาษาอังกฤษ เป็นต้น

กระทั่งในปี พ.ศ. 2545 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดให้มีโครงสร้างองค์กรใหม่ตามนโยบายรัฐบาลในการปฏิรูประบบราชการ โดยเปลี่ยนบทบาทมาดำเนินงานเฉพาะด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ รวมถึงการดำเนินงานด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการขาย และการผลิตสื่ออุปกรณ์โฆษณาเท่านั้น ทำให้ภาระงานบางส่วนที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดำเนินการอยู่ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องถูกถ่ายโอนไปยังกระทรวงใหม่คือกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กก.) ตามบัญญัติไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2545 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2545

2.2.2 ความเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวไทย

ความสำเร็จของการท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวอาจดูได้จากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ จำนวนนักท่องเที่ยว รายได้ที่ได้จากนักท่องเที่ยว และจำนวนวันที่นักท่องเที่ยวมาพัก ดังจะเห็นได้ว่านับตั้งแต่ได้มีการตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ขึ้นในปี พ.ศ. 2503 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการเก็บสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวขึ้น ขณะนั้นมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้ามาเยือนประเทศไทยเพียง 81,340 คน และมีรายได้จากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเพียง 196 ล้านบาทเท่านั้น จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2544 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสูงถึง 10,061,950 คน มีรายได้สูงถึง 299,047 ล้านบาท¹ นับว่าเป็นความสำเร็จของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าออกชนิดอื่น พบว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 (ค.ศ. 1982) เป็นต้นมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำรายได้ให้แก่ประเทศชาติสูงเป็นอันดับ 1 มาจนกระทั่ง พ.ศ. 2539 ดังตารางแสดงสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ดังนี้

ตาราง 3 ข้อมูลรายได้และสถิตินักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทย ระหว่างปี 2503 – 2545

ปี (พ.ศ. / ค.ศ.)	จำนวน นักท่องเที่ยว	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (%)	วันพัก เฉลี่ย (วัน)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	อันดับ สินค้าส่งออก	งบประมาณ ดำเนินการ (ล้านบาท)	หมายเหตุ
2503/1960	81,340	32.11	3.00	196	-	3.40	
2504/1961	107,754	32.47	3.00	250	-	2.30	
2505/1962	130,809	21.40	3.00	310	-	3.60	
2506/1963	195,076	49.13	5.70	394	-	6.00	
2507/1964	211,924	8.64	4.50	430	-	7.00	
2508/1965	225,025	6.18	4.08	506	-	11.00	
2509/1966	282,117	25.37	5.00	754	-	16.00	
2510/1967	335,845	19.04	4.60	952	-	12.10	
2511/1968	377,262	12.33	4.20	1,220	-	7.85	
2512/1969	469,784	24.52	4.80	1,770	-	10.94	
2513/1970	628,671	33.82	4.80	2,175	3	12.80	
2514/1971	638,738	1.60	4.80	2,214	3	14.28	
2515/1972	820,758	28.50	4.90	2,718	2	25.00	

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). รายงานประจำปี 2545. หน้า 89.

ตาราง 3 (ต่อ)

ปี (พ.ศ. / ค.ศ.)	จำนวน นักท่องเที่ยว	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (%)	วันพัก เฉลี่ย (วัน)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	อันดับ สินค้าส่งออก	งบประมาณ ดำเนินการ (ล้านบาท)	หมายเหตุ
2516/1973	1,037,737	26.44	4.70	3,457	3	25.00	- นักท่องเที่ยวถึง 1 ล้านคน (> 1 Million Tourists)
2517/1974	1,107,392	6.71	4.80	3,852	4	27.66	- วิกฤตการณ์ น้ำมัน ครั้งที่ 1 (1 st Oil Crisis)
2518/1975	1,180,075	6.56	5.00	4,538	5	31.17	
2519/1976	1,098,442	- 6.92	5.00	3,990	6	44.38	- นักท่องเที่ยว ลดลง ครั้งที่ 1 (1 st Decrease)
2520/1977	1,220,672	11.13	4.51	4,607	5	52.69	
2521/1978	1,453,839	19.10	4.84	8,894	3	63.60	
2522/1979	1,591,455	9.47	5.09	11,232	3	70.25	- ยกระดับ อสท. เป็น ททท. (Upgrading TOT to TAT)
2523/1980	1,858,801	16.80	4.90	17,765	3	83.98	- วิกฤตการณ์ น้ำมัน ครั้งที่ 2 (2 nd Oil Crisis)
2524/1981	2,015,615	8.44	4.96	21,455	2	109.99	- นักท่องเที่ยวถึง 2 ล้านคน (> 2 Million Tourists)
2525/1982	2,218,429	10.06	4.79	23,879	1	124.45	- รายได้จากกา รท่องเที่ยวเป็นอันดับ หนึ่ง (Revenue from > Other export)
2526/1983	2,191,003	- 1.24	4.91	25,050	1	163.80	- ภาวะเศรษฐกิจ โลกถดถอย : นักท่องเที่ยว ลดลง ครั้งที่ 2 (World economic recession : 2 nd Decrease)

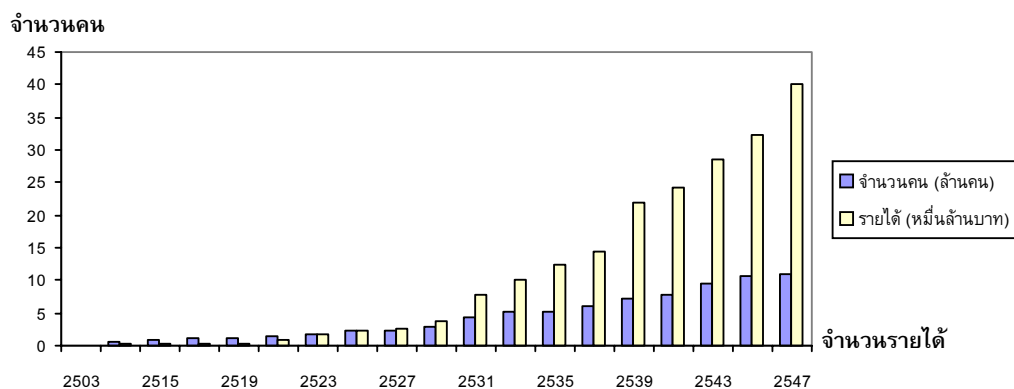
ตาราง 3 (ต่อ)

ปี (พ.ศ. / ค.ศ.)	จำนวน นักท่องเที่ยว	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (%)	วันหยุด เฉลี่ย (วัน)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	อันดับ สินค้าส่งออก	งบประมาณ ดำเนินการ (ล้านบาท)	หมายเหตุ
2527/1984	2,346,706	7.11	5.47	27,317	1	244.26	
2528/1985	2,438,270	3.90	5.58	31,768	1	259.77	
2529/1986	2,818,092	15.58	5.93	37,321	1	333.28	
2530/1987	3,482,958	23.59	6.06	50,024	1	435.90	- ปีท่องเที่ยวไทย นักท่องเที่ยวถึง 3 ล้านคน (Visit (Thailand Year > 3 Million Tourists)
2531/1988	4,230,737	21.47	7.36	78,859	1	506.70	
2532/1989	4,809,508	13.68	7.63	96,386	1	530.64	
2533/1990	5,298,860	10.17	7.06	110,572	1	830.96	- นักท่องเที่ยวถึง 5 ล้านคน (> 5 Million Tourists)
2534/1991	5,086,899	- 4.00	7.09	110,004	1	1,004.25	- สงครามอ่าว เปอร์เซีย : นักท่องเที่ยวลดลง ครั้งที่ 3 (Gulf War Crisis : 3 rd Decrease)
2535/1992	5,136,443	0.97	7.06	123,135	1	1,262.06	
2536/1993	5,760,533	12.15	6.94	127,802	1	1,463.18	
2537/1994	6,166,496	7.05	6.98	145,211	1	2,162.64	- นักท่องเที่ยวถึง 6 ล้านคน (> 6 Million Tourists)
2538/1995	6,951,566	12.73	7.43	190,765	1	2,305.02	
2539/1996	7,192,145	3.46	8.23	219,364	1	2,495.57	
2540/1997	7,211,345	0.41	8.33	220,755	2	2,528.90	
2541/1998	7,764,930	7.53	8.40	242,177	2	2,525.15	- ปีท่องเที่ยวไทย 2541 – 2542 (Amazing Thailand 1998 – 1999)
2542/1999	8,580,332	10.5	7.69	253,018	2	2,649.20	

ตาราง 3 (ต่อ)

ปี (พ.ศ. / ค.ศ.)	จำนวน นักท่องเที่ยว	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (%)	วันพัก เฉลี่ย (วัน)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	อันดับ สินค้าส่งออก	งบประมาณ ดำเนินการ (ล้านบาท)	หมายเหตุ
2543/2000	9,508,623	10.72	7.77	285,539.65	2	2,920.21	- เกี่ยวทั่วไทยไปได้ ทุกเดือน (>Amazing Thailand 2000, Enhancement for the next thousand)
2544/2001	10,061,950	5.82	7.93	299,047	2	2,918,743,200	- เกี่ยวทั่วไทยไปได้ ทุกเดือน (>Amazing Thailand)
2545/2002	10,799,067	7.33	8 (ประมาณ การ)	323,400 (ประมาณการ)	1	3,161,660,100 (ยอดตามจริง)	- เกี่ยวทั่วไทยไปได้ ทุกเดือน (>Amazing Thailand Experience Variety)

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี 2546. หน้า 89 - 90

ภาพประกอบ 1 จำนวน และรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (พ.ศ. 2503 – 2547)

3. ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดองค์การเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว

แม้ว่าประเทศไทยมีพัฒนาการของการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาเป็นระยะเวลา ยาวนานกว่า 80 ปี ถือได้ว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวกำเนิดขึ้นจากความสนพระทัยของ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน โดยริเริ่มจัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งขณะนั้นเป็น เพียงแผนกโฆษณา สังกัดกรมรถไฟ อีกทั้งไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล ต่อมา แม้ว่าจะจะมีการเสนอแนะเพื่อให้จัดตั้งหน่วยงานการท่องเที่ยวในรูปแบบบริษัทโดยรัฐบาลเป็นผู้ ถือหุ้นใหญ่ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในอดีตเป็นเพียงงานส่วนหนึ่งที่ แฝงอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ทำหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ในช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น เมื่อมีงานส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้นรัฐบาลจึงให้รวมหน่วยงานที่ กระจายอยู่กันเป็นหน่วยงานเดียวโดยความรับผิดชอบของกรมโฆษณาการเรื่อยมา กระทั่งในปี พ.ศ. 2502 ในรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ประกาศจัดตั้งองค์การส่งเสริม การท่องเที่ยว (อ.ส.ท.) ขึ้นเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะขึ้นเป็น ครั้งแรก ทั้งนี้ยังมีปัจจัยสนับสนุนทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ดังนี้

3.1 ปัจจัยภายนอก

3.1.1 การปฏิวัติอุตสาหกรรม นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมของสังคมตะวันตก ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวแบบสมัยใหม่ (Modern Tourism) และจากการที่ เจมส์ วัตต์ ได้ประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำทำให้เกิดเรือเดินทะเลและ รถจักรไอน้ำที่นิยมแพร่หลายในยุโรปและอเมริกา ตั้งแต่ พ.ศ. 2378¹ การสร้างประสิทธิภาพของ ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางและการขนส่งมีความสำคัญยิ่งต่อการท่องเที่ยว เพราะสามารถ ย่นย่อ “เวลา” ที่ใช้ในการเดินทางไกลลงได้ทำให้ปลอดภัยและค่าใช้จ่ายถูกลง คนทั่วไปจึงมี โอกาสเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น เมื่อโรมัส คูก (Thomas Cook) ชาวอังกฤษเริ่มจัดทำ รายการนำเที่ยวอย่างเป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรกโดยใช้รถไฟมาช่วยอำนวยความสะดวกในการ เดินทาง นอกจากนี้ยังใช้เรือเดินสมุทรในการเดินทางไกลอีกด้วย นับได้ว่า คูกเป็นผู้ให้โอกาสแก่ ชนชั้นกลางได้เดินทางท่องเที่ยวจนทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวกลายเป็นกิจกรรมของ มวลชน (Mass Tourism) แทนที่จะจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มผู้มีฐานะดีเท่านั้น อีกประการหนึ่งเป็น การสร้างรูปแบบการเดินทางที่มีเอกลักษณ์ขึ้นมา คือ การสร้างแบบแผน ค่านิยม ตลอดจน ธรรมเนียมการเดินทาง ในฐานะที่การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของเวลาพักผ่อน “Leisure Time” หลังจากที่ทำงานหนักในสังคมอุตสาหกรรมของชนชั้นกลาง อาจสรุปได้ว่าการปฏิวัติ อุตสาหกรรมในสังคมตะวันตก ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 นั้น เป็นผลให้เกิดการท่องเที่ยวอย่าง

¹ อรรถพร ศรีอุตม. (2543). การศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2453 – 2468. หน้า 8.

แพร่หลาย ทำให้ผู้คนมีการเดินทางระหว่างประเทศและภูมิภาคมากขึ้น ปัจจัยที่ส่งผลก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างแพร่หลายมี เหตุผลดังนี้¹

3.1.1.1 เวลาว่างเพิ่มขึ้น เนื่องจากมนุษย์รู้จักนำเครื่องจักรกลเข้ามาใช้มีบทบาทแทนแรงงานคนมากขึ้น รวมทั้งการดิ้นรนตามธรรมชาติซึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องมีการประกอบอาชีพ (Occupation) เพื่อเลี้ยงชีพควบคู่ไปกับการนันทนาการ (Recreation)² เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และผ่อนคลายความเครียดในยามว่างจากการประกอบอาชีพ ซึ่งก็คือการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีสัญชาตญาณอยากรู้อยากเห็นสิ่งแปลกใหม่ จึงมีความพึงพอใจที่จะเดินทางท่องเที่ยว โดยมีแรงกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ แรงกระตุ้นทางกายภาพ แรงกระตุ้นทางวัฒนธรรม แรงกระตุ้นทางสัมพันธภาพ และแรงกระตุ้นทางสถานภาพ เป็นเหตุให้การท่องเที่ยวเจริญเติบโตแพร่หลายไปทั่วโลก

3.1.1.2 การขยายตัวของชนชั้นกลาง จากการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นผลให้เกิดเป็นสังคมอุตสาหกรรมในกลุ่มประเทศตะวันตก ประชาชนมักประกอบอาชีพตามโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทห้างร้านในเมืองใหญ่ มีรายได้สูงขึ้น มีกำหนดเวลาทำงานและเวลาพักผ่อน และเวลาว่างที่แน่นอน ทำให้แนวคิดเรื่องการใช้เวลาว่างและนันทนาการเข้ามามีบทบาท

เวลาว่าง (Leisure) เป็นคำมาจากภาษาลาตินว่า Licere หมายถึง เวลาซึ่งเป็นอิสระที่เขาจะเลือกทำอะไรก็ได้ ๆ และอีกนัยหนึ่งเวลาว่างคือเวลาที่อยู่นอกเหนือความจำเป็น และสิ่งที่ต้องกระทำเพื่อให้มีชีวิตอยู่³

นันทนาการหรือกิจกรรมนันทนาการ (Recreation) เป็นการใช้เวลาหรือกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อความรื่นรมย์⁴ เป็นเวลาอิสระจากงานประจำ ดังนั้นการเรียนรู้การใช้เวลาและนันทนาการจึงเป็นพฤติกรรมของมนุษย์อย่างชัดเจนที่ได้มาระหว่างเวลาว่าง

3.1.1.3 ความก้าวหน้าทางวิชาการด้านคมนาคมขนส่ง การพัฒนาด้านคมนาคมขนส่ง ทางรถไฟ ทางรถยนต์ ทางเรือ และทางเครื่องบิน ทำให้การเดินทางสะดวก รวดเร็ว ลดเวลาและค่าใช้จ่าย เป็นเหตุให้ประชาชนสามารถเลือกเดินทางไกลได้หลายรูปแบบ ช่วยให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น

¹ นิคม จารุมณี. (2536). *การท่องเที่ยวและการจัดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. หน้า 22 – 23.

² บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542, มกราคม – มีนาคม). “มารู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันเถิด,” ใน *จุลสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. หน้า 10.

³ Harold D.Meyer, Charles K. Brightbill and Douglas Sessom. (1969). *Community Recreation : A Guide to its Organization*. p. 29.

⁴ สุภาพร มากแจ้ง. (2539). *หลักมัคคุเทศก์*. หน้า 13.

3.1.1.4 การพัฒนาด้านสื่อสารและโทรคมนาคม ทำให้เกิดสื่อสารใหม่ ๆ ที่สามารถให้ข่าวสารได้รวดเร็ว เช่น โทรทัศน์ โทรศัพท์ เป็นต้น

3.1.2 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันทางวัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งแวดล้อม ทุกภูมิภาคทั่วโลกทั้งอเมริกาเหนือ ยุโรป แอฟริกา และเอเชีย สงครามโลกครั้งที่ 2 ยังช่วยทำให้เกิดพัฒนาการด้านเทคโนโลยีใหม่ มีผลให้เครื่องบินและระบบเครื่องยนต์ต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น การขยายตัวของเครื่องบินอย่างรวดเร็วมีผลทำให้เกิดสนามบินเพื่อรองรับการขยายตัวของระบบการขนส่งทางอากาศ กระทั่งใน พ.ศ. 2493 นับเป็นครั้งแรกที่ผู้โดยสารจำนวนมากข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกโดยเครื่องบินมากกว่าเรือ¹ เครื่องยนต์ไอพ่นใบพัด (Propeller Jet) ได้ถูกนำมาใช้เพื่อการบินพาณิชย์ในช่วง พ.ศ. 2502 ในฐานะเครื่องบินโดยสารไอพ่น ที่สามารถนำผู้โดยสารจำนวนมากข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกได้รวดเร็วและสะดวกสบายขึ้น การเดินทางทางอากาศได้กลายมาเป็นเส้นทางขนส่งที่รวดเร็ว ทำให้ผู้คนสามารถเดินทางโดยเครื่องบินไปยังจุดหมายที่ห่างไกลออกไปทั่วทุกทวีปในโลก ในราคาประหยัดและปลอดภัยยิ่งขึ้น ตามสถิติจะเห็นว่าภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ผู้คนมีการเดินทางข้ามทวีปมากยิ่งขึ้น

ตาราง 4 การขยายตัวต่อปีของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลกในช่วง 10 ปี เริ่มจากปี พ.ศ. 2493 – 2543 (Worldwide International Tourist Arrivals 1950 – 1990)

พ.ศ.	จำนวน (ล้านคน)	ร้อยละของอัตราการขยายตัว
2493 – 2503	25.3 – 96.3	10.6
2503 – 2513	69.3 – 159.7	8.7
2513 – 2523	159.7 – 280.0	5.6
2523 – 2543	280.0 – 460.0*	4.9*

ที่มา : กรมฝึกหัดครู, หน่วยศึกษานิเทศก์. (2533). *การท่องเที่ยว*. หน้า 3.

* ข้อมูลปี พ.ศ. 2543* (1990) เป็นข้อมูลพยากรณ์

จากตาราง 4 จะเห็นได้ว่าหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 ก่อให้เกิดการขยายตัวของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลกมากขึ้น

¹ นิคม จารุมณี. (2536). *การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. หน้า 139 -141.

3.1.3 การจัดตั้งองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยว หลายประเทศในแถบยุโรปร่วมกันจัดตั้งองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นใน พ.ศ. 2468 ใช้ชื่อว่า International Union of Official Travel Organization (IUOTO) มีศูนย์กลางอยู่ที่ประเทศเม็กซิโก มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์เรื่องการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศสมาชิก ตลอดจนการควบคุมดูแล ส่งเสริม ทั้งจัดทำเอกสารบรรยายเรื่องการท่องเที่ยวไปยังองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติในประเทศสมาชิกอื่น ๆ ต่อมาใน พ.ศ. 2518 องค์กรนี้แปรสภาพมาเป็นองค์กรท่องเที่ยวโลก World Tourism Organization (WTO) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ จากการดำเนินงานของ องค์กรท่องเที่ยวโลก เป็นผลให้ประเทศต่าง ๆ อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางได้อย่างสะดวกและมีเสรีภาพในการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกมากยิ่งขึ้น

3.2 ปัจจัยภายใน

3.2.1 ศักยภาพการท่องเที่ยวของไทย ใน พ.ศ. 2501 ได้มีการสำรวจสภาวะการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคแปซิฟิก (Pacific Area Travel Association : PATA)* และได้เสนอรายงานไว้ว่า ประเทศไทยมีหนทางที่จะก้าวหน้าทางการท่องเที่ยวด้วยลักษณะที่เป็นมิตรของชาวไทย การมีธรรมชาติที่สวยงามและมีสิ่งน่าสนใจ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางของการเดินทางทางอากาศ¹ และเพื่อให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ทางสมาคม PATA ได้เสนอแนะว่า รัฐบาลควรให้ความสำคัญอันดับหนึ่งแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งหน่วยงานสำหรับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะขึ้น

3.2.2 การเผยแพร่วัฒนธรรมการท่องเที่ยวจากตะวันตกสู่ประเทศกำลังพัฒนา ปรากฏให้เห็นชัดเจนที่สุดนับตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 2500 ซึ่งนโยบายการพัฒนาประเทศถูกจัดตั้งโดยบรรดาประเทศมหาอำนาจตะวันตก เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญขึ้น ความช่วยเหลือนั้นอยู่ในรูปของการให้คำปรึกษาและทางการเงิน ทำให้การท่องเที่ยวได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ กิจกรรมการเดินทาง

* สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคแปซิฟิก (PATA) ก่อตั้งขึ้นที่มลรัฐฮาวาย ประเทศสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2494 มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ San Francisco, California, U.S.A. สมาชิกของ PATA ประกอบด้วยหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ กว่า 2,000 หน่วยงาน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนา ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวไปสู่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคแปซิฟิก รวมทั้ง ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคแปซิฟิก

¹ กระทรวงศึกษาธิการ. (2502). ศธ 0701.9.10.9/1 รายงานของคณะสำรวจภาวะทางการท่องเที่ยวของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคแปซิฟิก (Report of the PATA Survey Team) เฉพาะประเทศไทย. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.

ท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ ทำให้เงินตราไหลเข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาล ขณะเดียวกันเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น เมื่อประเทศใดก็ตามที่ให้ความสำคัญกับการนำการท่องเที่ยวมาเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องมึหน่วยงานรองรับเพื่อทำหน้าที่วางแผน พัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ

3.2.3 ความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวของผู้นำในยุคนั้น ด้วยรัฐบาลในยุคของพลโทถนอม กิตติขจร ต้องเผชิญกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างหนัก แม้จะพยายามแก้ไขแล้วก็ตาม ดังนั้นคณะรัฐบาลโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อมุ่งแก้ไขและปรับปรุงเศรษฐกิจแห่งชาติให้ดีขึ้น ดังคำกล่าวไว้ว่า

“...ชีวิตจิตใจของข้าพเจ้าทั้งหมด อยู่ที่การพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ทั้งนี้ก็เพราะข้าพเจ้าได้ตระหนักเป็นอย่างดีว่า การที่จะสร้างสรรค์ให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและสามารถนำความความสุขมาสู่ประชาชนได้นั้น การจัดการในเรื่องเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นที่สุด ชาติก็เป็นเช่นบุคคล คนใดไร้เงินทองจับจ่ายใช้สอยเสียแล้ว บุคคลนั้นจะมีสุขได้อย่างไร ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงได้มอบจิตใจไว้กับการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ เพราะข้าพเจ้าได้ตั้งเจตจำนงไว้ว่า จะต้องนำความสุขมาสู่พี่น้องประชาชนคนไทยให้จงได้ และข้าพเจ้าได้ระลึกอยู่เสมอว่า การพัฒนาเศรษฐกิจนี้ คือ หัวใจของการปฏิบัติ...”¹

จากแนวความคิดของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ กอปรกับบรรยากาศของกระแสการท่องเที่ยวระหว่างประเทศกำลังตื่นตัวอย่างสูงทั้งในส่วนของประเทศที่พัฒนาแล้วในแถบยุโรปและอเมริกา รวมทั้งประเทศที่กำลังพัฒนาต่างเชื่อมันว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดตั้งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขึ้นในประเทศตนนั้นจะช่วยกู้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจได้ รวมทั้งความสนใจในเรื่องกิจการการท่องเที่ยวขณะที่ท่านพักอาศัยอยู่ที่สหรัฐอเมริกาเมื่อ พ.ศ. 2501 โดยท่านได้มีโอกาสศึกษาดูงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จึงดำริให้จัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อ.ส.ท.) ขึ้นใน พ.ศ. 2502 เป็นองค์กรเอกเทศ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยวของประเทศ ด้วยหวังว่าการท่องเที่ยวจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ดังสุนทรพจน์ว่า

¹ สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี. (2505). *ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ระยะเวลา 3 ปี แห่งการบริหารของรัฐมนตรี*. หน้า 16.

“...สำนักงานขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างสรรค์ความเจริญทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศไทย ผลประโยชน์ที่รัฐพึงได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนี้ หากเป็นรายได้ที่จะบังเกิดขึ้นแก่รัฐบาลโดยตรงเป็นส่วนใหญ่มิ แต่จะเป็นรายได้ที่กระจายออกไปยังบุคคลหลายชั้น หลายอาชีพ และเป็นรายได้ที่มองไม่เห็น...”¹

3.2.4 การพัฒนาประเทศ นับแต่ทศวรรษที่ 2500 ประเทศไทยได้พัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เน้นอุตสาหกรรม โดยเปิดโอกาสให้นักลงทุนหลากหลายทั้งในและต่างประเทศ เข้ามาลงทุนด้านอุตสาหกรรม เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพบ้านเมืองทั้งด้านกายภาพ และด้านสังคม โดยเฉพาะในเมืองหลวง คือ กรุงเทพมหานคร ได้กลายเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางพัฒนาในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมและการบริการ มีการจ้างแรงงานเกิดขึ้นมาก เป็นเหตุให้ผู้คนหลั่งไหลเข้ามาสู่กรุงเทพมหานคร² เพื่อประกอบอาชีพ เพื่อการศึกษา อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความเจริญไปยังเมืองอื่นของประเทศ

การพัฒนาประเทศไปสู่อุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมประเภทใด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและสังคม ทำให้เกิดชนชั้นใหม่ขึ้น คือ ชนชั้นกลาง ซึ่งมีมาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้นจากรายได้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งความต้องการที่จะใช้ชีวิตอย่างสุขสบายมีรสนิยมเช่นเดียวกับชนชั้นสูงในอดีต เมื่อมีปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเงิน หรือเวลาว่าง ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีความปรารถนาที่จะท่องเที่ยวเพื่อเป็นการเติมพลังชีวิต อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคนในสังคมอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวขึ้นในสังคมไทย

¹ วนิดา สถิตานนท์. (2539). 36 ปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 28.

² ผู้สตี ทิพทัต และมานพ พงศทัต. (2525). บ้านในกรุงเทพฯ : รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (2325 – 2525). หน้า 361.

บทที่ 2

การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2502 – 2545

นับตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยโดยเฉพาะขึ้นนั้น ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและทวีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างยิ่ง ก่อให้เกิดรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ ทั้งยังมีส่วนช่วยชดเชยการขาดดุลชำระหนี้เงินของประเทศ รวมทั้งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความเจริญไปสู่ท้องถิ่น จึงควรที่จะต้องศึกษาบทบาทการดำเนินงานภายในองค์การ เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (อ.ส.ท.) ในปี พ.ศ. 2502 จนถึงการจัดตั้งเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และดำเนินงานต่อเนื่องมาโดยตลอด จนเป็นผลทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเจริญรุดหน้าในปัจจุบัน

แนวความคิดเรื่ององค์การ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าองค์การไว้ เช่น สมพงษ์ เกษมสิน ให้ความหมายว่า “...องค์การ หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลมาร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยแบ่งหน้าที่การทำงานและกำหนดวางระเบียบแบบแผนในการดำเนินงานขึ้น...”¹

เฮอริท ฮิกส์ (Herbert G. Hicks) ให้ความหมายว่า “ความหมายขององค์การพอสรุปได้ว่า หมายถึง การรวมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการแบ่งงานออกเป็นส่วน งานที่ปฏิบัติจะต้องมีเป้าหมาย เพื่อให้คนในองค์การสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีการประสานงานกันในระหว่างผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยดี”²

1. องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อ.ส.ท.) พ.ศ. 2502 – 2521

1.1 การจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว

การที่กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวได้รับความสนใจอย่างยิ่งในประเทศไทย ด้วยเล็งเห็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อีกทั้งได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบกับประเทศไทยมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศโดยไม่จำเป็นต้องลงทุน

¹ สมพงษ์ เกษมสิน. (2513). *การบริหาร*. หน้า 230.

² ชาญชัย ดวงจิตต์. (2529). *การส่งเสริมการท่องเที่ยวและองค์การเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย*. หน้า 16.

มากนัก เป็นผลให้ในปี พ.ศ. 2502 ภายหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งรัฐบาลของคณะปฏิวัติโดยมี ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้ประกาศจัดตั้งให้มีองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นในประเทศไทย เป็นหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบนโยบายของรัฐบาล จึงเป็นหน้าที่ขององค์การส่งเสริมท่องเที่ยวที่จะช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ

1.1.1 พระราชกฤษฎีกา ด้วยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกิจการที่เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศอีกทั้งยังช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมของประเทศ จึงได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2502 ขึ้น ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 76 ตอนที่ 74 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2502¹ ให้เป็นองค์การของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นรัฐวิสาหกิจ ผู้ปฏิบัติงานถือเป็นพนักงาน ในปี พ.ศ. 2506 ได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Tourist Organization of Thailand (TOT) ในพระราชกฤษฎีกามีสาระดังต่อไปนี้

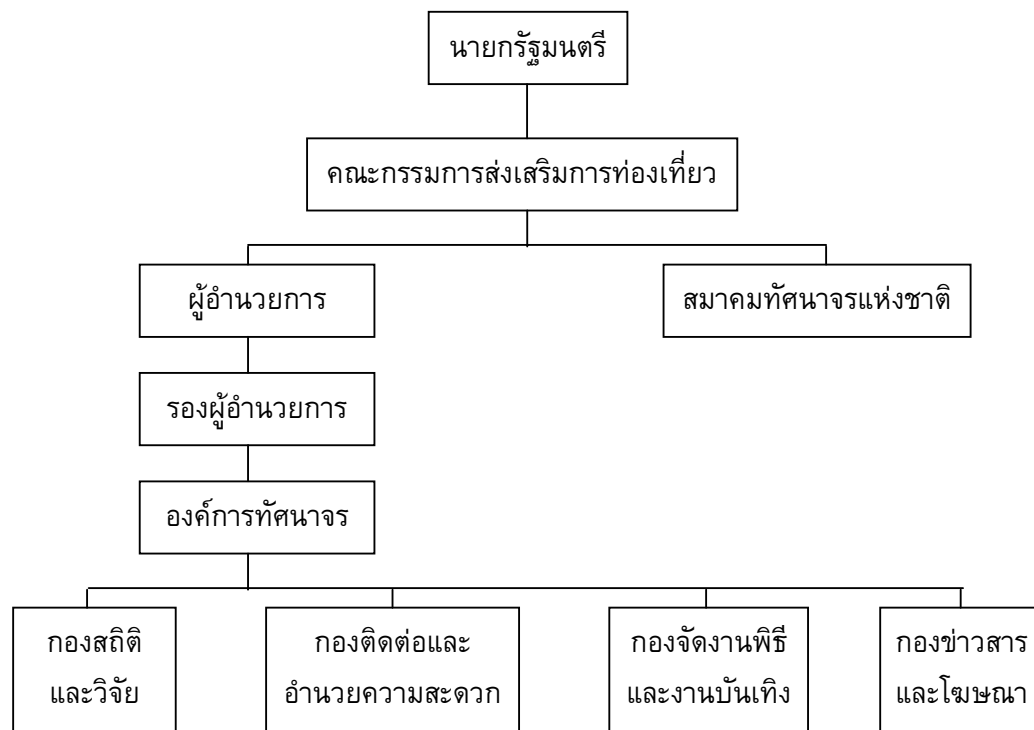
1.1.2 วัตถุประสงค์ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้²

1. ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของชาติ และเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในด้านวัฒนธรรม ศิลปกรรม ประเพณี นาฏศิลป์ กีฬา และกิจการอย่างอื่น อันเป็นการชักจูงหรือเป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยว
2. ช่วยเหลือ แนะนำ และร่วมมือในการจัดและดำเนินงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเอกชน
3. สืบค้น จัดสร้าง ส่งเสริม หรือบูรณะสถานที่อันเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว
4. ติดต่อร่วมมือกับองค์การหรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในและนอกราชอาณาจักร
5. ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกรณีที่เอกชนไม่สามารถจะกระทำได้โดยลำพัง หรือในกรณีที่ทางราชการมอบหมาย
6. ประชุมธุรกิจอื่น ๆ อันเกี่ยวแก่หรือเพื่อประโยชน์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

¹ “พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว,” (2502, 28 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 76 ตอนที่ 74. หน้า 273.

² แหล่งเดิม. หน้า 274 – 275.

1.1.3 โครงสร้างการบริหารงาน งบประมาณ และอัตรากำลัง ภายหลังจากการประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2502 ตามคำสั่งที่ 43 / 2502¹ ประกอบด้วยกรรมการ รวม 11 นาย ดังนี้ นายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธานกรรมการประกอบด้วยกรรมการ คือ นายพจน์ สารสิน พลเอกสุรจิต จารุเศรณี พลตำรวจเอกประเสริฐ รุจิรวงศ์ พันเอกเฉลิมชัย จารุวัตร์ นายธนิต อยู่โพธิ์ นายอุทัย สินธุสาร นายโฉลก โกมารกุล ณ นคร นายสุวรรณ รื่นยศ นายอำพูน สุนอนันต์ นาวาอากาศโทสิทธิ จันทรวงศ์ และมีนายเฉลิมชัย มโนเวชพันธ์ เป็นเลขานุการ โดยให้ พลเอกสุรจิต จารุเศรณี เป็นผู้อำนวยการ ต่อมาเมื่อพลเอกสุรจิต จารุเศรณี ลาออก ที่ประชุมคณะกรรมการจึงได้แต่งตั้งให้ พันเอกเฉลิมชัย จารุวัตร์ เป็นผู้อำนวยการต่อมา ซึ่งคณะกรรมการทั้งหมดมีหน้าที่ ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้บังเกิดผล โครงสร้างขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระยะแรก พ.ศ. 2502 ดังแผนภูมिนี้

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2502²

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2523). *ประวัติการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และความเป็นมาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. หน้า 6.

² กระทรวงศึกษาธิการ. (2502). *ศร 0701.9.10.9/9 คณะกรรมการองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อ.ส.ท.) พ.ศ.2502 – 2503. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ*.

จากโครงสร้างขององค์การในระยะเริ่มต้นได้แบ่งหน่วยงานออกเป็น 4 กอง และ 1 สมาคม ดังนี้คือ

1. **กองสถิติและวิจัย** มีหน้าที่เก็บตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทย

2. **กองติดต่อและอำนวยความสะดวก** มีหน้าที่ทำการติดต่อในระหว่างหน่วยงาน และห้างร้าน บริษัทของเอกชนกับทางราชการ เช่น การขออนุญาตเข้าชมสถานที่ราชการ เช่น ในวังหลวง พระราชวังบางปะอิน นอกจากนี้ กองนี้ยังมีหน้าที่ฝึกอบรมมัคคุเทศก์ด้วย

3. **กองจัดงานพิธีและงานบันเทิง** มีหน้าที่จัดกำหนดการงานพิธีและงานบันเทิงต่าง ๆ เช่น จัดการพ็อนรำแบบไทยให้นักทัศนอาจรชม จัดการลอยกระทง พิธีโล้ชิงช้า การคล้องช้าง หรืองานอื่นใดที่มีลักษณะเป็นของไทยแท้ กองนี้มีหน้าที่จัดทำกำหนดการไว้ล่วงหน้าแบบระยะเวลานาน เพื่อให้มีการโฆษณาล่วงหน้า

4. **กองข่าวสารและโฆษณา** มีหน้าที่จัดเตรียม รวบรวม และพิมพ์เอกสารสำหรับการโฆษณา รวมทั้งทำฟิล์มภาพยนตร์เพื่อการโฆษณา

5. **สมาคมทัศนอาจรแห่งชาติ** ประกอบด้วยสมาชิกจากผู้ที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการทัศนอาจร เช่น บริษัทเดินอากาศต่าง ๆ โรงแรม ร้านขายของ รถแท็กซี่ บริษัทนาเที่ยว สมาคมจะแบ่งเบาภาระในเรื่องทัศนอาจรไปได้มาก

งบประมาณ

ส่วนงบประมาณตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งใน พ.ศ. 2502 ให้กำหนดทุนของ อ.ส.ท. เป็นจำนวนเงินสิบสองล้านบาท โดยรัฐบาลจ่ายเป็นทุนประเดิมสองล้านบาท และจ่ายเพิ่มเติมเป็นคราว ๆ ตามจำนวน ในกรณีที่รายได้และเงินสำรองจ่ายของ อ.ส.ท. ไม่พอเป็นค่าใช้จ่าย ให้รัฐบาลจ่ายเงินให้ อ.ส.ท. เท่าจำนวนที่จำเป็น แต่ถ้ามีรายได้ เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายแล้วเหลือเป็นเงินประจำปี ก็ให้จัดสรรไว้เป็นเงินสำรองได้เป็นจำนวนร้อยละสิบของเงินได้สุทธิที่เหลือนำส่งเป็นรายได้ของรัฐ

ในช่วงปี พ.ศ. 2502 – 2521 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กับ อ.ส.ท. ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นจำนวนเงินน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการท่องเที่ยวที่ได้รับ กล่าวคือ เพียงประมาณร้อยละ 1 ของรายได้จากการท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งงบประมาณที่ อ.ส.ท. ได้รับจากรัฐบาลนั้น อ.ส.ท. ได้ใช้ไปในการโฆษณานอกประเทศเป็นส่วนใหญ่เพื่อเผยแพร่ประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางแก่ชาวโลก ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวนับแต่ปี พ.ศ. 2502 – 2514 มีอัตราเพิ่มขึ้น ในขณะที่งบประมาณที่ได้รับเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2507 – 2511 และปี พ.ศ. 2515 – 2516 ซึ่ง อ.ส.ท. แทบไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นเลย ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 งบประมาณที่ อ.ส.ท. ได้รับ และอัตราการเพิ่มของงบประมาณที่ได้รับในช่วงปี พ.ศ. 2503 - 2521

ปี	จำนวน นักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศ (ล้านคน)	รายได้จากการ ท่องเที่ยว (ล้านบาท)	งบประมาณที่ อ.ส.ท. ได้รับ (ล้านบาท)	อัตราการเพิ่ม ของ งบประมาณ ที่ได้รับ
พ.ศ. 2503	0.081	196	3.4	-
พ.ศ. 2504	0.108	250	2.3	-32.35%
พ.ศ. 2505	0.131	310	3.6	56.52%
พ.ศ. 2506	0.195	394	6.0	66.67%
พ.ศ. 2507	0.212	430	7.0	16.67%
พ.ศ. 2508	0.225	506	7.0	0.00%
พ.ศ. 2509	0.285	754	7.5	7.14%
พ.ศ. 2510	0.335	952	7.5	0.00%
พ.ศ. 2511	0.377	1,220	7.8	4.00%
พ.ศ. 2512	0.469	1,770	10.9	39.74%
พ.ศ. 2513	0.628	2,175	12.0	10.09%
พ.ศ. 2514	0.639	2,214	14.28	19.00%
พ.ศ. 2515	0.8208	2,718	25.00	75.07%
พ.ศ. 2516	1.0377	3,457	25.00	0.00%
พ.ศ. 2517	1.1074	3,852	27.66	10.64%
พ.ศ. 2518	1.1801	4,538	31.17	12.69%
พ.ศ. 2519	1.0984	3,990	44.38	42.38%
พ.ศ. 2520	1.2207	4,607	52.69	18.72%
พ.ศ. 2521	1.4538	8,894	63.60	20.71%

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี พ.ศ. 2544.

อัตรากำล้าง

อัตรากำล้างของ อ.ส.ท. ในช่วงปี พ.ศ. 2503 – 2522 เนื่องจากภาระหน้าที่ของ อ.ส.ท. มีมากขึ้น ในระยะแรกจึงมีความต้องการบุคลากรเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงปีแรกของการจัดตั้ง อ.ส.ท. (พ.ศ. 2503) ทั้งที่ภาระหน้าที่ของ อ.ส.ท. มีกว้างขวาง แต่พบว่าจำนวนบุคลากรในปีแรกมีเพียง 52 คน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2505 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 93 คน ซึ่งนับว่ายังมีบุคลากรเป็นจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามจำนวนบุคลากรของ อ.ส.ท. ได้เพิ่มขึ้นเป็น 427 คน ในปี พ.ศ. 2522 เนื่องจากภาระหน้าที่ของ อ.ส.ท. มีกว้างขวางยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้รับความสนใจจากรัฐบาลยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2513 และ พ.ศ. 2514 สามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอันดับ 3 ของสินค้าออก และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เป็นปีที่การท่องเที่ยวของไทยสามารถทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนเงินประมาณ 1,000 ล้านบาท เป็นต้นมา จึงทำให้ภาระหน้าที่ของ อ.ส.ท. มีกว้างขวางยิ่งขึ้น และมีการเพิ่มจำนวนบุคลากรมากขึ้น ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 อัตรากำล้าง และการเปลี่ยนแปลงของอัตรากำล้างของ อ.ส.ท. ในช่วงปี พ.ศ. 2503 - 2522

ปี พ.ศ.	จำนวน นักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	อัตรากำล้าง (คน)	การเปลี่ยนแปลง ของอัตรากำล้าง
พ.ศ. 2503	81,340	196	52	-
พ.ศ. 2505	107,754	250	93	78.85%
พ.ศ. 2510	130,809	310	153	64.52%
พ.ศ. 2515	195,076	394	182	18.95%
พ.ศ. 2516	211,924	430	191	4.95%
พ.ศ. 2517	225,025	506	202	5.76%
พ.ศ. 2518	282,117	754	221	9.41%
พ.ศ. 2519	335,845	952	258	16.74%
พ.ศ. 2520	377,262	1,220	358	38.76%
พ.ศ. 2521	469,784	1,770	400	11.73%
พ.ศ. 2522	628,671	2,175	427	6.75%

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี พ.ศ. 2544.

ในส่วนของสถานที่ทำงาน ช่วงแรกนั้นได้ใช้อาคารของกรมประชาสัมพันธ์ เป็นสำนักงาน ต่อมาเมื่อกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีขอบข่ายงานกว้างขึ้น ทั้งต้องติดต่อกับ ชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมาก จึงได้ย้ายสำนักงานแห่งใหม่มา ณ สำนักงานถนนศรีอยุธยา ตั้งอยู่ถนนศรีอยุธยา บริเวณสนามเสือป่า และได้มีพิธีเปิดองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยนายกรัฐมนตรีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต่อมาใน พ.ศ. 2510 ได้ย้ายที่ทำการจาก ถนนศรีอยุธยามาอยู่ ณ อาคาร สปอ. เดิม ถนนราชดำเนินนอก ข้างสนามมวยราชดำเนิน และ ในปี พ.ศ. 2520 ได้ย้ายมาอยู่ ณ สำนักงานเลขที่ 4 ถนนราชดำเนินนอก ตำบลวัดโสมนัสวิหาร อำเภอป้อมปราบ

ในปัจจุบันองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย มีสำนักงานร่วม 3 แห่ง คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อาคาร 2 ถนนราชดำเนิน และสำนักงานท่าอากาศยานกรุงเทพฯ

1.2 การดำเนินงานขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากการที่รัฐบาลของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อ.ส.ท.) ขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาได้ กำหนดวัตถุประสงค์ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นเป้าหมายของการดำเนินงานการท่องเที่ยว ซึ่ง ณ ที่นี้จะใช้อักษรย่อ อ.ส.ท. แทนองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว แม้ว่ารัฐบาลจะเริ่มให้ความสนใจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แต่ยังมีได้มองเห็น ความสำคัญของการกำหนดเป็นนโยบายและแผนงานหลักของชาติ จนกระทั่งในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) จึงได้กำหนดนโยบายการท่องเที่ยวที่แน่นอนในอันที่จะส่งเสริมและเร่งรัดพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจังขึ้น ทั้งนี้ในการศึกษา เรื่องการดำเนินงานของ อ.ส.ท. จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษานโยบายซึ่งเป็นกรอบหลักของการดำเนินงานดังนี้¹

1.2.1 นโยบายของ อ.ส.ท.

1. วางหน้าหน้การปฏิบัติงานไปในการเผยแพร่โฆษณาประเทศไทยให้เป็นที่ รู้จักและสนใจแก่ชาวต่างประเทศ เพื่อเป็นการชักจูงให้ชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ในประเทศไทย ทำให้มีรายได้อันเป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของชาติ นอกจากการเผยแพร่ โฆษณาในต่างประเทศแล้ว ก็ให้มีการเผยแพร่ความสำคัญตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการ ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ประชาชนในประเทศได้ทราบด้วย

¹ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว. (2509). ผลงานในรอบ 5 ปี ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2503 – 2507. หน้า 41 – 42.

2. ส่งเสริมธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเอกชนภายในประเทศ ทั้งในด้าน การจัดบริการนำเที่ยว การขนส่ง โรงแรม ภัตตาคาร และการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก

3. ประสานงานและร่วมมือกับองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของต่างประเทศ ของภูมิภาค หรือนานาประเทศใกล้เคียง เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นทางด้าน วิชาการ ผลงานทางสถิติ ตลอดจนการสนับสนุนในด้านการเผยแพร่โฆษณา ระหว่างกันและกัน โดยตรง

4. สนับสนุนการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว และการพัฒนาท้องถิ่นของรัฐ โดยการให้การเสนอแนะการช่วยเหลือในการสำรวจ การดำเนินการเผยแพร่โฆษณา และการจัด นำเที่ยวสู่ท้องถิ่นนั้น ๆ

5. พยายามดำเนินการปฏิบัติงานโดยประหยัดทั้งกำลังคน และกำลังเงินเท่าที่ จะทำได้

1.2.2 อำนาจหน้าที่

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อ.ส.ท. ในปี พ.ศ. 2502 และในปี พ.ศ. 2506 ได้ กำหนดให้ อ.ส.ท. เป็นองค์การของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคลถือว่าเป็นรัฐวิสาหกิจ ตามพระราช- กฤษฎีกาได้กำหนดให้ อ.ส.ท. มีอำนาจดังนี้

อำนาจหน้าที่ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

1. สอดส่องการดำเนินการบริการต่าง ๆ ในการนำเที่ยวของเอกชนเพื่อป้องกัน มิให้เกิดอันตรายแก่ผู้ท่องเที่ยวหรือเกิดความเสียหาย

2. เสนอแนะแก่หน่วยราชการหรือองค์การของรัฐบาลในเรื่องอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว

3. เสาะแสวงหาและรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ จากหน่วยราชการองค์การของ รัฐบาลหรือเอกชนผู้ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ในการจัดทำสถิติเกี่ยวกับ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

1.2.3 การแบ่งส่วนงานขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

นับตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริม การท่องเที่ยว พ.ศ. 2502 มีการกำหนดโครงสร้างขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระยะแรก กำหนดแบ่งหน่วยงานเป็น 4 กอง และขึ้นกับการบริหารงานของผู้อำนวยการ และ รองผู้อำนวยการ แต่ด้วยการท่องเที่ยวได้ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ภาระหน้าที่ของ อ.ส.ท. มีมากขึ้น โดยเฉพาะภาระหน้าที่ในด้านกิจการต่างประเทศ การวิจัยและวางแผน งานด้าน การส่งเสริมและเผยแพร่ ซึ่งจากโครงสร้างการดำเนินงาน พ.ศ. 2502 ยังไม่มีการกำหนดไว้

อีกทั้ง อ.ส.ท. ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เข้ามาดำเนินการด้านการลงทุนและบริหารกิจการสถานตากอากาศอีก 3 แห่งใน พ.ศ. 2507 คือ¹

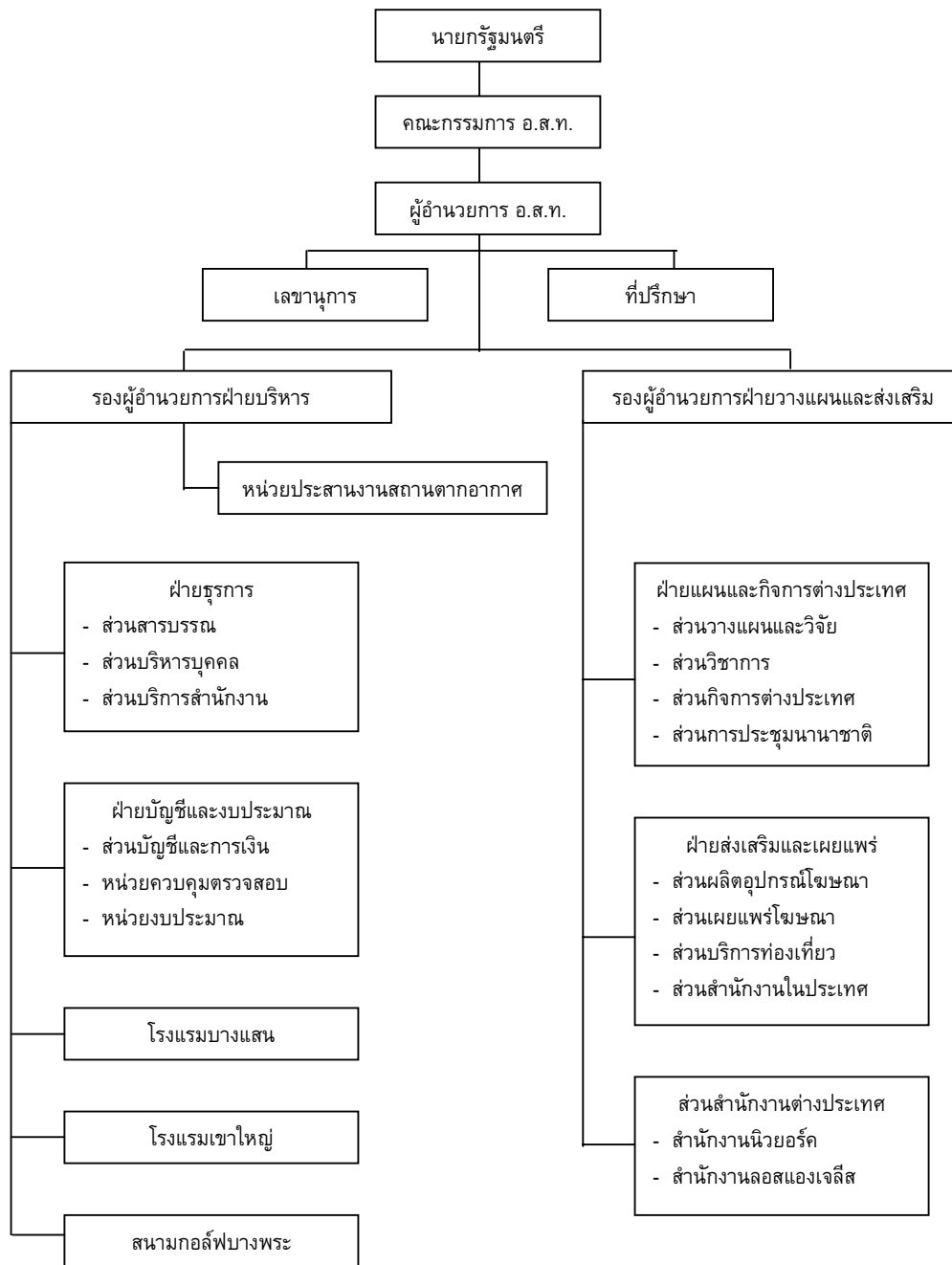
1. โรงแรมบางแสน อ.ส.ท. ได้รับโอนโรงแรม 29 ห้องพัก และบังกะโล 150 หลัง จากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ในเดือนกรกฎาคม 2507 ต่อมาคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้เอกชนเช่ากิจการไปดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2526

2. สนามกอล์ฟบางพระ อ.ส.ท. ก็ได้รับโอนมาจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล อ.ส.ท. จึงได้ลงทุนปรับปรุงจนกระทั่งสนามกอล์ฟบางพระสามารถเลี้ยงตัวเองได้

3. โรงแรมเขาใหญ่ อ.ส.ท. ได้รับโอนจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเช่นกัน ดังนั้นใน พ.ศ. 2512 จึงมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรใหม่เพื่อรองรับภาระงานที่ขยายตัว โดยเพิ่มโครงสร้างด้านสถานตากอากาศ ด้านกิจการต่างประเทศขึ้น ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี² เรื่อง การแบ่งหน่วยงาน อ.ส.ท. ใหม่ และเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2512 ดังมีโครงสร้างใหม่ดังนี้

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). 36 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 93 – 94.

² องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2512). คำสั่งที่ 238 / 2512 เรื่อง การแบ่ง ส่วนงานขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างการจัดองค์กรของ อ.ส.ท. ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 176 / 2512

การจัดแบ่งส่วนงานขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขึ้นใหม่ ใน พ.ศ. 2512 เพื่อให้รัดกุมและถือเป็นหลักปฏิบัติสำหรับพนักงานอย่างชัดเจน โดยต่างจาก โครงสร้าง พ.ศ. 2502 ที่มีหน่วยงานเพียง 4 กองเท่านั้น ซึ่งแต่ละกองจะกำหนดหน้าที่ การทำงานไว้อย่างหลากหลาย เหมาะกับสถานการณ์การท่องเที่ยวในสภาวะที่การท่องเที่ยว ของไทยยังไม่เติบโตเท่าที่ควร เมื่อสถานการณ์การท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็ว การดำเนินงานที่แต่ละกองต้องรับผิดชอบหน้าที่อย่างหลากหลายทำให้การดำเนินงาน ในบางเรื่องไม่ทันต่อเหตุการณ์ อีกทั้งต้องมีการเผยแพร่ให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักแก่ นักท่องเที่ยวต่างชาติมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องขยายงานการรับผิดชอบไปสู่ต่างประเทศ ซึ่งโครงสร้าง พ.ศ. 2502 ยังไม่ปรากฏ

ดังนั้นใน พ.ศ. 2502 จึงได้ปรับโครงสร้างของ อ.ส.ท. ใหม่ ดังมีรายละเอียดของ ส่วนงานและรายละเอียดของการรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้การ ปฏิบัติงานเป็นไปตามสายงานและตามลำดับชั้นความรับผิดชอบ และถือเป็นหลักปฏิบัติของ องค์การ ดังนี้

1. ให้แบ่งส่วนงานของ อ.ส.ท. เป็น 4 ฝ่าย คือ
 - 1.1 ฝ่ายธุรการ
 - 1.2 ฝ่ายบัญชีและงบประมาณ
 - 1.3 ฝ่ายแผนและกิจการต่างประเทศ
 - 1.4 ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่
 และส่วนงานอิสระ 4 ส่วน คือ
 - 1.5 โรงแรมบางแสน
 - 1.6 โรงแรมเขาใหญ่
 - 1.7 สนามกอล์ฟบางพระ
 - 1.8 ส่วนสำนักงานต่างประเทศ
2. ฝ่ายธุรการ แบ่งออกเป็นส่วนงานต่าง ๆ 3 ส่วน ดังนี้
 - 2.1 ส่วนสารบรรณ แบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือ
 - หน่วยสารบรรณในประเทศ
 - หน่วยสารบรรณต่างประเทศ
 - หน่วยเก็บและแยกประเภทเอกสาร
 - หน่วยศูนย์รับส่ง

2.2 ส่วนบริหารงานบุคคล แบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือ

- หน่วยทะเบียนประวัติ
- หน่วยจัดหาผู้ปฏิบัติงาน
- หน่วยควบคุมระเบียบวินัย
- หน่วยงานสวัสดิการ

2.3 ส่วนบริการสำนักงาน แบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือ

- หน่วยจัดหา
- หน่วยพัสดุ
- หน่วยงานพาหนะ
- หน่วยบำรุงรักษาสำนักงาน

3. ฝ่ายบัญชีและงบประมาณ แบ่งออกเป็นส่วนงาน 1 ส่วน กับหน่วยขึ้นตรง
อีก 2 หน่วย คือ

3.1 ส่วนบัญชีและการเงิน แบ่งออกเป็น 2 หน่วย คือ

- หน่วยบัญชี
- หน่วยรับและจ่ายเงิน

3.2 หน่วยควบคุมและตรวจสอบ

3.3 หน่วยงบประมาณ

4. ฝ่ายแผนและกิจการต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

4.1 ส่วนวางแผนและวิจัย แบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือ

- หน่วยข่าวสาร
- หน่วยวิจัย
- หน่วยวางแผน
- หน่วยสถิติ

4.2 ส่วนวิชาการ แบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือ

- หน่วยแปลเอกสาร
- หน่วยห้องสมุด
- หน่วยกฎหมายและระเบียบพิธีการ

4.3 ส่วนกิจการต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 3 หน่วย คือ

- หน่วยสหพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ
- หน่วยสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคแปซิฟิก
- หน่วยกิจกรรมสากล

- 4.4 ส่วนการประชุมนานาชาติ แบ่งออกเป็น 3 หน่วย คือ
 - หน่วยวิเทศสัมพันธ์
 - หน่วยส่งเสริมการประชุม
 - หน่วยพัฒนาและประเมินผลการประชุม
- 5. ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ แบ่งออกเป็นสำนักงาน 4 ส่วน คือ
 - 5.1 ส่วนผลิตอุปกรณ์โฆษณา แบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือ
 - หน่วยบรรณาธิการ
 - หน่วยศิลปกรรม
 - หน่วยพิมพ์โฆษณา
 - หน่วยภาพและภาพยนตร์
 - 5.2 ส่วนเผยแพร่โฆษณา แบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือ
 - หน่วยเผยแพร่
 - หน่วยแจกจ่าย
 - หน่วยจัดการวารสาร
 - หน่วยนิทรรศการ
 - 5.3 ส่วนบริการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือ
 - หน่วยประชาสัมพันธ์
 - หน่วยต้อนรับและอำนวยความสะดวก
 - หน่วยพัฒนาการท่องเที่ยว
 - หน่วยตรวจตราและควบคุมบริการท่องเที่ยว
 - 5.4 ส่วนสำนักงานในประเทศ แบ่งออกเป็น 3 หน่วย คือ
 - สำนักงานเชียงใหม่
 - สำนักงานท่าอากาศยานกรุงเทพฯ
 - สำนักงานถนนราชดำเนินนอก
- 6. ส่วนสำนักงานต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 2 สำนักงาน คือ
 - 6.1 สำนักงานนิวยอร์ก
 - 6.2 สำนักงานลอสแอนเจลิส

7. การแบ่งสายงานการบังคับบัญชา

7.1 ให้ฝ่ายธุรการ ฝ่ายบัญชีและงบประมาณ โรงแรมบางแสน โรงแรมเขาใหญ่ และสนามกอล์ฟบางพระ ขึ้นตรงต่อรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร เฉพาะโรงแรมบางแสน โรงแรมเขาใหญ่ และสนามกอล์ฟบางพระ มีหน่วยประสานงานสถานตากอากาศเป็นผู้ประสานงาน

7.2 ให้ฝ่ายแผนและกิจการต่างประเทศ ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ และส่วนสำนักงานต่างประเทศ ขึ้นโดยตรงต่อรองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและส่งเสริม

7.3 ให้รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร และรองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและส่งเสริม ขึ้นโดยตรงต่อผู้อำนวยการ อ.ส.ท. โดยมีเลขานุการและที่ปรึกษาเป็นผู้ช่วยการดำเนินงานของผู้อำนวยการ

7.4 ให้ผู้อำนวยการ อ.ส.ท. ขึ้นโดยตรงต่อคณะกรรมการ อ.ส.ท.

8. แผนผังการจัดแบ่งส่วนงานของ อ.ส.ท. ให้เป็นไปตามโครงสร้างการจัดองค์กรตามคำสั่งนี้

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ในปี พ.ศ. 2502 นั้น มีความสอดคล้องกับนโยบายหลักของ อ.ส.ท. ดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของ อ.ส.ท. นั้น เน้นหนักไปทางด้านส่งเสริมและโฆษณาเผยแพร่ ให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นหลัก ดังพอจะสรุปการดำเนินที่ผ่านมาของ อ.ส.ท. ได้ดังนี้¹

1. การเผยแพร่โฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยว
2. การวิจัยและรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยว
3. การดำเนินการสถานตากอากาศ 3 แห่ง
4. การเข้าร่วมในสมาคมหรือสหพันธ์

1.2.3.1 การส่งเสริมและเผยแพร่โฆษณาการท่องเที่ยว อ.ส.ท. ในระยะเริ่มต้น นั้น เน้นหนักไปที่การส่งเสริมและการโฆษณาเผยแพร่การท่องเที่ยว ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมและการเผยแพร่โฆษณาการท่องเที่ยวภายในประเทศ และการส่งเสริมและเผยแพร่โฆษณาการท่องเที่ยวในต่างประเทศ

การส่งเสริมและการเผยแพร่โฆษณาการท่องเที่ยวภายในประเทศ เพื่อเป็นการชักจูงให้คนภายในประเทศสนใจในการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อต้องการพักผ่อน ซึ่งจะช่วยให้การหมุนเวียนของเศรษฐกิจภายในประเทศดีขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นผลให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้

¹ ดุษณีย์ ส่องเมือง. (2518). ศึกษาและวิเคราะห์งบประมาณขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 76.

การดำเนินงานที่ผ่านมาของ อ.ส.ท. ในด้านการส่งเสริมและโฆษณา เผยแพร่การท่องเที่ยวภายในประเทศพอสรุปได้ดังนี้

1. จัดทำนิตยสารรายเดือนชื่อ “อนุสาร อ.ส.ท.” เพื่อให้คนไทยเข้าใจถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งข่าว ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและแนะนำเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยวภายในประเทศ นอกจากนี้ยังจัดทำนิตยสารรายเดือนฉบับภาษาอังกฤษชื่อ “Holiday Time in Thailand” เพื่อ แนะนำ เผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ชาวต่างประเทศได้รู้จักเมืองไทยมากขึ้น ต่อมานิตยสารฉบับนี้ได้ระงับไปเนื่องจากมีหนังสืออื่นที่จะเผยแพร่ได้ดีกว่า

2. จัดทำแผนพับโฆษณาแนะนำในการท่องเที่ยว อาทิเช่น แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ สถานที่สำคัญ และสิ่งที่น่าสนใจในประเทศไทย ซึ่งประชาสัมพันธ์ไว้หลาย ภาษาด้วยกันคือ อังกฤษ ไทย สเปน ญี่ปุ่น โดยได้รับความอนุเคราะห์จากกระทรวงต่างประเทศ ในการชี้แจงแนะนำเอกสาร

3. จัดงานประเพณีท่องเที่ยว เป็นการกระจายการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นได้มีรายได้ อันได้แก่ การร่วมมือกับคณะกรรมการจังหวัดสุรินทร์และ การรถไฟแห่งประเทศไทยในการจัดแสดงของช่างที่จังหวัดสุรินทร์ และในปี พ.ศ. 2517 มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปชมงานที่จังหวัดสุรินทร์ประมาณ 6 หมื่นคนในการจัดงานเพียง 2 วัน¹

4. จัดนิทรรศการในประเทศร่วมกับสมาคมและสถาบันอื่น เช่น จัดงานแสดงศิลปวัฒนธรรม ประกวดภาพถ่าย จัดเอกสารเพื่อเผยแพร่โฆษณาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว อาทิเช่น อ.ส.ท. ได้จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมไทย ร่วมกับกรมศิลปากรและบริษัทโกดักจำกัด ใช้ชื่อว่า “โกดักโชว์” เป็นรายการนาฏศิลป์ไทย กลางแจ้ง (Thai classical dance show) ในบริเวณพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง โดยนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร

5. ส่งเสริมกิจการโรงแรม ด้วยโรงแรมเป็นอุตสาหกรรมหลักของ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงนับได้ว่าโรงแรมเป็นกระดูกสันหลังของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่าง แท้จริง² ในปี พ.ศ. 2503 กรุงเทพฯ มีโรงแรมพอที่จะรับนักท่องเที่ยวได้เพียง 959 ห้อง ต่อมา ในปี พ.ศ. 2511 มีห้องพักพอที่จะรับนักท่องเที่ยวได้มากถึง 8,000 ห้อง ด้วยชาวต่างประเทศ นิยมมาเยือนประเทศไทยมากขึ้น ทั้งนี้เพราะรัฐบาลให้การสนับสนุน โดยถือว่าการก่อสร้าง โรงแรมเป็นกิจการที่ได้รับการส่งเสริมตามกฎหมายว่าด้วยการลงทุน

¹ นิตติ กสิโกศล. (2542, สิงหาคม – ตุลาคม). “อ.ส.ท. กับความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว,” *จุลสารไทยคดีศึกษา*. 16 (1) : 12.

² เฉลิมชัย จารุวัตร. (2511). “สุนทรพจน์,” ในสัมมนาว่าด้วยการจัดการโรงแรม ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 26 – 28 มีนาคม 2511 ณ ศาลาสันติธรรม. หน้า 19.

6. องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมมือกับ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรมมัคคุเทศก์เป็นรุ่นแรกใน พ.ศ. 2504 เนื่องจากการได้เล็งเห็นความสำคัญของมัคคุเทศก์ในฐานะเป็นถึงผู้นำเที่ยวและผู้อำนวยการความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ดังนี้¹

1. ช่วยให้ท่องเที่ยวได้ทั่วถึง และไม่ละเลยสิ่งสำคัญ
 2. เข้าใจเรื่องราว ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ และประเทศชาติ
 3. ได้รับความสะดวกสบายและท่องเที่ยวด้วยความปลอดภัย
 4. ได้รับความรู้ความสนุกสนานในการท่องเที่ยว
 5. ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวที่แน่นอน
 6. ประหยัดงบประมาณ
7. เปิดสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นอีก 5 แห่ง

ตามตาราง 7

ตาราง 7 สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ

สำนักงาน ในประเทศไทย	ปีที่ เปิด	สถานที่ตั้ง	ขอบเขตความรับผิดชอบ
สำนักงาน หาดใหญ่	2514	190/6 ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 หาดใหญ่ สงขลา	จังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา ตรัง พัทลุง ปัตตานี สตูล ยะลา นราธิวาส และประเทศมาเลเซียตอนเหนือ ได้แก่ รัฐปัลลิส เคดาห์ เปรัก กลันตัน
สำนักงาน กาญจนบุรี	2516	ถนนแสงชูโต ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง กาญจนบุรี	จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม
สำนักงาน พัทธา	2520	382/1 ถนนชายหาด หมู่ 10 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละ มุง ชลบุรี	จังหวัดฉะเชิงเทรา ระยอง จันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ชลบุรี
สำนักงาน ภูเก็ต	2520	73 – 75 ถนนภูเก็ต อำเภอเมือง ภูเก็ต	จังหวัดชุมพร ระยอง สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่

¹ สุภาพร มากแจ้ง. (ม.ป.ป.) *หลัкмัคคุเทศก์*. หน้า 59.

ตาราง 7 (ต่อ)

สำนักงาน ในประเทศไทย	ปีที่ เปิด	สถานที่ตั้ง	ขอบเขตความรับผิดชอบ
สำนักงาน นครราชสีมา	2521	53/1 – 4 ถนนมุขมนตรี อำเภอเมือง นครราชสีมา	จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี อุดรธานี กาฬสินธุ์ หนองคาย มหาสารคาม สกลนคร ศรีสะเกษ เลย ขอนแก่น ยโสธร ร้อยเอ็ด ชัยภูมิ นครพนม

8. จัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนโครงการของรัฐบาลและสอดคล้องกับเหตุการณ์ในขณะนั้น อาทิ เมื่ออีสานประสบความแห้งแล้งในปี พ.ศ. 2517 อ.ส.ท. ได้จัดกิจกรรมทางโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณีรวมทั้งความเป็นอยู่ของชาวอีสาน และชักจูง เชิญชวนให้ประชาชนทั่วไปเดินทางไปอีสานโดยขบวนรถยนต์ เรียกว่า “คาราวานเยือนอีสาน” ซึ่งเป็นการช่วยกระจายความเจริญและรายได้ไปสู่อีสาน ทำให้เศรษฐกิจหมุนเวียนดีขึ้น

การส่งเสริมและเผยแพร่โฆษณาการท่องเที่ยวในต่างประเทศ การดำเนินการในส่วนนี้ เป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งการให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. จัดพิมพ์แผ่นพับ (brochure) แผ่นภาพโฆษณา (poster) เน้นรูปภาพและแหล่งท่องเที่ยวของประเทศเป็นประจำ อาทิเช่น โปสเตอร์พัทยา เชียงใหม่ ภูเก็ต ตลาดน้ำผลไม้ไทย รำไทย ซึ่งจัดทำเป็นหลายภาษาด้วยกัน เมื่อชักชวนให้นักท่องเที่ยวเห็นความสวยงามรวมทั้งทราบข้อมูลรายละเอียดของสถานที่ต่าง ๆ ก่อนจะตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว

2. จัดสร้างภาพยนตร์ ผลิตภาพนิ่ง ทำสารคดีเชิญชวนทางการท่องเที่ยว ได้แก่ เรื่อง The Golden Touch of Thai Craftsmanship Pattaya, Traditional Sports in Thailand. ส่งไปเผยแพร่ ณ ประเทศต่าง ๆ โดยผ่านสถานทูตและสำนักงานสาขาของ อ.ส.ท. เป็นต้น

3. จัดตั้งสาขาในต่างประเทศเพื่อเป็นตัวแทนของ อ.ส.ท. ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในต่างประเทศ ในรายงาน 10 ปี พ.ศ. 2513 – 2522 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังตาราง 8

ตาราง 8 สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในต่างประเทศ

สำนักงาน ในต่างประเทศ	ปีที่ เปิด	สถานที่ตั้ง	ขอบเขตความรับผิดชอบ
สำนักงานโตเกียว	2515	Hibiya Mitsui Building 1 – 2 Yurakucho 1-Chome Chiyada-Ku, Tokyo 100 Japan	ประเทศญี่ปุ่นทั้งหมด
สำนักงาน แฟรงค์เฟิร์ต	2515	4 th Floor, Bethmann Strasse 58, D-6000, Frankfurt/M Germany	ประเทศที่ใช้ภาษาเยอรมัน เป็นหลัก ได้แก่ ออสเตรีย, สาธารณรัฐประชาชนแอลบาเนีย, สาธารณรัฐประชาชนบัลแกเรีย, สาธารณรัฐสังคมนิยม เชโกสโลวะเกีย, สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยเยอรมัน, สาธารณรัฐประชาชนฮังการี, สาธารณรัฐประชาชนโปแลนด์, สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยม โซเวียต, สาธารณรัฐสังคมนิยม โรมาเนีย, สวิตเซอร์แลนด์ (ในเขตที่ใช้ภาษาเยอรมัน) สหพันธ์สาธารณรัฐสังคมนิยม ยูโกสลาเวีย และลิกเตนสไตน์
สำนักงานซิดนีย์	2517	12 th Floor, Royal Exchange Bldg. Cnr. Pitt & Bridge St. Sydney N.S.W. 2000 Australia	ทวีปออสเตรเลีย, ประเทศ นิวซีแลนด์ และหมู่เกาะต่าง ๆ ในแปซิฟิก
สำนักงานสิงคโปร์	2520	Royal Thai Embassy 370 Orchard Road, Singapore 9	ประเทศสิงคโปร์, มาเลเซีย, ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย

ตาราง 8 (ต่อ)

สำนักงาน ในต่างประเทศ	ปีที่ เปิด	สถานที่ตั้ง	ขอบเขตความรับผิดชอบ
สำนักงานลอนดอน	2520	9 Stafford Street, Cnr. Albmarle Street, London W1X, 3FE England	ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ เป็นหลัก ได้แก่ ไชปรัส, เดนมาร์ก, อังกฤษ, ฟินแลนด์, กรีนแลนด์, ไอซ์แลนด์, มอลตา, เนเธอร์แลนด์, นอร์เว, ไอร์แลนด์ เหนือ, ไอร์แลนด์, เวลส์, สวีเดน, สกอตแลนด์, กรีซ, ตุรกี, ประเทศในกลุ่มตะวันออกกลาง และประเทศในทวีปแอฟริกาที่ใช้ ภาษาอังกฤษ
สำนักงานปารีส	2521	90 Avenue des Champs Elysees 75008 Paris France	ประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส เป็นหลัก ได้แก่ เบลเยียม, ฝรั่งเศส, อิตาลี, ลักเซมเบิร์ก, โมนาโก, โปรตุเกส, สเปน, สวิตเซอร์แลนด์ (ในเขตที่ใช้ ภาษาฝรั่งเศส) และประเทศใน ทวีปแอฟริกาที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงาน 10 ปี พ.ศ. 2513- 2522. หน้า 32.

4. อ.ส.ท. ร่วมมือกับบริษัท Pan American Airways จำกัด ได้เชิญคณะสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยใช้ชื่อว่าคณะ “Familiarization Visit : Los Angeles Travel Media” ในช่วง 10 – 20 พฤศจิกายน 2521¹ ซึ่งในการนี้ อ.ส.ท. ได้นำคณะเข้าชมงานลอยกระทงที่จังหวัดสุโขทัย งานแสดงของช่างที่สุรินทร์ และนำชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ของเชียงใหม่ นักเขียนที่ได้ร่วมเดินทางมาเยือนประเทศไทยครั้งนี้ ได้นำประสบการณ์ไปเขียนบทความลงเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหลายฉบับ นอกจากจะเป็นการแนะนำประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักอย่าง

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2522). รายงาน 10 ปี พ.ศ. 2513 – 2522. หน้า 31.

กว้างขวางในหมู่ชาวต่างประเทศแล้ว ยังช่วยให้ชาวต่างชาติเกิดความสนใจในประเทศไทยมากขึ้น

5. อ.ส.ท. ร่วมกับบริษัทการบินไทย จัดนิทรรศการส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวที่ฮ่องกง และโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ในวันที่ 11 – 19 เมษายน 2521 และนำนาฏศิลป์ ศิลปป้องกันตัวแบบไทย การฉายสไลด์แนะนำประเทศไทยไปร่วมในงาน Osaka International Trade Fair 78¹

1.2.3.2 การวิจัยและรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยว อ.ส.ท. ได้ดำเนินงานด้านการรวบรวมสถิติ โดยได้รับความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ และสมาคม องค์การต่าง ๆ มากมาย ข้อมูลนี้จะเป็นผลสะท้อนกลับให้เห็นถึงความสำเร็จของการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการขยายตัวของการท่องเที่ยว ซึ่งได้ดำเนินการนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 ดังนี้²

1. สถิติจำนวนนักท่องเที่ยว
2. สถิติวันพักเฉลี่ยและรายละเอียดของนักท่องเที่ยว
3. ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่อคนต่อวัน

1.2.3.3 การเข้าร่วมในสมาคมหรือสหพันธ์

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ ได้ดำเนินการที่จะเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้เดินทางมายังประเทศไทยให้มากที่สุด โดยการร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในรูปของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในองค์การและสมาคมระหว่างประเทศ ซึ่งการร่วมส่งเสริมในรูปของสมาคมนั้น ทำให้ขอบเขตการดำเนินงานกว้างขวาง เป็นการลงทุนน้อยแต่ได้ผลตอบแทนมากมาย อีกทั้งเกิดความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ได้ข้อคิดและวิธีการใหม่ ๆ จากประเทศสมาชิกนั้น องค์การและสมาคมที่ อ.ส.ท. เข้าร่วมเป็นสมาชิก³ได้แก่

1. องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก (World Tourism Organization – WTO) อ.ส.ท. เป็นสมาชิกสามัญตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 ประโยชน์ที่ได้รับจากองค์การนั้น เป็นด้านความรู้และวิชาการใหม่ ๆ ผลการวิเคราะห์วิจัย รายงานการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยว

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2522). รายงาน 10 ปี พ.ศ. 2513 – 2522. หน้า 30.

² สมชาย หิรัญกิจ. (2517, มิถุนายน). “รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย,” *อนุสาร อ.ส.ท.* 14 (11) : 71.

³ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2522). *อ.ส.ท. และการพัฒนาการท่องเที่ยว*. หน้า 50 – 53.

ของโลก แหล่งเงินทุนพัฒนาการท่องเที่ยว และความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว

2. คณะอนุกรรมการด้านการท่องเที่ยวภายใต้คณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN sub-committee on tourism of the committee on Trade and Tourism) เป็นหน่วยงานที่ร่วมกันดำเนินการด้านการตลาด ปรับปรุงพิธีการด้านการเข้าเมือง พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว และศึกษาวิจัยข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่สมาชิก

3. สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคเอเชียตะวันออก (East Asia Travel Association – EATA) เป็นสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับประเทศในเอเชียตะวันออกทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยประเทศ คือ ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง มาเก๊า ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และประเทศไทย

4. สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Pacific Asia Travel Association – PATA) อ.ส.ท. เข้าเป็นสมาชิกเมื่อปี พ.ศ. 2502

5. สโมสรสกาล (SKAL CLUB) เป็นสมาคมนานาชาติของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีในหมู่สมาชิกทั่วโลก ประโยชน์ที่ได้รับส่วนใหญ่เป็นเรื่องการส่งเสริมการขาย จากผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว

6. สมาคมบริษัทนำเที่ยวแห่งอเมริกา (American Society of Travel Agents – ASTA) เป็นสมาคมของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดในโลก ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับคือ ข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ทางการท่องเที่ยวในตลาดสำคัญ

นอกจากนี้ อ.ส.ท. ยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกับองค์การและสมาคมภายในประเทศ เช่น กรมการbinพาณิชย์ สมาคมโรงแรมไทย สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ อีกด้วย

1.2.3.4 การดำเนินงานสถานตากอากาศ 3 แห่ง

ตั้งได้กล่าวมาบ้างแล้วในเบื้องต้น อ.ส.ท. ได้รับมอบจากรัฐบาลให้ดำเนินงานสถานตากอากาศบางแสน สถานตากอากาศเขาใหญ่ และสนามกอล์ฟบางพระ เพื่อให้ความสะดวกในการบริการแก่นักท่องเที่ยว นักกอล์ฟทั้งในด้านที่พัก อาหาร สิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนความปลอดภัยและความบันเทิง ซึ่ง อ.ส.ท. ได้ดำเนินการอย่างดีที่สุด แต่จะปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพความทันสมัยยิ่งขึ้น จำเป็นต้องอาศัยการลงทุนเป็นจำนวนมากซึ่ง อ.ส.ท. ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากไม่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลเพียงพอ ดังตาราง 9 และ 10

ตาราง 9 งบประมาณรายจ่ายปี 2517 ของโรงแรมบางแสน สนามกอล์ฟบางพระและโรงแรมเขาใหญ่ (หน่วย : บาท)¹

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้	ตัด
<u>ค่าครุภัณฑ์</u>			
โรงแรมบางแสน	340,000	50,000	290,000
สนามกอล์ฟบางพระ	1,077,700	209,000	808,700
โรงแรมเขาใหญ่	1,269,000	390,000	879,000
<u>ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง</u>			
โรงแรมบางแสน	1,000,000	100,000	900,000
สนามกอล์ฟบางพระ	1,740,000	300,000	1,440,000
โรงแรมเขาใหญ่	1,250,000	350,000	900,000
<u>รายจ่ายอื่น ๆ</u>			
สนามกอล์ฟบางพระ	300,000	-	300,000
โรงแรมเขาใหญ่	700,000	300,000	400,000

ตาราง 10 งบประมาณรายจ่ายปี 2518 ของโรงแรมบางแสน สนามกอล์ฟบางพระและโรงแรมเขาใหญ่ (หน่วย : บาท)²

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้	ตัด
<u>ค่าครุภัณฑ์</u>			
โรงแรมบางแสน	638,000	-	638,000
สนามกอล์ฟบางพระ	786,000	390,000	396,000
โรงแรมเขาใหญ่	1,633,000	431,000	1,202,000
<u>ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง</u>			
โรงแรมบางแสน	1,704,000	-	1,704,000
สนามกอล์ฟบางพระ	4,750,000	250,000	4,500,000
โรงแรมเขาใหญ่	1,140,000	740,000	400,000
<u>รายจ่ายอื่น ๆ</u>			

¹ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). สถิติข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชี หน่วยงานสถิติ. ถ่ายเอกสาร.

² แหล่งเดิม.

สนามกอล์ฟบางพระ	300,000	-	300,000
โรงแรมเขาใหญ่	300,000	300,000	-

สรุป

การดำเนินงานของการท่องเที่ยวนับตั้งแต่แรกตั้งใน พ.ศ. 2502 กระทั่งถึง พ.ศ. 2521 เห็นได้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยในระยะแรกนั้นจะดำเนินไปตามนโยบายของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คือ มุ่งที่จะดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นหลัก ดังสุนทรพจน์วันเปิดสำนักงานองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้แสดงเจตจำนงของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดังนี้

“...ผลประโยชน์ที่รัฐจะพึงได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนี้ หากเป็นรายได้ที่จะเกิดขึ้นแก่รัฐบาลโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ ไม่แต่จะเป็นรายได้ที่กระจายออกไปยังบุคคลหลายชั้นหลายอาชีพ และเป็นรายได้ที่มองไม่เห็น แต่ที่สำคัญที่สุดกิจกรรมอันนี้จะเผยแพร่วัฒนธรรมและคุณธรรมของประชาชนชาวไทย ให้เป็นที่ปรากฏแก่ชาวโลก อันจะยังความนิยมยกย่องให้บังเกิดสืบเนื่องอีกด้วย ซึ่งเหล่านี้ถือว่ามีค่าเหนือกว่าเงินตรา...”¹

จากนโยบายของรัฐบาลซึ่งนับเป็นวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชาติ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) เป็นองค์การที่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรง การดำเนินการในช่วงนี้ คือต้องพยายามที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักของชาวโลก และทำให้ประเทศไทยไปอยู่ในแผนที่การท่องเที่ยวของโลก โดยเน้นในการดำเนินการด้านการส่งเสริม (หรือด้านการตลาด) เป็นหลัก หากจะวิเคราะห์การดำเนินงานขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อ.ส.ท.) จะเห็นได้ว่า อ.ส.ท. ได้ดำเนินงานตรงตามนโยบายและวัตถุประสงค์คือเน้นทางด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวและควบคุมความเจริญเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวนั้น อ.ส.ท. ยังไม่คำนึงถึงจนทำให้ต้องสูญเสียแหล่งท่องเที่ยวที่เคยมีความสำคัญบางแห่งไป เช่น ตลาดน้ำวัดไทร อำเภอบางขุนเทียน ธนบุรี ซึ่งเคยมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว โดยมีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้าไปชมเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันสลายตัวไปอย่างน่าเสียดาย เป็นต้น มาตรฐานและการบริการในช่วงนี้ โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2503 – 2509 นับเป็นยุคทองของอุตสาหกรรมโรงแรม² กล่าวได้ว่า การลงทุนสร้างโรงแรมชั้นหนึ่งสามารถเรียกทุนคืนได้ภายในระยะเวลา 4 – 5 ปี³

¹ สฤษดิ์ ธนะรัชต์. (2503). “สุนทรพจน์เนื่องในโอกาสพิธีเปิดอาคารที่ทำการองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,” ใน *ชุมนุมส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. หน้า 1.

² ธรรมนูญ ประจวบเหมาะ. (2529). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ*. หน้า 28.

³ สมชาย หิรัญกิจ. “เรื่องข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการลงทุนสร้างโรงแรม,” ใน *สัมมนาว่าด้วยการจัดการโรงแรม ครั้งที่ 1 วันที่ 26 – 28 มีนาคม 2511 ณ ศาลาสันติธรรม* หน้า 32.

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2515 – 2519 อยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 3 ซึ่งองค์การได้ขยายการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีระบบ โดยรัฐบาลเริ่มมีการบรรจุเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้บ้าง ในส่วนของการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของชาติ

การจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ส่งผลให้เกิดแผนการท่องเที่ยวและได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) เป็นต้นมา ซึ่งกำหนดแนวทางและมาตรการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วนการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เน้นการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ ให้คงสภาพสวยงามและมีลักษณะเด่นเฉพาะตัว

2. ส่วนการพัฒนาบริการท่องเที่ยว เน้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เช่น การคมนาคม โรงแรม บริษัทนำเที่ยว ภัตตาคาร ร้านอาหารที่ระลึก เป็นต้น

3. ส่วนการส่งเสริมการท่องเที่ยว เน้นการชักจูงให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) จะเป็นช่วงคาบเกี่ยวกับการปรับองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ไปสู่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2522 ซึ่งจะกล่าวต่อไป

1.3 ผลการดำเนินงานขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว

ด้านเศรษฐกิจ

การดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. นั้นดังได้กล่าวไว้เบื้องต้นแล้วว่ามีผลสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ คือ การชักจูงให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวและเข้ามาใช้จ่ายในประเทศไทย ดัชนีที่สามารถชี้วัดถึงความสำเร็จของการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยิ่ง นำมาสู่รายได้เข้าสู่ประเทศ คือ

1. จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย มีจำนวน 8 หมื่นคน ในปี พ.ศ. 2503 เพิ่มขึ้นเป็น 1 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2516 และมีจำนวนถึง 1.5 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2522 ดังจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของ อ.ส.ท. นั้นประสบความสำเร็จเนื่องจากมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หยุคชะงักเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2514 และปี พ.ศ. 2517 สืบเนื่องจากความไม่มั่นคงทางการเมืองของไทย ประจวบกับสภาวะวิกฤตการณ์ของน้ำมันโลกในช่วงปี พ.ศ. 2518 – 2519 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวโลก และการท่องเที่ยวไทยอย่างมากจนทำให้อัตราเพิ่มของนักท่องเที่ยวเป็นลบในปี พ.ศ. 2519 (ตามตาราง 11)

2. รายได้จากการท่องเที่ยว จากตาราง 11 จำนวนรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2503 มีเพียง 196 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 3,457 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2516 นับเป็นอันดับ 3

ของสินค้าส่งออกทั้งหมด และเพิ่มเป็น 8,894 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2521 นับเป็นอันดับ 3 ของสินค้าส่งออกทั้งหมดเช่นกัน

3. การลงทุนกิจการโรงแรม ในช่วงปี พ.ศ. 2503 – 2509 นับเป็นยุคทองของอุตสาหกรรมโรงแรม¹ มีการแข่งขันกันสร้างโรงแรมขึ้นในประเทศเป็นจำนวนมาก จนทำให้เกิดปัญหาจำนวนห้องพักไม่ได้ดูลกับจำนวนนักท่องเที่ยว ปัญหานี้ได้ผ่อนคลายลงในช่วงปี พ.ศ. 2515 ซึ่งขณะนั้นมีห้องพักโรงแรมทั่วประเทศไทยเพียง 21,784 ห้อง และเริ่มมีการลงทุนด้านโรงแรมอีกครั้งหนึ่งในช่วงระยะปี พ.ศ. 2521

ตาราง 11 การเติบโตทางเศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พ.ศ. 2502 – 2522

พ.ศ.	ประเภท	จำนวนนักท่องเที่ยว		รายได้จากการท่องเที่ยว		จำนวนห้องพักโรงแรม	
		รวม (ล้านคน)	% เพิ่ม – ลด	รวม (ล้านบาท)	อันดับที่ สินค้าส่งออก	รวม (ห้อง)	% เพิ่ม – ลด
2503		0.081	-	196	-	-	-
2504		0.108	33.3	250	-	-	-
2505		0.131	21.3	310	-	-	-
2506		0.195	48.8	394	-	-	-
2507		0.212	8.7	430	-	-	-
2508		0.225	6.1	506	-	-	-
2509		0.285	26.7	754	-	-	-
2510		0.335	14.9	952	-	-	-
2511		0.377	11.3	1,220	-	-	-
2512		0.469	24.5	1,770	-	-	-
2513		0.628	33.8	2,175	3	-	-
2514		0.639	1.6	2,214	3	-	-
2515		0.821	28.5	2,718	2	21,784	-
2516		1.037	26.4	3,457	3	22,992	5.3
2517		1.107	6.7	3,852	4	24,740	7.6

ตาราง 11 (ต่อ)

¹ ธรรมนูญ ประจวบเหมาะะ. (2529). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ. หน้า 28.

ประเภท	จำนวนนักท่องเที่ยว		รายได้จากการท่องเที่ยว		จำนวนห้องพักโรงแรม	
	รวม (ล้านคน)	% เพิ่ม – ลด	รวม (ล้านบาท)	อันดับที่ สินค้าส่งออก	รวม (ห้อง)	% เพิ่ม – ลด
พ.ศ.						
2518	1.180	6.6	4,538	5	25,639	3.6
2519	1.098	-6.2	3,990	8	27,652	7.8
2520	1.220	11.1	4,607	5	30,058	8.7
2521	1.453	19.1	8,894	3	37,959	26.3
2522	1.591	9.5	11,232	3	41,805	10.1

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

* สถิติโรงแรมทั่วประเทศเริ่มรวบรวมในปี 2515

ด้านสังคม

ผลจากการโฆษณาของ อ.ส.ท. เป็นผลให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเพิ่มจำนวนตามลำดับนั้น ประโยชน์ที่ประเทศได้รับก็คือ รายได้ที่กระจายไปยังบุคคลทุกชั้น ตั้งแต่เกษตรกรกิจการค้า บริการขนส่ง โรงแรม บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ เป็นการยกระดับค่าครองชีพ และช่วยให้คนมีงานทำมากขึ้น อันเป็นผลให้สังคมไทยดีขึ้น การออกวารสารอนุสาร อ.ส.ท. เป็นรายเดือนของ อ.ส.ท. นี้เพื่อเผยแพร่ ทั้งในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น ก็ก่อให้เกิดประชาชนเกิดความรู้สึในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ การจัดแสดงนาฏศิลป์ไทย เป็นประจำที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในวันพุธและวันเสาร์ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม การนำนักท่องเที่ยวไปชมพระราชพิธีที่สำคัญ เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ กระบวนกฐินพยุหยาตราชลมารค นับเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรม และคุณธรรมของประชาชนชาวไทย ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วโลก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การท่องเที่ยว เป็นหนทางหนึ่งที่จะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ เนื่องจากการที่ประชากรของโลก มีโอกาสเดินทางท่องเที่ยวไปในประเทศต่าง ๆ ได้โดยเสรี และสะดวกสบาย ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยน และเรียนรู้ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนวัฒนธรรมของกันและกันโดยตรงนั้น นอกจากจะเป็นการช่วยเพิ่มพูนเศรษฐกิจของประเทศ ยังเป็นหนทางอันหนึ่งที่จะนำไปสู่ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่สันติภาพอันถาวรของโลกในที่สุด

ดังสุนทรพจน์ของผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2503 – 2519) พลโทเฉลิมชัย จารุวัตร¹ ได้กล่าวไว้ว่า¹

“...ที่สำคัญนอกเหนือกว่าเงินตราที่พึงได้รับแล้ว ยังมีผลตอบแทนที่สำคัญยิ่งและมองไม่เห็นอยู่ประการหนึ่ง คือ บรรดาชาวต่างประเทศที่เคยมาท่องเที่ยวประเทศไทยแล้วนั้นจะยกย่องและให้เกียรติประเทศไทยและคนไทยมากกว่าผู้คนที่ไม่เคยมา เพราะการที่ได้มาท่องเที่ยวเมืองไทยมีความประทับใจและความนิยมชมชื่นที่คนไทยและเมืองไทยให้แก่เขาโดยไม่รู้ตัว...”

ดังนั้นงานที่ อ.ส.ท. ได้ดำเนินไปนั้นเป็นการโฆษณาให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยว อีกทั้งประชาชนชาวไทยมีความเป็นมิตรต่อบุคคลทั่วไป และมีวิธีการดำเนินชีวิตที่น่าสนใจ ทำให้เป็นที่น่าศึกษาแก่ชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางของประเทศก็เต็มไปด้วยสถานที่ท่องเที่ยว และสิ่งที่น่าสนใจมากมาย

ส่วนการส่งเสริมและโฆษณาภายในประเทศ อ.ส.ท. ได้ดำเนินการ อาทิเช่น วารสารอนุสาร อ.ส.ท. รายเดือน มีเนื้อหาสาระในเรื่องการท่องเที่ยว สถานที่น่าเที่ยว ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ นี้ได้ถูกนำมาลงเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและรวมกันรักษา และหวงแหนสมบัติที่เป็นของชาติ

ด้านการพัฒนาท้องถิ่น

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินงานส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เห็นได้ชัดก็คือ การที่ร่วมมือกับคณะกรรมการจังหวัดสุรินทร์และการรถไฟแห่งประเทศไทย จัดงานแสดงของช่างขึ้นที่จังหวัดสุรินทร์ ช่วงระยะเวลาอันสั้น ก็ทำให้จังหวัดสุรินทร์ได้รับการพัฒนาจนเจริญขึ้นทันตาเห็นหลายประการ เช่น ถนนหนทาง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ตลอดจนร้านค้าก็ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น มีโรงแรมเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง และจากการเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ที่ไม่ค่อยมีคนรู้จัก ก็ได้กลายเป็นจังหวัดที่มีคนรู้จักทั่วไป รวมทั้งชาวต่างประเทศ

นอกจากนี้ อ.ส.ท. ได้ออกวารสาร อ.ส.ท. “เรื่องของดีของจังหวัด” ต่าง ๆ เกือบทั่วประเทศไทยนั้น เป็นการชักชวนให้คนไปท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่น ๆ มากขึ้น ผลได้ที่ตามมาก็คือ การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ และท้องถิ่นนั้นก็จะได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้นตามลำดับ

¹ เฉลิมชัย จารุวัตร. (2510). “การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,” ใน *ชุมนุมเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. หน้า 12.

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 – 2545

2.1 การจัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

โดยเหตุที่การปฏิบัติงานในด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้น จำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงในส่วนรวมทั้งหน่วยงานของรัฐและธุรกิจเอกชน อีกทั้งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้มีการขยายตัวเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่โครงสร้างขององค์กรไม่สามารถที่จะดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ทันสถานการณ์ โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการควบคุมการบริการการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลมาจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกาในปี พ.ศ. 2502 นั้นไม่เพียงพอ จึงได้มีการขยายขอบข่ายอำนาจหน้าที่ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใหม่ (อ.ส.ท.) โดยยกฐานะเป็น “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” (ททท.) ชื่อภาษาอังกฤษคือ Tourism Authority of Thailand ชื่อย่อ “TAT” ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2522¹ ดังมีสาระดังนี้

2.1.1 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ได้มีการขยายขอบเขตความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว นับว่า ททท. ได้มีการขยายขอบข่ายอำนาจหน้าที่มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มีดังนี้

1. ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2. เผยแพร่ประเทศไทยในด้านความงามของธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา และวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ตลอดจนกิจการอย่างอื่น อันจะเป็นการชักจูงให้มีการเดินทางท่องเที่ยว
3. อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความเป็นมิตรไมตรีระหว่างประชาชนและระหว่างประเทศไทยโดยอาศัยการท่องเที่ยว
5. ริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวและเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2523). *ประวัติการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยและความเป็นมาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. หน้า 9.

2.1.2 อำนาจหน้าที่

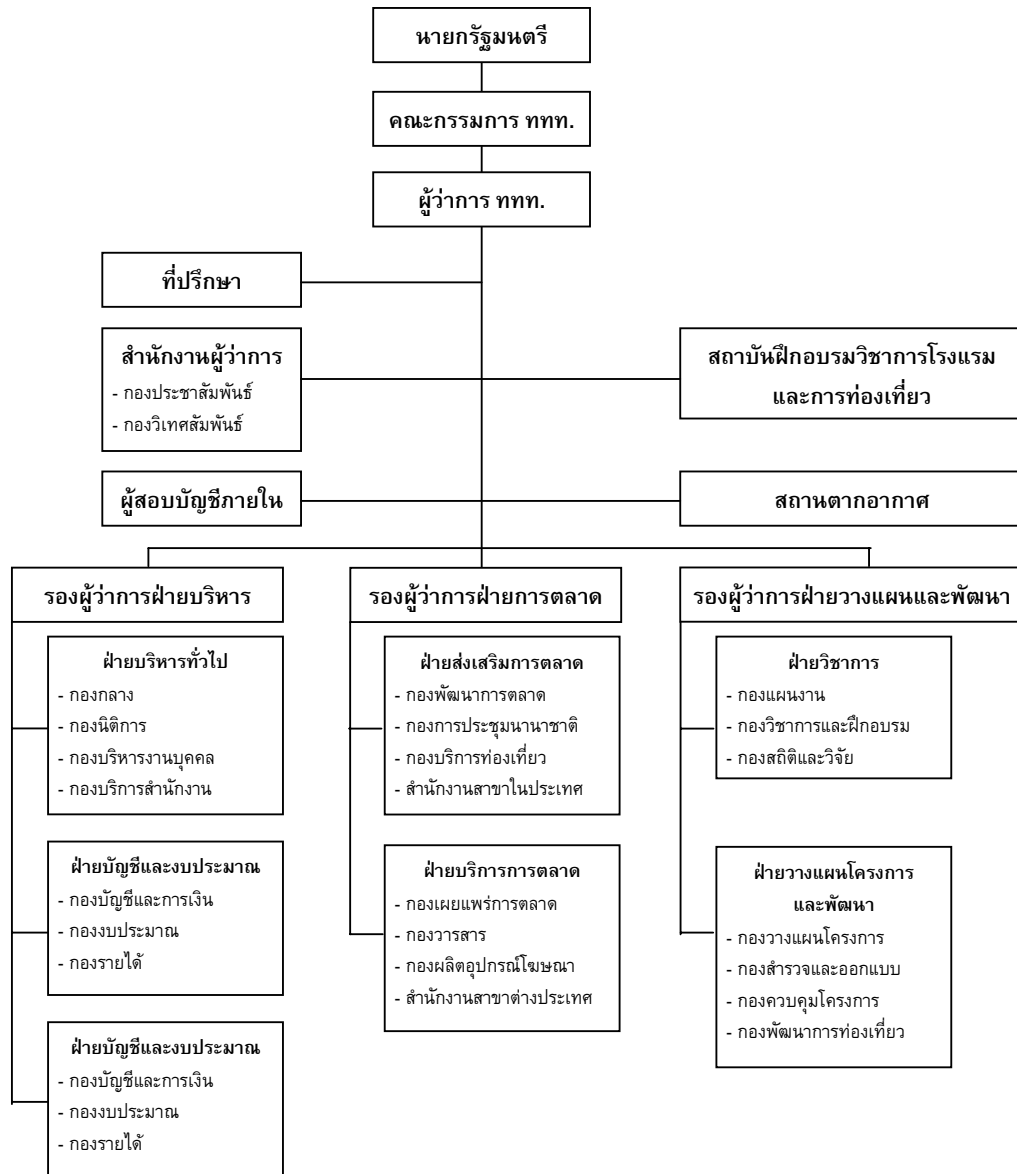
เพื่อให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ดำเนินงานได้บรรลุตามขอบเขตของวัตถุประสงค์ จะเห็นได้ว่า ททท. มีขอบเขตอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีแต่เพียงการสอดส่องดูแลเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การเสาะแสวงหาข้อมูลสถิติ และเสนอแนะให้หน่วยราชการได้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่านั้น อำนาจหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 เป็นดังนี้

1. ให้คำปรึกษา แนะนำ ร่วมมือและประสานงานกับส่วนราชการ องค์กรการสถาบัน นิติบุคคล และเอกชนทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร
2. ส่งเสริม ร่วมมือ หรือดำเนินการในการฝึกอบรมและให้มีการศึกษาวิชาการต่าง ๆ เพื่อสร้างบุคลากรให้ได้มาตรฐานและเพียงพอในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
3. ส่งเสริมการทัศนศึกษา
4. สำรวจและรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ จากส่วนราชการ องค์กรการ สถาบัน นิติบุคคล และเอกชนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการจัดทำสถิติเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
5. สำรวจกำหนดพื้นที่และสถานที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ต้องสงวนไว้เป็นของรัฐ และให้อยู่ในความควบคุมดูแลของ ททท. โดยให้จัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา
6. สำรวจ วางแผน และดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู บูรณะ หรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น ๆ
7. ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น รวมตลอดถึงการลงทุนหรือร่วมทุนเพื่อเป็นการริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว
8. กู้หรือยืมเงิน ภายในหรือภายนอกราชอาณาจักร
9. ให้กู้ให้ยืมเงินโดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สิน เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
10. ออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใด เพื่อการลงทุนหรือร่วมทุนในกิจการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
11. ถือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองหรือมีทรัพย์สินสิทธิต่าง ๆ สร้าง ซื้อ จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม รับจำนำ รับจำนอง ทำการแลกเปลี่ยนโดยรับโอน หรือดำเนินการใดเกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในและนอกราชอาณาจักร ตลอดจนรับทรัพย์สินที่มีผู้ทูลให้

12. กระทำกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของ ททท.

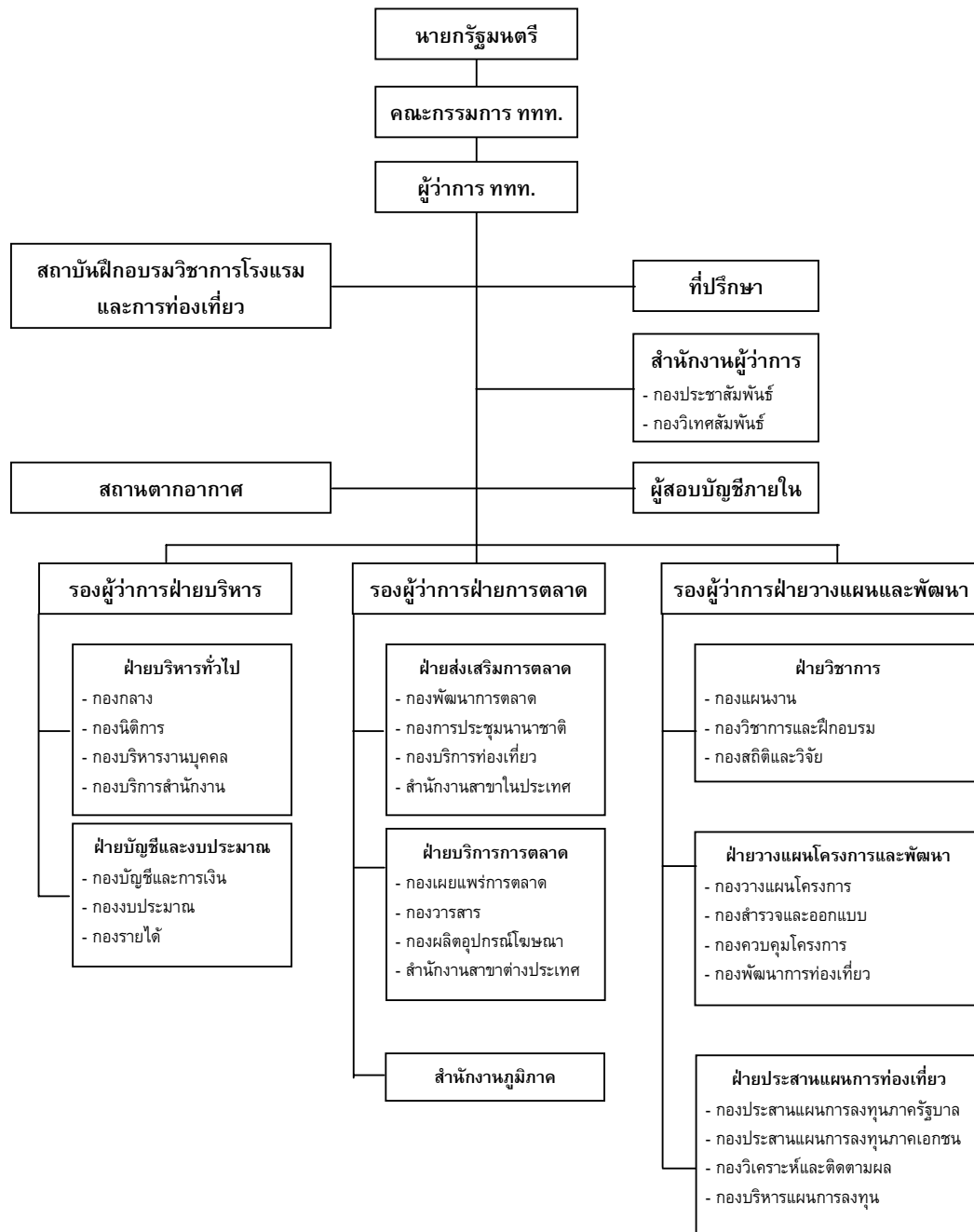
2.1.3 โครงสร้างของการบริหารงาน งบประมาณ และอัตรากำลัง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2522 ได้มีการปรับปรุงองค์การใหม่เพื่อความเหมาะสมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ททท. เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ มีฐานะเป็นนิติบุคคลและยังคงมีการแบ่งส่วนงานบริหารงานภายในเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ เสมอมา คือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านวางแผนพัฒนา ซึ่งรายละเอียดดังปรากฏในแผนภูมิโครงสร้าง ปี พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2530 และ พ.ศ. 2544 ซึ่งโครงสร้างจะแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยคือเพิ่มสำนักงานส่วนภูมิภาคและภูมิภาคต่างประเทศอย่างไรก็ตาม แม้ว่า ททท. จะมีการปรับโครงสร้างให้เหมาะสมกับสถานการณ์การท่องเที่ยว หากแต่ยังคงสภาพการแบ่งส่วนงานเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ เช่นเดิม

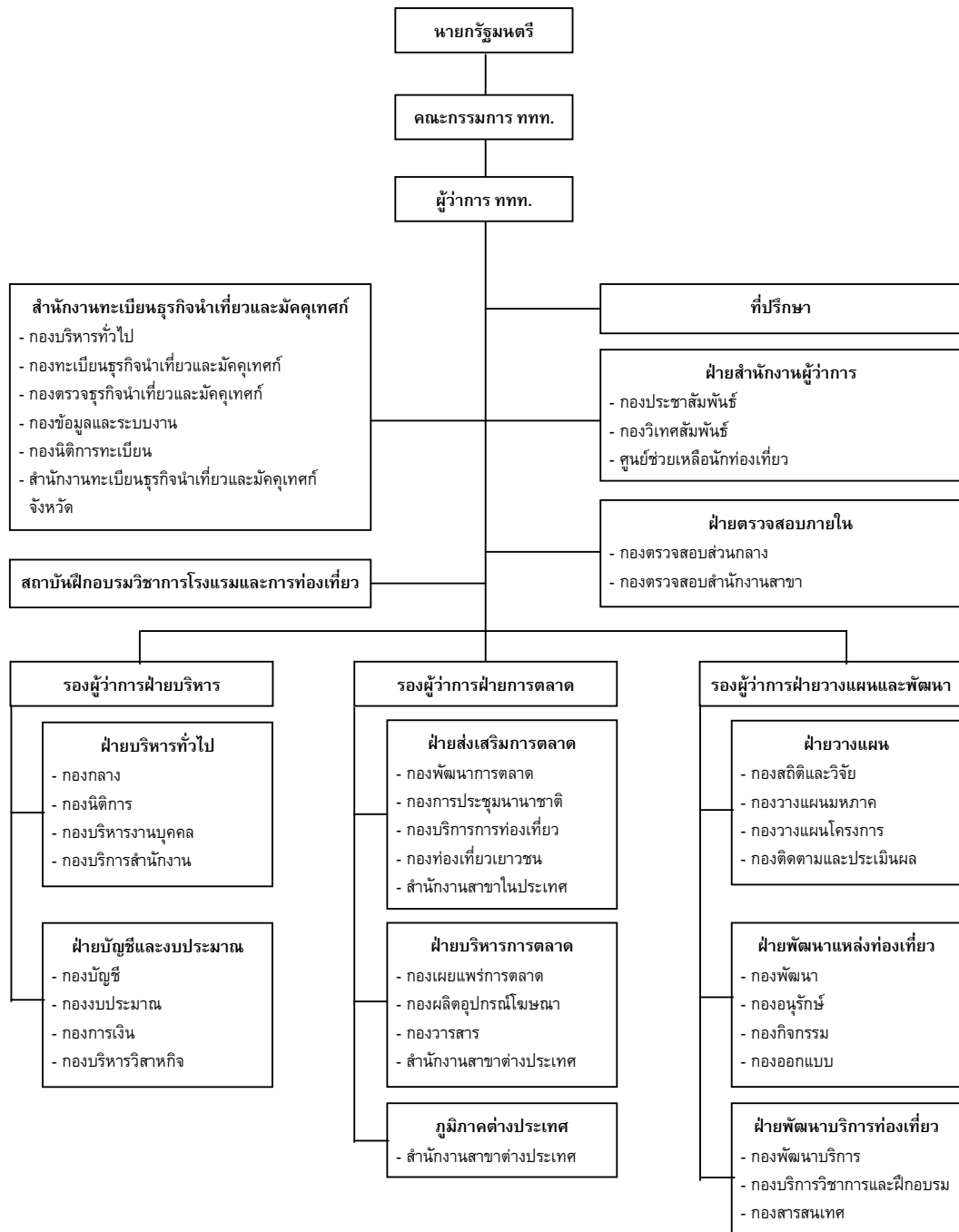

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างองค์กรของ ททท. ปี พ.ศ. 2522

ส่วนโครงสร้างองค์กรของ ททท. ใน พ.ศ. 2530 ตามข้อบังคับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 31 และ 32 ว่าด้วยการจัดรูปแบบขององค์กรของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังนี้

ภาพประกอบ 5 โครงสร้างองค์กรของ ททท. ตามข้อบังคับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ฉบับที่ 32 พ.ศ. 2530

ภาพประกอบ 6 โครงสร้างองค์กรของ ททท. พ.ศ. 2544

งบประมาณ

ในช่วงปี พ.ศ. 2522 – 2534 อาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น จึงได้จัดสรรงบประมาณให้กับ ททท. โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2525 – 2526 ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวมาเป็นอันดับ 1 ของสินค้าออกทั้งหมด โดยมีรายได้ประมาณ 23,879 ล้านบาท และเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย ทำให้นักท่องเที่ยวลดลง รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณให้กับ ททท. ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นจำนวนเงินเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีท่องเที่ยวไทย รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นแก่ ททท. ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึง 3 ล้านคน และในปี พ.ศ. 2534 เป็นช่วงสงครามอ่าวเปอร์เซีย มีผลกระทบต่อให้นักท่องเที่ยวลดลง รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณให้กับ ททท. เพิ่มมากขึ้น ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดสรรงบประมาณให้กับ ททท. ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศนั้น เป็นการจัดสรรงบประมาณตามแผนงานโครงการที่ ททท. ได้จัดทำขึ้น และเป็นการจัดสรรงบประมาณในการรักษาจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในประเทศไทยให้มีจำนวนสูงขึ้น อันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกเป็นประการสำคัญ

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาจำนวนเงินงบประมาณที่ ททท. ได้รับ พบว่า ในปีใดที่ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กับ ททท. เพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จะทำให้การดำเนินงานของ ททท. ประสบความสำเร็จเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยสังเกตได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ในปีที่มีการจัดสรรงบประมาณให้มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังแสดงในตารางที่ 12 ดังนี้

ตาราง 12 งบประมาณที่ ททท. ได้รับ และอัตราการเปลี่ยนแปลงของงบประมาณ ในช่วงปี พ.ศ. 2522 – 2545

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	งบประมาณ (ล้านบาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลงของงบประมาณ	หมายเหตุ
2522	1,591,455	11,232	70.25	19.54%	ยกระดับ อ.ส.ท. เป็น ททท.
2523	1,858,801	17,765	83.98	30.97%	วิกฤตการณ์น้ำมัน ครั้งที่ 2
2524	2,015,615	21,455	109.99	13.15%	นักท่องเที่ยวถึง 2 ล้านคน

ตาราง 12 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	จำนวน นักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	งบประมาณ (ล้านบาท)	อัตราการ เปลี่ยนแปลงของ งบประมาณ	หมายเหตุ
2525	2,218,429	23,879	124.45	31.62%	รายได้จากการ ท่องเที่ยวเป็น อันดับ 1
2526	2,191,003	25,050	163.80	49.12%	ภาวะเศรษฐกิจโลก ถดถอย นักท่องเที่ยวลดลง ครั้งที่ 2
2527	2,346,706	27,317	244.26	6.35%	
2528	2,438,270	31,768	259.77	28.30%	
2529	2,818,092	37,321	333.28	30.79%	
2530	3,482,958	50,024	435.90	16.24%	
2531	4,230,737	78,859	509.70	4.72%	
2532	4,809,508	96,386	530.64	56.60%	
2533	5,298,860	110,572	830.96	20.85%	
2534	5,086,899	110,004	1,004.25		
2535	5,136,433	123,135	1,262.06	25.67%	
2536	5,760,533	127,802	1,463.18	15.94%	
2537	6,166,496	145,211	2,162.64	47.78%	นักท่องเที่ยวถึง 6 ล้านคน
2538	6,951,566	190,765	2,305.02	6.58/%	
2539	7,192,145	219,364	2,495.57	8.27%	
2540	7,211,345	220,755	2,528.90	1.34%	
2541	7,764,930	242,177	2,525.15	-0.15%	ปีท่องเที่ยวไทย 2541 – 2542
2542	8,580,332	253,018	2,649.20	4.91%	เที่ยวเมืองไทย ไม่ไปไม่รู้

ตาราง 12 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	จำนวน นักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	งบประมาณ (ล้านบาท)	อัตราการ เปลี่ยนแปลงของ งบประมาณ	หมายเหตุ
2543	9,508,623	285,539.65	2,920.21	10.23%	เที่ยวทั่วไทยไปได้ ทุกเดือน
2544	10,061,950	299,047	2,918.74	-0.05%	เที่ยวทั่วไทยไปได้ ทุกเดือน
2545	10,799,067	323,400 (ประมาณการ)	3,161.66	8.32%	เที่ยวทั่วไทยไปได้ ทุกเดือน

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานสถิติประจำปี พ.ศ. 2546.

อัตรากำลัง

ในส่วนของอัตรากำลังของ ททท. ในช่วง พ.ศ. 2522 – 2534 เนื่องจากภาระหน้าที่ของ ททท. ตาม พ.ร.บ. จัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และมีอำนาจในการดำเนินงานมากขึ้นกว่าเดิม ประกอบกับมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรตามข้อบังคับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2522 – 2534 ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรของ ททท. อาศัยอำนาจตามข้อบังคับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 31 พ.ศ. 2530 และข้อบังคับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 32 พ.ศ. 2530 ว่าด้วยการจัดรูปองค์กรของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อให้โครงสร้างองค์กรของ ททท. มีความเหมาะสมกับขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ ขณะที่ปริมาณงานเพิ่มมากขึ้น แต่จำนวนบุคลากรในช่วง พ.ศ. 2522 – 2534 มีไม่มากนัก ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงปีแรกของการจัดตั้ง ททท. จำนวนพนักงานทั้งสิ้น 427 คน จนถึงปี พ.ศ. 2533 เป็นเวลา 12 ปี มีจำนวนบุคลากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 586 คนเท่านั้น หรือเพิ่มขึ้นเพียงปีละประมาณ 13 คน (ร้อยละ 3 ต่อปี) ซึ่งนับว่าอัตราการเพิ่มของบุคลากรอยู่ในอัตราน่า อย่างไม่ก็ตามจำนวนบุคลากรของ ททท. ได้เพิ่มขึ้นเป็น 749 คน ในปี พ.ศ. 2534 เนื่องจากภาระหน้าที่ของ ททท. ที่จะต้องแก้ปัญหาต่อวิกฤตสงครามอ่าวเปอร์เซียที่ทำให้นักท่องเที่ยวลดลง การดำเนินงานของ ททท. จึงต้องเร่งการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของประเทศไทยเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว อัตรากำลังจึงเพิ่มขึ้นตาม ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 อัตรากำลัง และการเปลี่ยนแปลงของอัตรากำลังของ ททท. ในช่วงปี พ.ศ. 2522 - 2544

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จากการ ท่องเที่ยว (ล้านบาท)	พนักงาน (คน)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง
2522	1,591,455	11,232	427	6.75%
2523	1,858,801	17,765	434	4.45%
2524	2,015,615	21,455	460	3.14%
2525	2,218,429	23,879	468	1.74%
2526	2,191,003	25,050	496	5.98%
2527	2,346,706	27,317	501	1.21%
2528	2,438,270	31,768	509	1.39%
2529	2,818,092	37,321	522	2.55%
2530	3,482,958	50,024	533	1.72%
2531	4,230,737	78,859	562	5.84%
2532	4,809,508	96,386	577	2.67%
2533	5,298,860	110,572	586	1.56%
2534	5,086,899	110,004	627	27.82%
2535	5,136,443	123,135	683	8.93%
2536	5,760,533	127,802	785	14.93%
2537	6,166,496	145,211	848	8.03%
2538	6,951,566	190,765	861	1.53%
2539	7,192,145	219,364	868	0.81%
2540	7,211,345	220,755	887	2.14%
2541	7,764,930	242,177	897	1.13%
2542	8,580,332	253,018	895	-0.22%
2543	9,508,623	258,539.65	884	-1.24%
2544	10,061,950	299,047	884	0%

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี พ.ศ. 2545.

2.2 การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2.2.1 นโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

ททท. ได้วางนโยบายเพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานไว้ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาสู่ประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าเพิ่มพูนเศรษฐกิจส่วนรวมโดยริบด่วน
2. ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชากรในทุกภูมิภาค
3. อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น
4. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดี เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น
5. เพื่อความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้สามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางต่าง ๆ ในประเทศไทยด้วยความมั่นใจในความปลอดภัยทางร่างกายและทรัพย์สินของตนและหมู่คณะ
6. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่ม ผู้มีรายได้น้อยและเยาวชนเพื่อเป็นการเพิ่มสวัสดิการด้านการท่องเที่ยวให้แก่คนไทย
7. สร้างกำลังคนที่เป็นคนไทยเข้าทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากที่สุด
8. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

2.2.2 การจัดหน่วยงาน

พ.ศ. 2522 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยหน่วยงานหลักรวม 3 ฝ่าย 1 สถาบัน และหน่วยงานขึ้นตรงกับผู้ว่าการ ททท. อีก 1 สำนักงาน ดังนี้¹

1. ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย

ก. ฝ่ายบริหารทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณทั่วไป งานคณะกรรมการ ททท. ประสานงานกับหน่วยงานขึ้นตรงต่อผู้ว่าการ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ททท. ทางสื่อมวลชน รวมทั้งรับผิดชอบงานบุคคล สถานที่ ยานพาหนะและพัสดุ ตลอดจนปฏิบัติงานด้านกฎหมายของ ททท.

ข. ฝ่ายบัญชีและงานงบประมาณ มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านบัญชีการเงิน การวิเคราะห์และควบคุมงบประมาณ การจัดเก็บรายได้และค่าธรรมเนียมของ ททท.

¹ ละเอียดยุทธศาสตร์ (2528). ประวัติการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยและความเป็นมาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 142 – 156.

ค. ฝ่ายการลงทุน มีหน้าที่จัดหาทุน วิเคราะห์การลงทุน ตรวจสอบการลงทุน

2. ฝ่ายการตลาด ประกอบด้วย

ก. ฝ่ายส่งเสริมการตลาด มีหน้าที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวในหมู่ประชาชนทั่วประเทศ ในทุกสาขาอาชีพ รวมทั้งการประสานงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมให้การประชุมนานาชาติขึ้นในประเทศ รวมทั้งประสานงานติดต่อองค์การระหว่างประเทศที่ ททท. เป็นสมาชิก ให้บริการข่าวสารการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกแก่แขกของรัฐบาลและหน่วยราชการที่ขอความร่วมมือ และแขกของ ททท. และควบคุมการปฏิบัติงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของสำนักงานสาขาในประเทศ

ข. ฝ่ายบริการการตลาด มีหน้าที่ศึกษาและดำเนินการโฆษณาเผยแพร่การขยายตลาดการท่องเที่ยวในรูปวารสาร นิตยสารหรือวิธีอื่นที่จำเป็น สร้างความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนและธุรกิจท่องเที่ยวในต่างประเทศ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ผลิตอุปกรณ์โฆษณาการท่องเที่ยวของประเทศไทยทุกรูปแบบ ทุกประเภท และแจกจ่ายโฆษณาแก่ผู้สนใจ ทั้งในและต่างประเทศ

3. ฝ่ายวางแผนและพัฒนา ประกอบด้วย

ก. ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์และวิจัยข้อมูลและสถิติทางการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนในการพัฒนา รวมทั้งฝึกอบรมผู้ประกอบการวิชาชีพการท่องเที่ยวและพนักงาน ททท. ดำเนินการทางด้านวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและกำหนดแผนงานติดตามประเมินผลการดำเนินงานของ ททท.

ข. ฝ่ายวางแผนโครงการและพัฒนา มีหน้าที่จัดทำแผนหลักและพิถีพิถันความเหมาะสมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศทางด้านกายภาพ กำหนดแผนปฏิบัติงานสำรวจออกแบบ วางแผนขยายและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ควบคุมโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ร่วมเป็นกรรมการกับจังหวัดและบริษัทพัฒนาการท่องเที่ยว และเข้าร่วมในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและการจัดงานเกี่ยวกับแสดงออกทางวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นทั่วประเทศ

ค. ฝ่ายประสานแผนการท่องเที่ยว มีหน้าที่ประสานงานการลงทุนภาครัฐบาล และแผนการลงทุนภาคเอกชน มีการวิเคราะห์ และติดตามผลการลงทุนตามแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้งบริหารแผนงานตามโครงการเงินกู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

4. สถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถได้มาตรฐานออกไปปฏิบัติงานตอบสนองความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

5. สำนักผู้ว่าการ เป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อผู้ว่าการ ททท. มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ติดต่อประสานงานกับองค์การการท่องเที่ยวภาครัฐและเอกชนในต่างประเทศ และประสานงานด้านการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เมื่อเริ่มมีการบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฉบับที่ 4 เป็นต้นมา จึงกล่าวได้ว่า การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในช่วงปี 2522 - 2544 นั้น ได้ดำเนินไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - 8 โดยมีนโยบายเป็นกรอบในการดำเนินงาน ซึ่งนโยบายแต่ละช่วงไม่แตกต่างกันมากนักดังพอสรุปการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ อันได้แก่ งานการส่งเสริมการท่องเที่ยวและงานพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้

2.2.3 งานการส่งเสริมการท่องเที่ยว

งานการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นแนวทางสำคัญในการที่จะชักจูงให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานการท่องเที่ยว คือ 1) ทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ 2) เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศและชาวไทย 3) เพิ่มจำนวนวันพักให้นานที่สุด ซึ่ง ททท. ได้ดำเนินการไว้ดังนี้

การตลาดต่างประเทศ

1. การโฆษณาเผยแพร่ (advertising and promotion) ดำเนินการโฆษณาและเผยแพร่เพื่อชักจูงชาวต่างประเทศให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ได้ตามจำนวนที่วางเป้าหมายไว้โดยมาตรการต่าง ๆ เช่น การทำภาพประกอบข้อความโฆษณาจูงใจ (advertising) เกี่ยวกับสถานที่ที่น่าสนใจ วัฒนธรรมประเพณี สิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทย การลงโฆษณาในนิตยสารทั้งประเภทท่องเที่ยวและประเภทมวลชนในต่างประเทศ การทำภาพยนตร์โฆษณาการท่องเที่ยวออกฉายทางโทรทัศน์ในตลาดการท่องเที่ยวที่สำคัญของไทยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นและมีความถี่มากขึ้น เพื่อให้มีอำนาจการจูงใจเหนือหรือทัดเทียมกับประเทศคู่แข่ง ซึ่งจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเลือกประเทศไทยเป็นจุดท่องเที่ยว

2. การประชาสัมพันธ์ (public relations) เป็นการประชาสัมพันธ์ภาพพจน์ของประเทศเพื่อให้นักท่องเที่ยวในต่างประเทศมองเห็นประเทศไทยยังคงเป็นจุดที่ปลอดภัยและมีความสะดวกที่ทันสมัย การดำเนินงานได้จัดคณะผู้ปฏิบัติงานออกไปแถลงข่าวและบรรยายสรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยให้แก่สื่อมวลชนและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในตลาดการท่องเที่ยวของไทย อย่างน้อยตลาดละครั้งต่อปี และจัดเชิญสื่อมวลชนเข้ามาทัศนศึกษาสถานการณ์ท่องเที่ยวและสภาพบ้านเมืองด้วยตัวเอง เพื่อจะได้เขียนบทความรายงานเผยแพร่

ต่อมวลชนในตลาดนั้น ๆ ต่อไป นอกจากนี้ยังได้จัดส่งเอกสารเผยแพร่ข่าว และผลิตเอกสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหว ข้อเท็จจริงและสภาพการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ออกแจกจ่ายแก่สื่อมวลชนและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นประจำ และพิจารณาเข้าร่วมงานนิทรรศการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ เพื่อนำเสนอความน่าสนใจทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ แก่ผู้มาร่วมงานโดยทั่วไป

3. การส่งเสริมให้ธุรกิจท่องเที่ยวจัดเที่ยวมายังประเทศไทยมากขึ้น โดยให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวจากทุกตลาดจัดนำเที่ยวมาสู่ประเทศไทยมากขึ้น โดยได้ให้ความร่วมมือแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในการจัดพิมพ์รายการท่องเที่ยว การเผยแพร่รายการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและเชิญผู้แทนบริษัทผู้ขายรายการท่องเที่ยวเข้ามาทัศนศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย เพื่อจะได้นำข้อเท็จจริงและประสบการณ์ไปประกอบการแนะนำและจูงใจให้นักท่องเที่ยวที่ไปติดต่อขอข้อมูลและเลือกประเทศไทยเป็นจุดที่เดินทางไปท่องเที่ยว

4. การเปิดสำนักงานบริการข่าวสาร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะได้พิจารณาเลือกเปิดสำนักงานสาขาในต่างประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอแก่การบริการแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจประเทศไทย

5. การร่วมมือระหว่างภาคเอกชน โดยได้เสนอแผนการตลาดแต่ละปีแก่ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวภาคเอกชน เพื่อขอความร่วมมือพิจารณาและร่วมกันดำเนินงานตลอดจนการสมทบงบประมาณเพื่อดำเนินการบางโครงการตามแผนการตลาดแต่ละปีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ เช่น การบินไทยและกระทรวงพาณิชย์ในการปฏิบัติการทางการตลาดร่วมกันอีกด้วย

6. การวิจัยตลาด ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยสภาพการตลาดท่องเที่ยวของไทย เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางดำเนินการวางแผน กำหนดกลไก กำหนดกลยุทธ์และระยะเวลาในการปฏิบัติงานตามแผนการตลาดให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในด้านปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในประเทศให้เข้ากับความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละตลาดอีกด้วย¹

การตลาดภายในประเทศ

1. การส่งเสริมให้มีการเดินทางภายในประเทศให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ในการนี้ได้มีการดำเนินการหลายประการ เช่น กระตุ้นให้มีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมและบริการขนส่งสาธารณะ ตลอดจนที่พักในจุดต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อส่งเสริมการเดินทางให้สะดวกและรวดเร็ว ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งและที่พักในจุดต่าง ๆ จะได้ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในจุด

¹ ชาญชัย ดวงจิตต์. (2529). การส่งเสริมการท่องเที่ยวและองค์การเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 81 – 82.

ใกล้เคียงและในภาคอื่น ๆ ของประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในจุดของงานเองโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ มีการเน้นให้เห็นถึงความสวยงามและสถานที่ที่น่าสนใจ ตลอดจนงานเทศกาลที่จัดขึ้นในจุดนั้น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันเป็นการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวที่ถูกและประหยัด และหน่วยงานท้องถิ่นโดยความร่วมมือของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการเผยแพร่โฆษณาประชาสัมพันธ์ โดยผลิตเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น ออกแจกจ่ายให้กว้างขวาง และจัดบริการนำเที่ยวแบบประหยัดโดยไม่เป็นการแข่งขันกับเอกชน และเพื่อเป็นแนวทางการจัดนำเที่ยวแก่ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวภาคเอกชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

2. การเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่นักเรียนและประชาชนทุกระดับ โดยเน้นถึงประโยชน์ในการเดินทางท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดความรู้สึกรักหวงแหนและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ของชาติที่มีอยู่ เกิดการสนับสนุนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชาติที่จะก่อให้เกิดรายได้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวมและเป็นการสกัดกั้นและลดการเดินทางออกไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศ ทั้งนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำเอกสารเผยแพร่ประโยชน์ของการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชาติออกแจกจ่าย นอกจากนี้ยังได้จัดส่งคณะปฏิบัติงานออกไปบรรยายและจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามสถาบันการศึกษาและแหล่งชุมชนต่าง ๆ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และเร่งรัดให้กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยบรรจุวิชาการท่องเที่ยวเข้าไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ อันจะเป็นการปลูกฝังความรู้และความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวและเป็นการผลิตนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวให้มีจำนวนมากขึ้น¹

3. การเปิดศูนย์การข่าวสารในส่วนภูมิภาค โดยสนับสนุนให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรรงบประมาณให้จังหวัดต่าง ๆ เปิดศูนย์บริการข่าวสารในจังหวัดต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อเป็นศูนย์บริการข่าวสารการท่องเที่ยวในท้องที่แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวและเผยแพร่การท่องเที่ยวในจุดอื่น ๆ มาสู่ท้องที่ของตนเอง นอกจากนี้ศูนย์บริการข่าวสารจะเป็นผู้ผลิตเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวในท้องที่ของตนและนำออกแจกจ่ายแก่ผู้ที่สนใจและแก่นักธุรกิจการท่องเที่ยวในแหล่งอื่น ๆ นอกจากนี้ในส่วนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเองก็ได้ขยายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตนออกไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้นโดยมีโครงการเปิด สำนักงานใหม่ในอีกหลายพื้นที่

4. การวิจัยการเดินทางภายในประเทศ อันเป็นการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และวิจัยสถานภาพหรือลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อที่จะได้ทราบความต้องการและเส้นทางที่นิยมในการเดินทางท่องเที่ยวโดยทั่วไป ตลอดจนแหล่งที่มา

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2525). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 – 2529*. หน้า 93 – 110.

ของนักท่องเที่ยว อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประกอบการวางแผนการตลาดของจังหวัดต่าง ๆ ให้เหมาะสม มีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว

5. บทบาทของหน่วยราชการในแต่ละท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประสานงานกับกระทรวงมหาดไทยให้สนับสนุนจังหวัดต่าง ๆ จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดขึ้นให้ครบทุกจังหวัดและให้มีหน้าที่ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาสู่ท้องถิ่นของตนอย่างจริงจัง และวางนโยบายในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและขจัดปัญหาที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดให้หมดไป¹

2.2.4 การพัฒนาการท่องเที่ยว

การบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจากประสบการณ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามแผนที่ได้วางไว้จะสามารถดำเนินไปด้วยดี แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคอีกมากที่จะต้องดำเนินการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำโครงการต่าง ๆ ในแผนที่ได้วางไว้ไปสู่การปฏิบัติจริง ทั้งนี้เพราะจากอำนาจของ ททท. ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ได้ระบุให้ ททท. มีอำนาจในการ “สำรวจ กำหนดพื้นที่และสถานที่ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องสงวนไว้เป็นของรัฐและให้อยู่ในความควบคุมดูแลของ ททท. โดยให้จัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา” รวมทั้งให้ ททท. มีอำนาจในการ “สำรวจ วางแผนและดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณะ หรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ”

เป็นที่น่าสังเกตว่า ททท. ยังมีได้มีอำนาจในการดำเนินงานตามแผนที่ได้จัดทำไว้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กฎหมายฉบับนี้ การกำหนดพื้นที่พัฒนาหรือการควบคุมสิ่งก่อสร้างในบริเวณที่ทำการพัฒนาจะต้องจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกาหรืออาศัยอำนาจของกฎหมายของหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งเป็นเหตุทำให้ขั้นตอนการดำเนินงานล่าช้า ไม่สัมพันธ์กับแผนที่ได้จัดทำขึ้น เช่น กรณีเกาะภูเก็ต แผนหลักและการศึกษาความเหมาะสมในการพัฒนาได้กระทำเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2522 แต่ปรากฏว่าจนกระทั่งปี พ.ศ. 2528 ก็ยังไม่สามารถดำเนินการตามโครงการที่ได้วางไว้ได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มักจะเกี่ยวข้องกับการลงทุนในการสร้างหรือปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งจากสภาพการในปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่สามารถขอรับเงินงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเพื่อนำมาบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้ทั้งหมด การขอให้หน่วยงานของรัฐบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการ

¹ ชาญชัย ดวงจิตต์. (2529). การส่งเสริมการท่องเที่ยวและองค์การเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 83.

สร้างหรือปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นผู้ลงทุนในส่วนที่เกี่ยวกับหน่วยงานของตนจึงเป็นเรื่องที่จะต้องกระทำ แต่การที่จะหวังให้ได้รับความร่วมมืออย่างที่ต้องการอาจจะเป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญกับเรื่องของการท่องเที่ยวและผลตอบแทนจากการลงทุนก่อสร้างในพื้นที่นั้น ๆ เป็นประการสำคัญ

การพัฒนาบริการท่องเที่ยว ในการที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างประเทศให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ได้ตามเป้าหมายนั้น ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งจะเป็นตัวดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเหล่านี้คือ การบริการและการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพให้เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว

1. โดยที่ปัจจุบันการท่องเที่ยวของไทยมีคู่แข่งชั้นอยู่หลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการบริการและการอำนวยความสะดวกในประเทศให้ทัดเทียมต่อการที่จะแข่งขันกับต่างประเทศ โดยอาศัยการร่วมมือ การประสานงานระหว่างส่วนราชการและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปรับปรุงการบริการที่ท่าอากาศยาน ให้มีความทันสมัย สะดวกรวดเร็วทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ การพิจารณาการบริการ เพื่อการเดินทางภายในประเทศทั้งทางบก ทางเรือและทางอากาศ การพัฒนาบริการด้วยการให้ข่าวสารข้อมูลที่สมบูรณ์และกว้างขวาง ตลอดจนการพยายามเพิ่มร้านค้าปลอดภาษีตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ให้ทั่วถึงและเพียงพอ

2. เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการและผู้ประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยว ททท. ได้เร่งรัดให้มีการจัดระเบียบการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวโดยใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ การบริหารและกฎหมายตลอดจนหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อควบคุมความถูกต้องและความเป็นระเบียบต่อการให้บริการแก่ผู้บริโภคอย่างยุติธรรม

3. โดยที่สภาพทางเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันบีบรัดอย่างมาก ซึ่งรัฐได้ปรับปรุงการเก็บภาษีในอัตราใหม่เพื่อหาเงินมาใช้ช่วยในกิจการของรัฐ โดยเฉพาะการเก็บภาษีการเดินทางออกนอกประเทศ ซึ่งการนี้ได้ส่งผลกระทบต่อภาระที่ค่อนข้างมากต่อการดำเนินงานส่งเสริมธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก เฉพาะอย่างยิ่งในการที่จะดำเนินการแข่งขันกับต่างประเทศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการประสานงานระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนในการที่จะวางระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในด้านการจัดเก็บค่าธรรมเนียมและภาษีอากรให้เกิดความเป็นธรรมและชอบด้วยเหตุผล และเฝ้าอำนวยความสะดวกการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวด้วย

4. เพื่อให้รองรับกับการขยายตัวด้านบริการการท่องเที่ยว และให้มาตรฐานการบริการอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเร่งรัดให้มีการพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทุกระดับ ตลอดจนทำการศึกษาวิจัยถึงความต้องการด้านกำลังคนให้มีจำนวนเพียงพอและได้มาตรฐานมากที่สุด

5. ททท. ได้พยายามผลักดันให้มีกฎหมายจัดระเบียบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อควบคุมบริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ตลอดจนร้านค้าของที่ระลึกต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันยังไม่สามารถผลักดันกฎหมายเพื่อการควบคุมธุรกิจเหล่านี้ได้

6. ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนการลงทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด โดยมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความมุ่งหมายและนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ทั้งนี้โดยการให้ข้อมูลข่าวสารและความช่วยเหลือในการแนะนำด้านวิชาการในเรื่องการลงทุนประเภทต่าง ๆ

7. ให้ความคุ้มครอง ป้องกัน และปราบปรามเป็นพิเศษในสถานที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยได้ประสานงานกับกรมตำรวจจัดตั้งหน่วยงานตำรวจเฉพาะกิจ คือ ตำรวจท่องเที่ยวขึ้นเพื่อดำเนินการในเรื่องการให้ความคุ้มครองและความปลอดภัยในการท่องเที่ยวโดยเฉพาะและอย่างเป็นทางการตลอดจนหาแนวทางและวางมาตรการเพื่อให้การดำเนินคดีเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2.3 ผลการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จากการได้จัดให้มีแผนการท่องเที่ยวบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฉบับที่ 4 นั้น ส่งผลให้มีการบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับอื่น ๆ ในลำดับต่อมา ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวได้กำหนดแนวทางและมาตรการการพัฒนาการท่องเที่ยวออกเป็น 3 แนวใหญ่ ๆ คล้ายกันดังได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นดังนี้

1. แนวทางการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
2. แนวทางการพัฒนาบริการท่องเที่ยว เน้นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ
3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ซึ่งการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้นประสบความสำเร็จทั้งในด้านการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศ และการพัฒนาบริการต่าง ๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจจนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวได้มาก รวมทั้งมาใช้จ่ายและพักในประเทศไทยมากขึ้นเป็นลำดับดังดัชนีข้างต้น

แม้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะประสบความสำเร็จในด้านการส่งเสริมและบริการแต่ในการบำรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น ททท. ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการลงทุนของภาคเอกชนในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นไปโดยขาดการควบคุมให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาที่ได้จัดทำขึ้น และเนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่ได้ให้อำนาจในการดำเนินการกับ ททท. อย่างแท้จริง ทำให้

การดำเนินการบางอย่างจำเป็นที่จะต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการนั้น เช่น พระราชบัญญัติผังเมือง กฎหมายที่ดิน พระราชบัญญัติการควบคุมอาคาร เป็นต้น จึงทำให้ ททท. ไม่สามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สัมฤทธิ์ผลได้เต็มที่

ผลการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 - 2545

ด้านเศรษฐกิจ

การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2522 – 2545 จาก สถิตินักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 – 2539 เป็นต้นมาการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้สูงเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออก ประเภทอื่น และนับตั้งแต่ พ.ศ. 2540 – 2545 แม้รายได้จากการท่องเที่ยวจะมาเป็นอันดับสอง แต่ยังคงมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นทุกปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ เป็นการโฆษณาและชักชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวชาวไทยมาเที่ยวและ ใช้จ่ายเงินในประเทศไทย เช่น

1. พ.ศ. 2523 ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย ส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยว ภายในประเทศและชักจูงให้ชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

2. พ.ศ. 2530 ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 2 เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ วันที่ 5 ธันวาคม 2530 และพิธีรัชมังคลาภิเษก วันที่ 2 กรกฎาคม 2531 ซึ่งการจัดกิจกรรมครั้งนี้ นับว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดกระแสการเดินทาง ท่องเที่ยวที่มาจากต่างประเทศเป็นทวีคูณ อีกทั้งทำรายได้เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2529 กว่า 32,903 ล้านบาท ส่งผลกระทบบให้การท่องเที่ยวใน พ.ศ. 2531 เพิ่มมากขึ้นด้วย

3. พ.ศ. 2541 – 2542 ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand 1998 – 1999) เพื่อส่งเสริมให้คนไทยหันมาท่องเที่ยวในประเทศไทยและใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในการดึงนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้มาใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศ เป็นการแก้ปัญหาภาวะ เศรษฐกิจในช่วง พ.ศ. 2540

นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ นักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายเงินในประเทศ เช่น ดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์การด้านการท่องเที่ยว ระดับนานาชาติ อาทิ อาเซียน (ASEAN) และองค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) การจัดกิจกรรม ส่งเสริมการขาย เป็นต้น

ด้านพัฒนาสังคม วัฒนธรรมและท้องถิ่น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อรองรับต่อ นักท่องเที่ยว นอกจากจะทำให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการอำนวยความสะดวกต่อ นักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และท่าเรือแล้ว ในทางอ้อมยังเป็นผลให้

ประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้รับการพัฒนาเรื่องความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต การท่องเที่ยว ยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและสร้างงาน อย่างหลากหลายทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ภัตตาคาร ร้านอาหาร โรงแรม เกษตรกรรม และ ก่อสร้าง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลให้เกิดการพัฒนาสังคม และท้องถิ่น เช่น

1. จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว มีสถานที่ตั้งในบริเวณ โรงแรมบางแสน จังหวัดชลบุรี ใน พ.ศ. 2525 มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาแรงงานที่มีประสิทธิภาพแก่ ธุรกิจโรงแรมและธุรกิจท่องเที่ยว นับเป็นการส่งเสริมให้ประชากรมีอาชีพและรายได้

2. ประกาศให้เป็นปีศิลปหัตถกรรมไทยใน พ.ศ. 2531 มีวัตถุประสงค์เพื่อ เจริญพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถในงานส่งเสริมศิลปอาชีพพิเศษ เป็นการ สอนของพระราโชบายที่จะส่งเสริมงานอาชีพและเพิ่มรายได้แก่ประชากร

3. จัด OTOP Tourism Village หมู่บ้านท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ประชากรคิดค้นนำ ทรัพยากรส่วนเกินมาผลิตเป็นตัวสินค้าที่ระลึก นอกจากจะเป็นการสร้างอาชีพสร้างรายได้แล้ว ยังสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ร่วมกิจกรรมกับองค์กรด้านการท่องเที่ยวในระดับ นานาชาติ อาทิ ASEAN และ WTO ซึ่งองค์กรการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ ถือว่า “การเดินทางท่องเที่ยวเป็นสิทธิของมนุษยชนอย่างหนึ่งที่พึงสนับสนุน” การเดินทางท่องเที่ยวทำ ให้ผู้คนต่างถิ่นต่างเชื้อชาติและต่างภาษาได้พบปะสร้างสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน ระหว่างชนในชาติ และนำไปสู่มิตรภาพที่ดีต่อกันระหว่างเพื่อนร่วมโลก ดังคำกล่าวที่ว่า Tourism is passport to peace

3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2545

การปรับบทบาทหน้าที่ของ ททท. ตามกฎกระทรวง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรใหม่ โดยเปลี่ยน บทบาทมาเน้นเฉพาะด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งตลาดในประเทศและตลาด ต่างประเทศ รวมถึงการดำเนินงานด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการขาย และการ ผลิตสื่ออุปกรณ์โฆษณา ดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมการตลาดต่าง ๆ ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการมี การจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กก.) ตามนโยบายรัฐบาลในการปฏิรูประบบราชการ ทำให้ภาระงานบางส่วนที่ ททท. ดำเนินการอยู่ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีการ ถ่ายโอนไปยัง กก. ตามที่บัญญัติไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา พ.ศ. 2545 ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2545

การถ่ายโอนภารกิจ ททท. สู่กระทรวง

ภาระงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องถ่ายโอนให้แก่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทั้ง 6 ข้อ ดังนี้

1. งานศึกษา วิจัย เก็บข้อมูล ตัวเลขสถิตินักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ กำหนดนโยบายและวางแผน รวมทั้งการติดตามประเมินผลด้านพัฒนา

2. งานวิเทศสัมพันธ์ เป็นงานเกี่ยวข้องกับด้านกิจกรรมต่างประเทศ การดำเนินงานตามนโยบายและพันธะ ข้อผูกพันตามกรอบข้อตกลงความร่วมมือ รวมทั้งการกำหนดท่าทีของประเทศไทยในเวทีการตกลงระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยว ทั้ง

- องค์การระหว่างประเทศ ASEAN, EATA, WTO, PATA
- การท่องเที่ยวในอนุภูมิภาค IMT – GT, BIMST – EC, GMS เป็นต้น

3. งานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ภาระหน้าที่ครอบคลุม การประสาน และดำเนินงานในด้าน

- การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม
- การพัฒนาให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อขยายพื้นที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้มีการกระจายตัวทั่วประเทศ

- การกำหนดระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว

4. งานพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นภาคสาขาการให้บริการและอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวครอบคลุมทั้งที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ธุรกิจนำเที่ยว ไกด์ การเดินทางเข้าและรักษาความปลอดภัย ดังนี้

- การกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานและสถานประกอบการท่องเที่ยว เช่น การร่าง พ.ร.บ. โรงแรม

- การฝึกอบรมบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ พนักงานโรงแรม พนักงานบริการขนส่ง

- การอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าถึง ทั้งทางบก น้ำ และอากาศ
- การดูแล รักษา ความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

5. งานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

- กำกับ ควบคุม ดูแล ผู้ประกอบการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แต่เนื่องจากต้องแก้ไข พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ให้แล้วเสร็จ ททท. จึงยังรับงานด้านนี้ อยู่จนถึง 30 กันยายน 2547 แต่ด้วยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬายังขาดบุคลากรในการดำเนินงานด้านธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ททท. ยังคงรับงานด้านนี้อยู่กระทั่งถึงปัจจุบัน

6. การพัฒนากิจกรรม งานประเพณี เทศกาลท้องถิ่น

- การกำหนดมาตรฐานการพัฒนากิจกรรม งานประเพณี ท้องถิ่น
- การพัฒนากิจกรรม งานประเพณี เทศกาลท้องถิ่น ให้มีเอกลักษณ์ มีความ
รับผิดชอบในการจัดงาน

ดังจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างตามภาพประกอบที่ 6 ให้มีบทบาทเฉพาะด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว (ด้านการตลาด) เท่านั้น ซึ่ง ททท. ดำเนินงานในด้านนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ส่วนงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นถ่ายโอนไปสู่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

หน้าที่ความรับผิดชอบของ ททท. ตามกฎกระทรวง

1. ส่งเสริมตลาดทั้งในและต่างประเทศ
2. โฆษณา ประชาสัมพันธ์
3. ส่งเสริมการขาย
4. ผลิตสื่ออุปกรณ์โฆษณา

หน้าที่ความรับผิดชอบของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

1. ศึกษา วิจัย เก็บข้อมูล กำหนดนโยบาย วางแผนและติดตามผลด้านพัฒนา
2. วิเทศสัมพันธ์
3. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
4. พัฒนารบริการท่องเที่ยว
5. งานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
6. พัฒนากิจกรรม งานประเพณี ซึ่งจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับสำนักงานการ

ท่องเที่ยวในประเทศไทย 22 แห่ง คือ

สำนักงานในประเทศไทย 22 แห่ง

1. สำนักงาน ททท. ภาคเหนือ เขต 1 (ภาคเหนือตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน
รวม 4 จังหวัด
2. สำนักงาน ททท. ภาคเหนือ เขต 2 (ภาคเหนือตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน รวม 4
จังหวัด
3. สำนักงาน ททท. ภาคเหนือ เขต 3 (ภาคเหนือตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ และ
สุโขทัย รวม 4 จังหวัด

4. สำนักงาน ททท. ภาคเหนือ เขต 4 (ภาคเหนือตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดตาก พิจิตร และกำแพงเพชร รวม 3 จังหวัด
5. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 1 (ภาคกลางฝั่งตะวันตก)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม รวม 4 จังหวัด
6. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 2 (ภาคกลางฝั่งตะวันตก)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์ รวม 3 จังหวัด
7. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 3 (ภาคกลางฝั่งตะวันออก)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดชลบุรี และสมุทรปราการ รวม 2 จังหวัด
8. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 4 (ภาคกลางฝั่งตะวันออก)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดระยอง และจันทบุรี รวม 2 จังหวัด
9. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 5 (ภาคกลางฝั่งตะวันออก)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดตราด และหมู่เกาะ รวม 1 จังหวัด
10. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 6 (ภาคกลางตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี ปทุมธานี และนนทบุรี รวม 6 จังหวัด
11. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 7 (ภาคกลางตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดลพบุรี นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท และสิงห์บุรี รวม 5 จังหวัด
12. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 8 (ภาคกลางตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดนครนายก ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และสระแก้ว รวม 4 จังหวัด
13. สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และชัยภูมิ รวม 4 จังหวัด
14. สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ และยโสธร รวม 4 จังหวัด

15. สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และ
กาฬสินธุ์ รวม 4 จังหวัด
16. สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 4 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดนครพนม สกลนคร และมุกดาหาร รวม 3
จังหวัด
17. สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 5 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย และ
เลย รวม 4 จังหวัด
18. สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 1 (ภาคใต้ตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดสงขลา และสตูล รวม 2 จังหวัด
19. สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 2 (ภาคใต้ตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง และพัทลุง รวม
3 จังหวัด
20. สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 3 (ภาคใต้ตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี รวม
3 จังหวัด
21. สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 4 (ภาคใต้ตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ รวม 3 จังหวัด
22. สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 5 (ภาคใต้ตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร และระนอง รวม
3 จังหวัด

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 – 2545

2.1 การจัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

โดยเหตุที่การปฏิบัติงานในด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้น จำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงในส่วนรวมทั้งหน่วยงานของรัฐและธุรกิจเอกชน อีกทั้งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้มีการขยายตัวเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่โครงสร้างขององค์กรไม่สามารถที่จะดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ทันสถานการณ์ โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการควบคุมการบริการการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลมาจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกาในปี พ.ศ. 2502 นั้นไม่เพียงพอ จึงได้มีการขยายขอบข่ายอำนาจหน้าที่ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใหม่ (อ.ส.ท.) โดยยกฐานะเป็น “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” (ททท.) ชื่อภาษาอังกฤษคือ Tourism Authority of Thailand ชื่อย่อ “TAT” ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2522¹ ดังมีสาระดังนี้

2.1.1 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ได้มีการขยายขอบเขตความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว นับว่า ททท. ได้มีการขยายขอบข่ายอำนาจหน้าที่มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มีดังนี้

1. ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2. เผยแพร่ประเทศไทยในด้านความงามของธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา และวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ตลอดจนกิจการอย่างอื่น อันจะเป็นการชักจูงให้มีการเดินทางท่องเที่ยว
3. อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความเป็นมิตรไมตรีระหว่างประชาชนและระหว่างประเทศไทยโดยอาศัยการท่องเที่ยว
5. ริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวและเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2523). *ประวัติการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยและความเป็นมาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. หน้า 9.

2.1.2 อำนาจหน้าที่

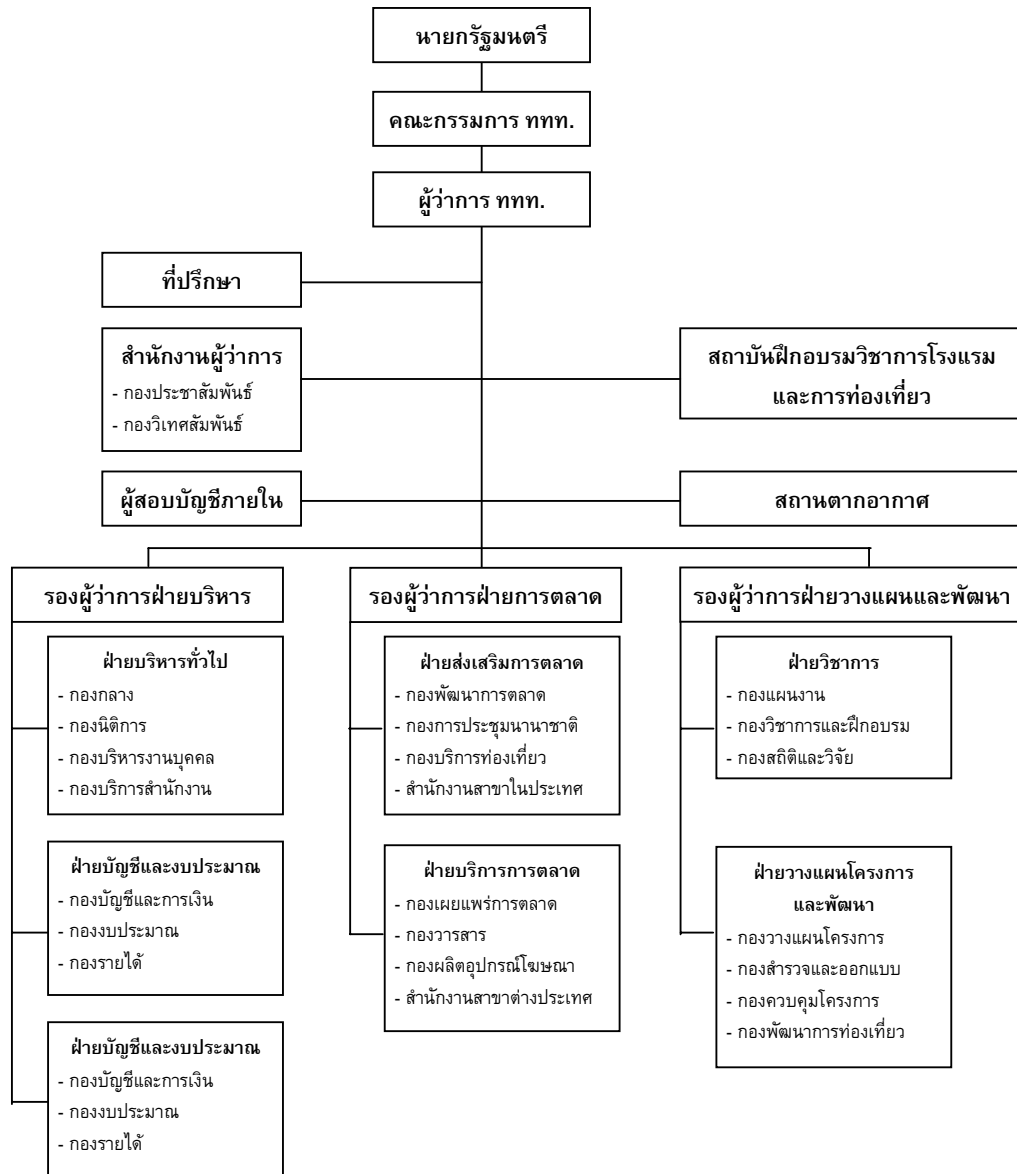
เพื่อให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ดำเนินงานได้บรรลุตามขอบเขตของวัตถุประสงค์ จะเห็นได้ว่า ททท. มีขอบเขตอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีแต่เพียงการสอดส่องดูแลเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การเสาะแสวงหาข้อมูลสถิติ และเสนอแนะให้หน่วยราชการได้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่านั้น อำนาจหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 เป็นดังนี้

1. ให้คำปรึกษา แนะนำ ร่วมมือและประสานงานกับส่วนราชการ องค์กรการสถาบัน นิติบุคคล และเอกชนทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร
2. ส่งเสริม ร่วมมือ หรือดำเนินการในการฝึกอบรมและให้มีการศึกษาวิชาการต่าง ๆ เพื่อสร้างบุคลากรให้ได้มาตรฐานและเพียงพอในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
3. ส่งเสริมการทัศนศึกษา
4. สำรวจและรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ จากส่วนราชการ องค์กรการ สถาบัน นิติบุคคล และเอกชนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการจัดทำสถิติเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
5. สำรวจกำหนดพื้นที่และสถานที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ต้องสงวนไว้เป็นของรัฐ และให้อยู่ในความควบคุมดูแลของ ททท. โดยให้จัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา
6. สำรวจ วางแผน และดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา บูรณะ หรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น ๆ
7. ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น รวมตลอดถึงการลงทุนหรือร่วมทุนเพื่อเป็นการริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว
8. กู้หรือยืมเงิน ภายในหรือภายนอกราชอาณาจักร
9. ให้กู้ให้ยืมเงินโดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สิน เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
10. ออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใด เพื่อการลงทุนหรือร่วมทุนในกิจการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
11. ถือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองหรือมีทรัพย์สินสิทธิต่าง ๆ สร้าง ซื้อ จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม รับจำนำ รับจำนอง ทำการแลกเปลี่ยนโดยรับโอน หรือดำเนินการใดเกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในและนอกราชอาณาจักร ตลอดจนรับทรัพย์สินที่มีผู้ทูลให้

12. กระทำกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของ ททท.

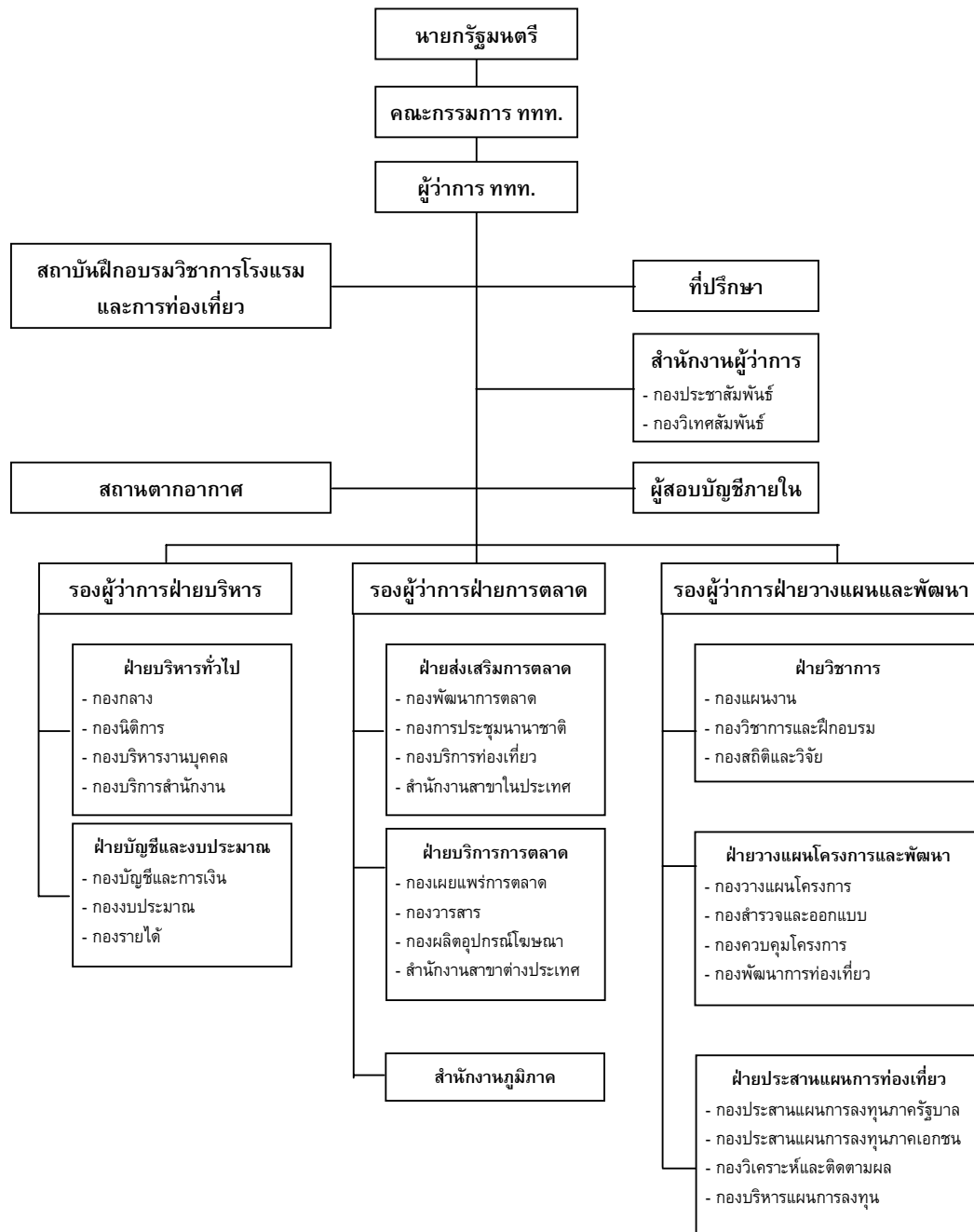
2.1.3 โครงสร้างของการบริหารงาน งบประมาณ และอัตรากำลัง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2522 ได้มีการปรับปรุงองค์การใหม่เพื่อความเหมาะสมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ททท. เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ มีฐานะเป็นนิติบุคคลและยังคงมีการแบ่งส่วนงานบริหารงานภายในเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ เสมอมา คือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านวางแผนพัฒนา ซึ่งรายละเอียดดังปรากฏในแผนภูมิโครงสร้าง ปี พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2530 และ พ.ศ. 2544 ซึ่งโครงสร้างจะแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยคือเพิ่มสำนักงานส่วนภูมิภาคและภูมิภาคต่างประเทศอย่างไรก็ตาม แม้ว่า ททท. จะมีการปรับโครงสร้างให้เหมาะสมกับสถานการณ์การท่องเที่ยว หากแต่ยังคงสภาพการแบ่งส่วนงานเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ เช่นเดิม

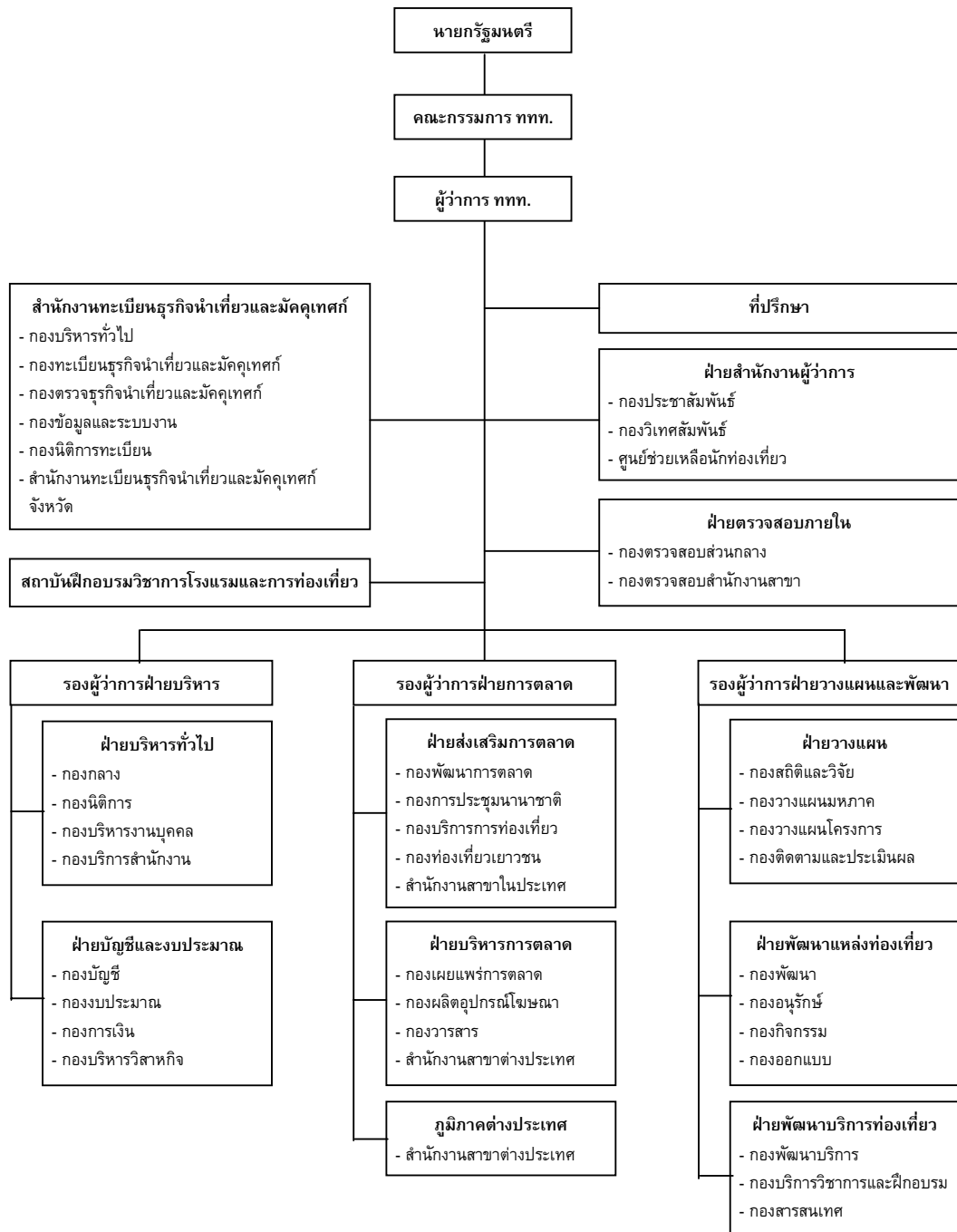

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างองค์กรของ ททท. ปี พ.ศ. 2522

ส่วนโครงสร้างองค์กรของ ททท. ใน พ.ศ. 2530 ตามข้อบังคับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 31 และ 32 ว่าด้วยการจัดรูปแบบขององค์กรของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังนี้

ภาพประกอบ 5 โครงสร้างองค์กรของ ททท. ตามข้อบังคับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ฉบับที่ 32 พ.ศ. 2530

ภาพประกอบ 6 โครงสร้างองค์กรของ ททท. พ.ศ. 2544

งบประมาณ

ในช่วงปี พ.ศ. 2522 – 2534 อาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น จึงได้จัดสรรงบประมาณให้กับ ททท. โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2525 – 2526 ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวมาเป็นอันดับ 1 ของสินค้าออกทั้งหมด โดยมีรายได้ประมาณ 23,879 ล้านบาท และเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย ทำให้นักท่องเที่ยวลดลง รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณให้กับ ททท. ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นจำนวนเงินเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีท่องเที่ยวไทย รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นแก่ ททท. ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึง 3 ล้านคน และในปี พ.ศ. 2534 เป็นช่วงสงครามอ่าวเปอร์เซีย มีผลกระทบต่อให้นักท่องเที่ยวลดลง รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณให้กับ ททท. เพิ่มมากขึ้น ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดสรรงบประมาณให้กับ ททท. ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศนั้น เป็นการจัดสรรงบประมาณตามแผนงานโครงการที่ ททท. ได้จัดทำขึ้น และเป็นการจัดสรรงบประมาณในการรักษาจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในประเทศไทยให้มีจำนวนสูงขึ้น อันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกเป็นประการสำคัญ

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาจำนวนเงินงบประมาณที่ ททท. ได้รับ พบว่า ในปีใดที่ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กับ ททท. เพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จะทำให้การดำเนินงานของ ททท. ประสบความสำเร็จเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยสังเกตได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ในปีที่มีการจัดสรรงบประมาณให้มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังแสดงในตารางที่ 12 ดังนี้

ตาราง 12 งบประมาณที่ ททท. ได้รับ และอัตราการเปลี่ยนแปลงของงบประมาณ ในช่วงปี พ.ศ. 2522 – 2545

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	งบประมาณ (ล้านบาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลงของงบประมาณ	หมายเหตุ
2522	1,591,455	11,232	70.25	19.54%	ยกระดับ อ.ส.ท. เป็น ททท.
2523	1,858,801	17,765	83.98	30.97%	วิกฤตการณ์น้ำมัน ครั้งที่ 2
2524	2,015,615	21,455	109.99	13.15%	นักท่องเที่ยวถึง 2 ล้านคน

ตาราง 12 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	จำนวน นักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	งบประมาณ (ล้านบาท)	อัตราการ เปลี่ยนแปลงของ งบประมาณ	หมายเหตุ
2525	2,218,429	23,879	124.45	31.62%	รายได้จากการ ท่องเที่ยวเป็น อันดับ 1
2526	2,191,003	25,050	163.80	49.12%	ภาวะเศรษฐกิจโลก ถดถอย นักท่องเที่ยวลดลง ครั้งที่ 2
2527	2,346,706	27,317	244.26	6.35%	
2528	2,438,270	31,768	259.77	28.30%	
2529	2,818,092	37,321	333.28	30.79%	
2530	3,482,958	50,024	435.90	16.24%	
2531	4,230,737	78,859	509.70	4.72%	
2532	4,809,508	96,386	530.64	56.60%	
2533	5,298,860	110,572	830.96	20.85%	
2534	5,086,899	110,004	1,004.25		
2535	5,136,433	123,135	1,262.06	25.67%	
2536	5,760,533	127,802	1,463.18	15.94%	
2537	6,166,496	145,211	2,162.64	47.78%	นักท่องเที่ยวถึง 6 ล้านคน
2538	6,951,566	190,765	2,305.02	6.58/%	
2539	7,192,145	219,364	2,495.57	8.27%	
2540	7,211,345	220,755	2,528.90	1.34%	
2541	7,764,930	242,177	2,525.15	-0.15%	ปีท่องเที่ยวไทย 2541 – 2542
2542	8,580,332	253,018	2,649.20	4.91%	เที่ยวเมืองไทย ไม่ไปไม่รู้

ตาราง 12 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	จำนวน นักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	งบประมาณ (ล้านบาท)	อัตราการ เปลี่ยนแปลงของ งบประมาณ	หมายเหตุ
2543	9,508,623	285,539.65	2,920.21	10.23%	เที่ยวทั่วไทยไปได้ ทุกเดือน
2544	10,061,950	299,047	2,918.74	-0.05%	เที่ยวทั่วไทยไปได้ ทุกเดือน
2545	10,799,067	323,400 (ประมาณการ)	3,161.66	8.32%	เที่ยวทั่วไทยไปได้ ทุกเดือน

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานสถิติประจำปี พ.ศ. 2546.

อัตรากำลัง

ในส่วนของอัตรากำลังของ ททท. ในช่วง พ.ศ. 2522 – 2534 เนื่องจากภาระหน้าที่ของ ททท. ตาม พ.ร.บ. จัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และมีอำนาจในการดำเนินงานมากขึ้นกว่าเดิม ประกอบกับมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรตามข้อบังคับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2522 – 2534 ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรของ ททท. อาศัยอำนาจตามข้อบังคับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 31 พ.ศ. 2530 และข้อบังคับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 32 พ.ศ. 2530 ว่าด้วยการจัดรูปองค์กรของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อให้โครงสร้างองค์กรของ ททท. มีความเหมาะสมกับขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ ขณะที่ปริมาณงานเพิ่มมากขึ้น แต่จำนวนบุคลากรในช่วง พ.ศ. 2522 – 2534 มีไม่มากนัก ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงปีแรกของการจัดตั้ง ททท. จำนวนพนักงานทั้งสิ้น 427 คน จนถึงปี พ.ศ. 2533 เป็นเวลา 12 ปี มีจำนวนบุคลากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 586 คนเท่านั้น หรือเพิ่มขึ้นเพียงปีละประมาณ 13 คน (ร้อยละ 3 ต่อปี) ซึ่งนับว่าอัตราการเพิ่มของบุคลากรอยู่ในอัตราน่า อย่างไม่ก็ตามจำนวนบุคลากรของ ททท. ได้เพิ่มขึ้นเป็น 749 คน ในปี พ.ศ. 2534 เนื่องจากภาระหน้าที่ของ ททท. ที่จะต้องแก้ปัญหาต่อวิกฤตสงครามอ่าวเปอร์เซียที่ทำให้นักท่องเที่ยวลดลง การดำเนินงานของ ททท. จึงต้องเร่งการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของประเทศไทยเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว อัตรากำลังจึงเพิ่มขึ้นตาม ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 อัตรากำลัง และการเปลี่ยนแปลงของอัตรากำลังของ ททท. ในช่วงปี พ.ศ. 2522 - 2544

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จากการ ท่องเที่ยว (ล้านบาท)	พนักงาน (คน)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง
2522	1,591,455	11,232	427	6.75%
2523	1,858,801	17,765	434	4.45%
2524	2,015,615	21,455	460	3.14%
2525	2,218,429	23,879	468	1.74%
2526	2,191,003	25,050	496	5.98%
2527	2,346,706	27,317	501	1.21%
2528	2,438,270	31,768	509	1.39%
2529	2,818,092	37,321	522	2.55%
2530	3,482,958	50,024	533	1.72%
2531	4,230,737	78,859	562	5.84%
2532	4,809,508	96,386	577	2.67%
2533	5,298,860	110,572	586	1.56%
2534	5,086,899	110,004	627	27.82%
2535	5,136,443	123,135	683	8.93%
2536	5,760,533	127,802	785	14.93%
2537	6,166,496	145,211	848	8.03%
2538	6,951,566	190,765	861	1.53%
2539	7,192,145	219,364	868	0.81%
2540	7,211,345	220,755	887	2.14%
2541	7,764,930	242,177	897	1.13%
2542	8,580,332	253,018	895	-0.22%
2543	9,508,623	258,539.65	884	-1.24%
2544	10,061,950	299,047	884	0%

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี พ.ศ. 2545.

2.2 การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2.2.1 นโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

ททท. ได้วางนโยบายเพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานไว้ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาสู่ประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าเพิ่มพูนเศรษฐกิจส่วนรวมโดยริบด่วน
2. ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชากรในทุกภูมิภาค
3. อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น
4. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดี เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น
5. เพื่อความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้สามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางต่าง ๆ ในประเทศไทยด้วยความมั่นใจในความปลอดภัยทางร่างกายและทรัพย์สินของตนและหมู่คณะ
6. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่ม ผู้มีรายได้น้อยและเยาวชนเพื่อเป็นการเพิ่มสวัสดิการด้านการท่องเที่ยวให้แก่คนไทย
7. สร้างกำลังคนที่เป็นคนไทยเข้าทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากที่สุด
8. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

2.2.2 การจัดหน่วยงาน

พ.ศ. 2522 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยหน่วยงานหลักรวม 3 ฝ่าย 1 สถาบัน และหน่วยงานขึ้นตรงกับผู้ว่าการ ททท. อีก 1 สำนักงาน ดังนี้¹

1. ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย

ก. ฝ่ายบริหารทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณทั่วไป งานคณะกรรมการ ททท. ประสานงานกับหน่วยงานขึ้นตรงต่อผู้ว่าการ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ททท. ทางสื่อมวลชน รวมทั้งรับผิดชอบงานบุคคล สถานที่ ยานพาหนะและพัสดุ ตลอดจนปฏิบัติงานด้านกฎหมายของ ททท.

ข. ฝ่ายบัญชีและงานงบประมาณ มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านบัญชีการเงิน การวิเคราะห์และควบคุมงบประมาณ การจัดเก็บรายได้และค่าธรรมเนียมของ ททท.

¹ ละเอียด ศิลาน้อย. (2528). ประวัติการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยและความเป็นมาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 142 – 156.

ค. ฝ่ายการลงทุน มีหน้าที่จัดหาทุน วิเคราะห์การลงทุน ตรวจสอบการลงทุน

2. ฝ่ายการตลาด ประกอบด้วย

ก. ฝ่ายส่งเสริมการตลาด มีหน้าที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวในหมู่ประชาชนทั่วประเทศ ในทุกสาขาอาชีพ รวมทั้งการประสานงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมให้การประชุมนานาชาติขึ้นในประเทศ รวมทั้งประสานงานติดต่อองค์การระหว่างประเทศที่ ททท. เป็นสมาชิก ให้บริการข่าวสารการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกแก่แขกของรัฐบาลและหน่วยราชการที่ขอความร่วมมือ และแขกของ ททท. และควบคุมการปฏิบัติงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของสำนักงานสาขาในประเทศ

ข. ฝ่ายบริการการตลาด มีหน้าที่ศึกษาและดำเนินการโฆษณาเผยแพร่การขยายตลาดการท่องเที่ยวในรูปวารสาร นิตยสารหรือวิธีอื่นที่จำเป็น สร้างความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนและธุรกิจท่องเที่ยวในต่างประเทศ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ผลิตอุปกรณ์โฆษณาการท่องเที่ยวของประเทศไทยทุกรูปแบบ ทุกประเภท และแจกจ่ายโฆษณาแก่ผู้สนใจ ทั้งในและต่างประเทศ

3. ฝ่ายวางแผนและพัฒนา ประกอบด้วย

ก. ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์และวิจัยข้อมูลและสถิติทางการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนในการพัฒนา รวมทั้งฝึกอบรมผู้ประกอบการวิชาชีพการท่องเที่ยวและพนักงาน ททท. ดำเนินการทางด้านวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและกำหนดแผนงานติดตามประเมินผลการดำเนินงานของ ททท.

ข. ฝ่ายวางแผนโครงการและพัฒนา มีหน้าที่จัดทำแผนหลักและพิกัดความเหมาะสมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศทางด้านกายภาพ กำหนดแผนปฏิบัติงานสำรวจออกแบบ วางแผนขยายและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ควบคุมโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ร่วมเป็นกรรมการกับจังหวัดและบริษัทพัฒนาการท่องเที่ยว และเข้าร่วมในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและการจัดงานเกี่ยวกับแสดงออกทางวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นทั่วประเทศ

ค. ฝ่ายประสานแผนการท่องเที่ยว มีหน้าที่ประสานงานการลงทุนภาครัฐบาล และแผนการลงทุนภาคเอกชน มีการวิเคราะห์ และติดตามผลการลงทุนตามแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้งบริหารแผนงานตามโครงการเงินกู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

4. สถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถได้มาตรฐานออกไปปฏิบัติงานตอบสนองความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

5. สำนักผู้ว่าการ เป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อผู้ว่าการ ททท. มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ติดต่อประสานงานกับองค์การการท่องเที่ยวภาครัฐและเอกชนในต่างประเทศ และประสานงานด้านการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เมื่อเริ่มมีการบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฉบับที่ 4 เป็นต้นมา จึงกล่าวได้ว่าการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในช่วงปี 2522 - 2544 นั้น ได้ดำเนินไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - 8 โดยมีนโยบายเป็นกรอบในการดำเนินงาน ซึ่งนโยบายแต่ละช่วงไม่แตกต่างกันมากนักดังพอสรุปการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ อันได้แก่งานการส่งเสริมการท่องเที่ยวและงานพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้

2.2.3 งานการส่งเสริมการท่องเที่ยว

งานการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นแนวทางสำคัญในการที่จะชักจูงให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานการท่องเที่ยว คือ 1) ทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ 2) เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศและชาวไทย 3) เพิ่มจำนวนวันพักให้นานที่สุด ซึ่ง ททท. ได้ดำเนินการไว้ดังนี้

การตลาดต่างประเทศ

1. การโฆษณาเผยแพร่ (advertising and promotion) ดำเนินการโฆษณาและเผยแพร่เพื่อชักจูงชาวต่างประเทศให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ได้ตามจำนวนที่วางเป้าหมายไว้โดยมาตรการต่าง ๆ เช่น การทำภาพประกอบข้อความโฆษณาจูงใจ (advertising) เกี่ยวกับสถานที่ที่น่าสนใจ วัฒนธรรมประเพณี สิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทย การลงโฆษณาในนิตยสารทั้งประเภทท่องเที่ยวและประเภทมวลชนในต่างประเทศ การทำภาพยนตร์โฆษณาการท่องเที่ยวออกฉายทางโทรทัศน์ในตลาดการท่องเที่ยวที่สำคัญของไทยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นและมีความถี่มากขึ้น เพื่อให้มีอำนาจการจูงใจเหนือหรือทัดเทียมกับประเทศคู่แข่ง ซึ่งจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเลือกประเทศไทยเป็นจุดท่องเที่ยว

2. การประชาสัมพันธ์ (public relations) เป็นการประชาสัมพันธ์ภาพพจน์ของประเทศเพื่อให้นักท่องเที่ยวในต่างประเทศมองเห็นประเทศไทยยังคงเป็นจุดที่ปลอดภัยและมีความสะดวกที่ทันสมัย การดำเนินงานได้จัดคณะผู้ปฏิบัติงานออกไปแถลงข่าวและบรรยายสรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยให้แก่สื่อมวลชนและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในตลาดการท่องเที่ยวของไทย อย่างน้อยตลาดละครั้งต่อปีและจัดเชิญสื่อมวลชนเข้ามาทัศนศึกษาสถานการณ์ท่องเที่ยวและสภาพบ้านเมืองด้วยตัวเอง เพื่อจะได้เขียนบทความรายงานเผยแพร่

ต่อมวลชนในตลาดนั้น ๆ ต่อไป นอกจากนี้ยังได้จัดส่งเอกสารเผยแพร่ข่าว และผลิตเอกสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหว ข้อเท็จจริงและสภาพการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ออกแจกจ่ายแก่สื่อมวลชนและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นประจำ และพิจารณาเข้าร่วมงานนิทรรศการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ เพื่อนำเสนอความน่าสนใจทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ แก่ผู้มาร่วมงานโดยทั่วไป

3. การส่งเสริมให้ธุรกิจท่องเที่ยวจัดเที่ยวมายังประเทศไทยมากขึ้น โดยให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวจากทุกตลาดจัดนำเที่ยวมาสู่ประเทศไทยมากขึ้น โดยได้ให้ความร่วมมือแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในการจัดพิมพ์รายการท่องเที่ยว การเผยแพร่รายการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและเชิญผู้แทนบริษัทผู้ขายรายการท่องเที่ยวเข้ามาทัศนศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย เพื่อจะได้นำข้อเท็จจริงและประสบการณ์ไปประกอบการแนะนำและจูงใจให้นักท่องเที่ยวที่ไปติดต่อขอข้อมูลและเลือกประเทศไทยเป็นจุดที่เดินทางไปท่องเที่ยว

4. การเปิดสำนักงานบริการข่าวสาร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะได้พิจารณาเลือกเปิดสำนักงานสาขาในต่างประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอแก่การบริการแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจประเทศไทย

5. การร่วมมือระหว่างภาคเอกชน โดยได้เสนอแผนการตลาดแต่ละปีแก่ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวภาคเอกชน เพื่อขอความร่วมมือพิจารณาและร่วมกันดำเนินงานตลอดจนการสมทบงบประมาณเพื่อดำเนินการบางโครงการตามแผนการตลาดแต่ละปีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ เช่น การบินไทยและกระทรวงพาณิชย์ในการปฏิบัติการทางการตลาดร่วมกันอีกด้วย

6. การวิจัยตลาด ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยสภาพการตลาดท่องเที่ยวของไทย เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางดำเนินการวางแผน กำหนดกลไก กำหนดกลยุทธ์และระยะเวลาในการปฏิบัติงานตามแผนการตลาดให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในด้านปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในประเทศให้เข้ากับความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละตลาดอีกด้วย¹

การตลาดภายในประเทศ

1. การส่งเสริมให้มีการเดินทางภายในประเทศให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ในการนี้ได้มีการดำเนินการหลายประการ เช่น กระตุ้นให้มีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมและบริการขนส่งสาธารณะ ตลอดจนที่พักในจุดต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อส่งเสริมการเดินทางให้สะดวกและรวดเร็ว ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งและที่พักในจุดต่าง ๆ จะได้ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในจุด

¹ ชาญชัย ดวงจิตต์. (2529). การส่งเสริมการท่องเที่ยวและองค์การเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 81 – 82.

ใกล้เคียงและในภาคอื่น ๆ ของประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในจุดของงานเองโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ มีการเน้นให้เห็นถึงความสวยงามและสถานที่ที่น่าสนใจ ตลอดจนงานเทศกาลที่จัดขึ้นในจุดนั้น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันเป็นการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวที่ถูกและประหยัด และหน่วยงานท้องถิ่นโดยความร่วมมือของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการเผยแพร่โฆษณาประชาสัมพันธ์ โดยผลิตเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น ออกแจกจ่ายให้กว้างขวาง และจัดบริการนำเที่ยวแบบประหยัดโดยไม่เป็นการแข่งขันกับเอกชน และเพื่อเป็นแนวทางการจัดนำเที่ยวแก่ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวภาคเอกชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

2. การเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่นักเรียนและประชาชนทุกระดับ โดยเน้นถึงประโยชน์ในการเดินทางท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดความรู้สึกรักหวงแหนและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ของชาติที่มีอยู่ เกิดการสนับสนุนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชาติที่จะก่อให้เกิดรายได้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวมและเป็นการสกัดกั้นและลดการเดินทางออกไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศ ทั้งนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำเอกสารเผยแพร่ประโยชน์ของการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชาติออกแจกจ่าย นอกจากนี้ยังได้จัดส่งคณะปฏิบัติงานออกไปบรรยายและจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามสถาบันการศึกษาและแหล่งชุมชนต่าง ๆ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และเร่งรัดให้กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยบรรจุวิชาการท่องเที่ยวเข้าไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ อันจะเป็นการปลูกฝังความรู้และความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวและเป็นการผลิตนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวให้มีจำนวนมากขึ้น¹

3. การเปิดศูนย์การข่าวสารในส่วนภูมิภาค โดยสนับสนุนให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรรงบประมาณให้จังหวัดต่าง ๆ เปิดศูนย์บริการข่าวสารในจังหวัดต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อเป็นศูนย์บริการข่าวสารการท่องเที่ยวในท้องที่แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวและเผยแพร่การท่องเที่ยวในจุดอื่น ๆ มาสู่ท้องที่ของตนเอง นอกจากนี้ศูนย์บริการข่าวสารจะเป็นผู้ผลิตเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวในท้องที่ของตนและนำออกแจกจ่ายแก่ผู้ที่สนใจและแก่นักธุรกิจการท่องเที่ยวในแหล่งอื่น ๆ นอกจากนี้ในส่วนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเองก็ได้ขยายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตนออกไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้นโดยมีโครงการเปิด สำนักงานใหม่ในอีกหลายพื้นที่

4. การวิจัยการเดินทางภายในประเทศ อันเป็นการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และวิจัยสถานภาพหรือลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อที่จะได้ทราบความต้องการและเส้นทางที่นิยมในการเดินทางท่องเที่ยวโดยทั่วไป ตลอดจนแหล่งที่มา

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2525). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 – 2529*. หน้า 93 – 110.

ของนักท่องเที่ยว อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประกอบการวางแผนการตลาดของจังหวัดต่าง ๆ ให้เหมาะสม มีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว

5. บทบาทของหน่วยราชการในแต่ละท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประสานงานกับกระทรวงมหาดไทยให้สนับสนุนจังหวัดต่าง ๆ จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดขึ้นให้ครบทุกจังหวัดและให้มีหน้าที่ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาสู่ท้องถิ่นของตนอย่างจริงจัง และวางนโยบายในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและขจัดปัญหาที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดให้หมดไป¹

2.2.4 การพัฒนาการท่องเที่ยว

การบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจากประสบการณ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามแผนที่ได้วางไว้จะสามารถดำเนินไปด้วยดี แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคอีกมากที่จะต้องดำเนินการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำโครงการต่าง ๆ ในแผนที่ได้วางไว้ไปสู่การปฏิบัติจริง ทั้งนี้เพราะจากอำนาจของ ททท. ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ได้ระบุให้ ททท. มีอำนาจในการ “สำรวจ กำหนดพื้นที่และสถานที่ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องสงวนไว้เป็นของรัฐและให้อยู่ในความควบคุมดูแลของ ททท. โดยให้จัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา” รวมทั้งให้ ททท. มีอำนาจในการ “สำรวจ วางแผนและดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณะ หรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ”

เป็นที่น่าสังเกตว่า ททท. ยังมีได้มีอำนาจในการดำเนินงานตามแผนที่ได้จัดทำไว้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กฎหมายฉบับนี้ การกำหนดพื้นที่พัฒนาหรือการควบคุมสิ่งก่อสร้างในบริเวณที่ทำการพัฒนาจะต้องจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกาหรืออาศัยอำนาจของกฎหมายของหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งเป็นเหตุทำให้ขั้นตอนการดำเนินงานล่าช้า ไม่สัมพันธ์กับแผนที่ได้จัดทำขึ้น เช่น กรณีเกาะภูเก็ต แผนหลักและการศึกษาความเหมาะสมในการพัฒนาได้กระทำเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2522 แต่ปรากฏว่าจนกระทั่งปี พ.ศ. 2528 ก็ยังไม่สามารถดำเนินการตามโครงการที่ได้วางไว้ได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มักจะเกี่ยวข้องกับการลงทุนในการสร้างหรือปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งจากสภาพการในปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่สามารถขอรับเงินงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเพื่อนำมาบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้ทั้งหมด การขอให้หน่วยงานของรัฐบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการ

¹ ชาญชัย ดวงจิตต์. (2529). การส่งเสริมการท่องเที่ยวและองค์การเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 83.

สร้างหรือปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นผู้ลงทุนในส่วนที่เกี่ยวกับหน่วยงานของตนจึงเป็นเรื่องที่จะต้องกระทำ แต่การที่จะหวังให้ได้รับความร่วมมืออย่างที่ต้องการอาจจะเป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญกับเรื่องของการท่องเที่ยวและผลตอบแทนจากการลงทุนก่อสร้างในพื้นที่นั้น ๆ เป็นประการสำคัญ

การพัฒนาบริการท่องเที่ยว ในการที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างประเทศให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ได้ตามเป้าหมายนั้น ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งจะเป็นตัวดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเหล่านี้คือ การบริการและการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพให้เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว

1. โดยที่ปัจจุบันการท่องเที่ยวของไทยมีคู่แข่งชั้นอยู่หลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการบริการและการอำนวยความสะดวกในประเทศให้ทัดเทียมต่อการที่จะแข่งขันกับต่างประเทศ โดยอาศัยการร่วมมือ การประสานงานระหว่างส่วนราชการและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปรับปรุงการบริการที่ท่าอากาศยาน ให้มีความทันสมัย สะดวกรวดเร็วทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ การพิจารณาการบริการ เพื่อการเดินทางภายในประเทศทั้งทางบก ทางเรือและทางอากาศ การพัฒนาบริการด้วยการให้ข่าวสารข้อมูลที่สมบูรณ์และกว้างขวาง ตลอดจนการพยายามเพิ่มร้านค้าปลอดภาษีตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ให้ทั่วถึงและเพียงพอ

2. เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการและผู้ประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยว ททท. ได้เร่งรัดให้มีการจัดระเบียบการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวโดยใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ การบริหารและกฎหมายตลอดจนหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อควบคุมความถูกต้องและความเป็นระเบียบต่อการให้บริการแก่ผู้บริโภคอย่างยุติธรรม

3. โดยที่สภาพทางเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันบีบรัดอย่างมาก ซึ่งรัฐได้ปรับปรุงการเก็บภาษีในอัตราใหม่เพื่อหาเงินมาใช้ช่วยในกิจการของรัฐ โดยเฉพาะการเก็บภาษีการเดินทางออกนอกประเทศ ซึ่งการนี้ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานส่งเสริมธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก เฉพาะอย่างยิ่งในการที่จะดำเนินการแข่งขันกับต่างประเทศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการประสานงานระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนในการที่จะวางระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในด้านการจัดเก็บค่าธรรมเนียมและภาษีอากรให้เกิดความเป็นธรรมและชอบด้วยเหตุผล และเฝ้าอำนวยความสะดวกการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวด้วย

4. เพื่อให้รองรับกับการขยายตัวด้านบริการการท่องเที่ยว และให้มาตรฐานการบริการอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเร่งรัดให้มีการพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทุกระดับ ตลอดจนทำการศึกษาวิจัยถึงความต้องการด้านกำลังคนให้มีจำนวนเพียงพอและได้มาตรฐานมากที่สุด

5. ททท. ได้พยายามผลักดันให้มีกฎหมายจัดระเบียบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อควบคุมบริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ตลอดจนร้านค้าของที่ระลึกต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันยังไม่สามารถผลักดันกฎหมายเพื่อการควบคุมธุรกิจเหล่านี้ได้

6. ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนการลงทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด โดยมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความมุ่งหมายและนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ทั้งนี้โดยการให้ข้อมูลข่าวสารและความช่วยเหลือในการแนะนำด้านวิชาการในเรื่องการลงทุนประเภทต่าง ๆ

7. ให้ความคุ้มครอง ป้องกัน และปราบปรามเป็นพิเศษในสถานที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยได้ประสานงานกับกรมตำรวจจัดตั้งหน่วยงานตำรวจเฉพาะกิจ คือ ตำรวจท่องเที่ยวขึ้นเพื่อดำเนินการในเรื่องการให้ความคุ้มครองและความปลอดภัยในการท่องเที่ยวโดยเฉพาะและอย่างเป็นทางการตลอดจนหาแนวทางและวางมาตรการเพื่อให้การดำเนินคดีเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2.3 ผลการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จากการได้จัดให้มีแผนการท่องเที่ยวบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฉบับที่ 4 นั้น ส่งผลให้มีการบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับอื่น ๆ ในลำดับต่อมา ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวได้กำหนดแนวทางและมาตรการการพัฒนาการท่องเที่ยวออกเป็น 3 แนวใหญ่ ๆ คล้ายกันดังได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นดังนี้

1. แนวทางการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
2. แนวทางการพัฒนาบริการท่องเที่ยว เน้นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ
3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ซึ่งการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้นประสบความสำเร็จทั้งในด้านการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศ และการพัฒนาบริการต่าง ๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจจนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวได้มาก รวมทั้งมาใช้จ่ายและพักในประเทศไทยมากขึ้นเป็นลำดับดังดัชนีข้างต้น

แม้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะประสบความสำเร็จในด้านการส่งเสริมและบริการแต่ในการบำรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น ททท. ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการลงทุนของภาคเอกชนในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นไปโดยขาดการควบคุมให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาที่ได้จัดทำขึ้น และเนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่ได้ให้อำนาจในการดำเนินการกับ ททท. อย่างแท้จริง ทำให้

การดำเนินการบางอย่างจำเป็นที่จะต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการนั้น เช่น พระราชบัญญัติผังเมือง กฎหมายที่ดิน พระราชบัญญัติการควบคุมอาคาร เป็นต้น จึงทำให้ ททท. ไม่สามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สัมฤทธิ์ผลได้เต็มที่

ผลการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 - 2545

ด้านเศรษฐกิจ

การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2522 – 2545 จาก สถิตินักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 – 2539 เป็นต้นมาการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้สูงเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออก ประเภทอื่น และนับตั้งแต่ พ.ศ. 2540 – 2545 แม้รายได้จากการท่องเที่ยวจะมาเป็นอันดับสอง แต่ยังคงมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นทุกปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ เป็นการโฆษณาและชักชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวชาวไทยมาเที่ยวและ ใช้จ่ายเงินในประเทศไทย เช่น

1. พ.ศ. 2523 ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย ส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยว ภายในประเทศและชักจูงให้ชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

2. พ.ศ. 2530 ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 2 เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ วันที่ 5 ธันวาคม 2530 และพิธีรัชมังคลาภิเษก วันที่ 2 กรกฎาคม 2531 ซึ่งการจัดกิจกรรมครั้งนี้ นับว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดกระแสการเดินทาง ท่องเที่ยวที่มาจากต่างประเทศเป็นทวีคูณ อีกทั้งทำรายได้เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2529 กว่า 32,903 ล้านบาท ส่งผลกระทบบให้การท่องเที่ยวใน พ.ศ. 2531 เพิ่มมากขึ้นด้วย

3. พ.ศ. 2541 – 2542 ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand 1998 – 1999) เพื่อส่งเสริมให้คนไทยหันมาท่องเที่ยวในประเทศไทยและใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในการดึงนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้มาใช้เงินตราต่างประเทศ เป็นการแก้ปัญหาภาวะ เศรษฐกิจในช่วง พ.ศ. 2540

นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ นักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายเงินในประเทศ เช่น ดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์การด้านการท่องเที่ยว ระดับนานาชาติ อาทิ อาเซียน (ASEAN) และองค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) การจัดกิจกรรม ส่งเสริมการขาย เป็นต้น

ด้านพัฒนาสังคม วัฒนธรรมและท้องถิ่น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อรองรับต่อ นักท่องเที่ยว นอกจากจะทำให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการอำนวยความสะดวกต่อ นักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และท่าเรือแล้ว ในทางอ้อมยังเป็นผลให้

ประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้รับการพัฒนาเรื่องความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต การท่องเที่ยว ยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและสร้างงาน อย่างหลากหลายทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ภัตตาคาร ร้านอาหาร โรงแรม เกษตรกรรม และ ก่อสร้าง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลให้เกิดการพัฒนาสังคม และท้องถิ่น เช่น

1. จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว มีสถานที่ตั้งในบริเวณ โรงแรมบางแสน จังหวัดชลบุรี ใน พ.ศ. 2525 มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาแรงงานที่มีประสิทธิภาพแก่ ธุรกิจโรงแรมและธุรกิจท่องเที่ยว นับเป็นการส่งเสริมให้ประชากรมีอาชีพและรายได้

2. ประกาศให้เป็นปีศิลปหัตถกรรมไทยใน พ.ศ. 2531 มีวัตถุประสงค์เพื่อ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถในงานส่งเสริมศิลปอาชีพพิเศษ เป็นการ สอนของพระราโชบายที่จะส่งเสริมงานอาชีพและเพิ่มรายได้แก่ประชากร

3. จัด OTOP Tourism Village หมู่บ้านท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ประชากรคิดค้นนำ ทรัพยากรส่วนเกินมาผลิตเป็นตัวสินค้าที่ระลึก นอกจากจะเป็นการสร้างอาชีพสร้างรายได้แล้ว ยังสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ร่วมกิจกรรมกับองค์กรด้านการท่องเที่ยวในระดับ นานาชาติ อาทิ ASEAN และ WTO ซึ่งองค์กรการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ ถือว่า “การเดินทางท่องเที่ยวเป็นสิทธิของมนุษยชนอย่างหนึ่งที่พึงสนับสนุน” การเดินทางท่องเที่ยวทำ ให้ผู้คนต่างถิ่นต่างเชื้อชาติและต่างภาษาได้พบปะสร้างสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน ระหว่างชนในชาติ และนำไปสู่มิตรภาพที่ดีต่อกันระหว่างเพื่อนร่วมโลก ดังคำกล่าวที่ว่า Tourism is passport to peace

3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2545

การปรับบทบาทหน้าที่ของ ททท. ตามกฎกระทรวง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรใหม่ โดยเปลี่ยน บทบาทมาเน้นเฉพาะด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งตลาดในประเทศและตลาด ต่างประเทศ รวมถึงการดำเนินงานด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการขาย และการ ผลิตสื่ออุปกรณ์โฆษณา ดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมการตลาดต่าง ๆ ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการมี การจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กก.) ตามนโยบายรัฐบาลในการปฏิรูประบบราชการ ทำให้ภาระงานบางส่วนที่ ททท. ดำเนินการอยู่ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีการ ถ่ายโอนไปยัง กก. ตามที่บัญญัติไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา พ.ศ. 2545 ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2545

การถ่ายโอนภารกิจ ททท. สู่กระทรวง

ภาระงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องถ่ายโอนให้แก่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทั้ง 6 ข้อ ดังนี้

1. งานศึกษา วิจัย เก็บข้อมูล ตัวเลขสถิตินักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ กำหนดนโยบายและวางแผน รวมทั้งการติดตามประเมินผลด้านพัฒนา

2. งานวิเทศสัมพันธ์ เป็นงานเกี่ยวข้องกับด้านกิจกรรมต่างประเทศ การดำเนินงานตามนโยบายและพันธะ ข้อผูกพันตามกรอบข้อตกลงความร่วมมือ รวมทั้งการกำหนดท่าทีของประเทศไทยในเวทีการตกลงระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยว ทั้ง

- องค์การระหว่างประเทศ ASEAN, EATA, WTO, PATA
- การท่องเที่ยวในอนุภูมิภาค IMT – GT, BIMST – EC, GMS เป็นต้น

3. งานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ภาระหน้าที่ครอบคลุม การประสาน และดำเนินงานในด้าน

- การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม
- การพัฒนาให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อขยายพื้นที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้มีการกระจายตัวทั่วประเทศ

- การกำหนดระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว

4. งานพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นภาคสาขาการให้บริการและอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวครอบคลุมทั้งที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ธุรกิจนำเที่ยว ไกด์ การเดินทางเข้าและรักษาความปลอดภัย ดังนี้

- การกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานและสถานประกอบการท่องเที่ยว เช่น การร่าง พ.ร.บ. โรงแรม

- การฝึกอบรมบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ พนักงานโรงแรม พนักงานบริการขนส่ง

- การอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าถึง ทั้งทางบก น้ำ และอากาศ
- การดูแล รักษา ความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

5. งานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

- กำกับ ควบคุม ดูแล ผู้ประกอบการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แต่เนื่องจากต้องแก้ไข พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ให้แล้วเสร็จ ททท. จึงยังรับงานด้านนี้ อยู่จนถึง 30 กันยายน 2547 แต่ด้วยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬายังขาดบุคลากรในการดำเนินงานด้านธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ททท. ยังคงรับงานด้านนี้อยู่กระทั่งถึงปัจจุบัน

6. การพัฒนากิจกรรม งานประเพณี เทศกาลท้องถิ่น

- การกำหนดมาตรฐานการพัฒนากิจกรรม งานประเพณี ท้องถิ่น
- การพัฒนากิจกรรม งานประเพณี เทศกาลท้องถิ่น ให้มีเอกลักษณ์ มีความ
รับผิดชอบในการจัดงาน

ดังจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างตามภาพประกอบที่ 6 ให้มีบทบาทเฉพาะด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว (ด้านการตลาด) เท่านั้น ซึ่ง ททท. ดำเนินงานในด้านนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ส่วนงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นถ่ายโอนไปสู่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

หน้าที่ความรับผิดชอบของ ททท. ตามกฎกระทรวง

1. ส่งเสริมตลาดทั้งในและต่างประเทศ
2. โฆษณา ประชาสัมพันธ์
3. ส่งเสริมการขาย
4. ผลิตสื่ออุปกรณ์โฆษณา

หน้าที่ความรับผิดชอบของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

1. ศึกษา วิจัย เก็บข้อมูล กำหนดนโยบาย วางแผนและติดตามผลด้านพัฒนา
2. วิเทศสัมพันธ์
3. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
4. พัฒนารบริการท่องเที่ยว
5. งานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
6. พัฒนากิจกรรม งานประเพณี ซึ่งจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับสำนักงานการ

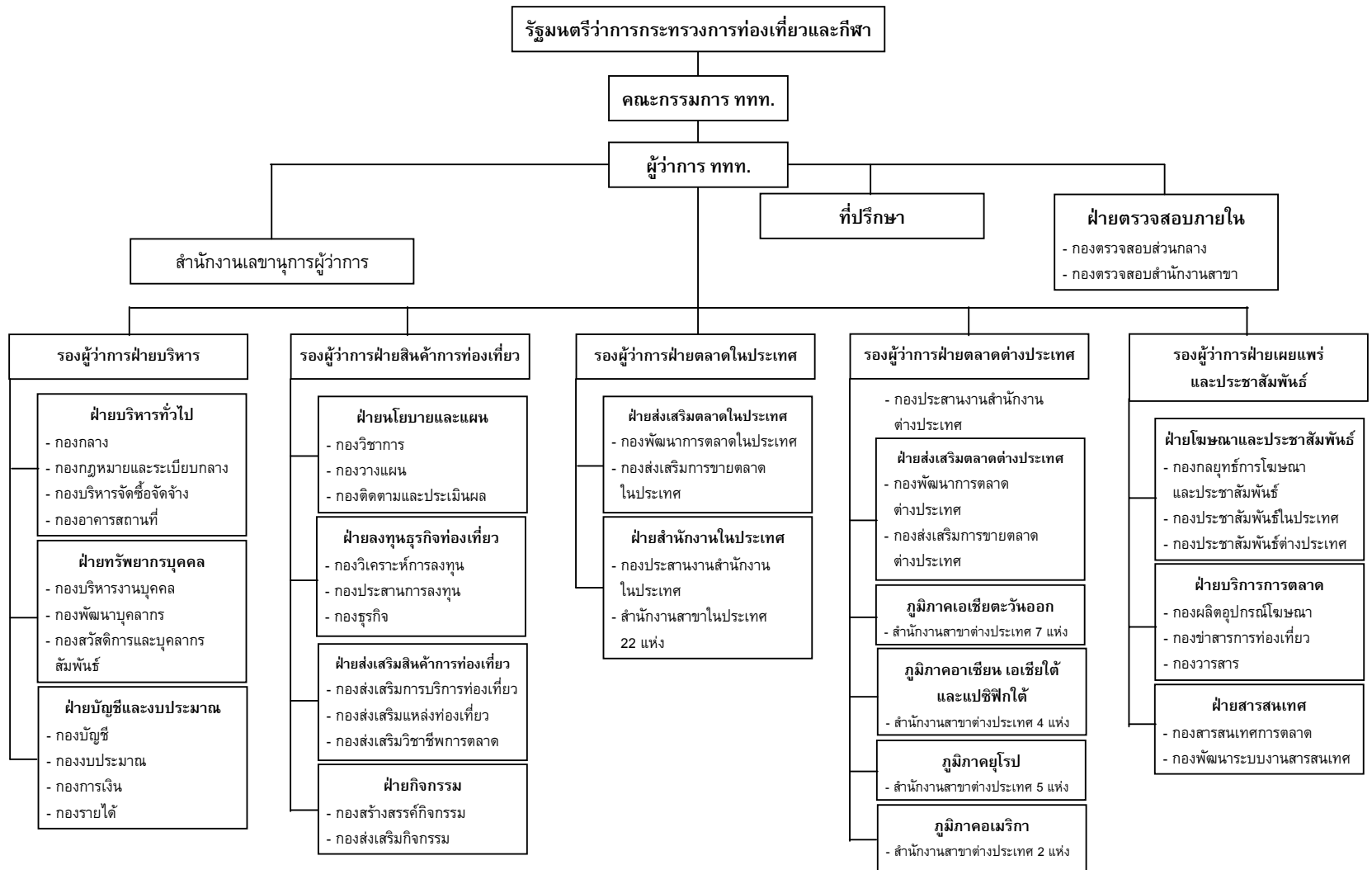
ท่องเที่ยวในประเทศไทย 22 แห่ง คือ

สำนักงานในประเทศไทย 22 แห่ง

1. สำนักงาน ททท. ภาคเหนือ เขต 1 (ภาคเหนือตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน
รวม 4 จังหวัด
2. สำนักงาน ททท. ภาคเหนือ เขต 2 (ภาคเหนือตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน รวม 4
จังหวัด
3. สำนักงาน ททท. ภาคเหนือ เขต 3 (ภาคเหนือตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ และ
สุโขทัย รวม 4 จังหวัด

4. สำนักงาน ททท. ภาคเหนือ เขต 4 (ภาคเหนือตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดตาก พิจิตร และกำแพงเพชร รวม 3
จังหวัด
5. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 1 (ภาคกลางฝั่งตะวันตก)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม สมุทรสาคร และ
สมุทรสงคราม รวม 4 จังหวัด
6. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 2 (ภาคกลางฝั่งตะวันตก)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์ รวม
3 จังหวัด
7. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 3 (ภาคกลางฝั่งตะวันออก)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดชลบุรี และสมุทรปราการ รวม 2 จังหวัด
8. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 4 (ภาคกลางฝั่งตะวันออก)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดระยอง และจันทบุรี รวม 2 จังหวัด
9. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 5 (ภาคกลางฝั่งตะวันออก)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดตราด และหมู่เกาะ รวม 1 จังหวัด
10. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 6 (ภาคกลางตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี อ่างทอง
สุพรรณบุรี ปทุมธานี และนนทบุรี รวม 6 จังหวัด
11. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 7 (ภาคกลางตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดลพบุรี นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท และ
สิงห์บุรี รวม 5 จังหวัด
12. สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 8 (ภาคกลางตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดนครนายก ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และ
สระแก้ว รวม 4 จังหวัด
13. สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และชัยภูมิ
รวม 4 จังหวัด
14. สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ และ
ยโสธร รวม 4 จังหวัด

15. สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และ
กาฬสินธุ์ รวม 4 จังหวัด
16. สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 4 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดนครพนม สกลนคร และมุกดาหาร รวม 3
จังหวัด
17. สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 5 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย และ
เลย รวม 4 จังหวัด
18. สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 1 (ภาคใต้ตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดสงขลา และสตูล รวม 2 จังหวัด
19. สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 2 (ภาคใต้ตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง และพัทลุง รวม
3 จังหวัด
20. สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 3 (ภาคใต้ตอนล่าง)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี รวม
3 จังหวัด
21. สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 4 (ภาคใต้ตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ รวม 3 จังหวัด
22. สำนักงาน ททท. ภาคใต้ เขต 5 (ภาคใต้ตอนบน)
รับผิดชอบและปฏิบัติงานในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร และระนอง รวม
3 จังหวัด

ภาพประกอบ 7 โครงสร้างองค์กรของ ททท. พ.ศ. 2546

บทที่ 3

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ตลอดระยะเวลากว่า 4 ทศวรรษ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2502 ที่องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ได้ถือกำเนิดขึ้นเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่แทนรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ และได้ปรับเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใน พ.ศ. 2522 ซึ่งหน่วยงานมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ดียิ่ง ดังจะเห็นได้จากจำนวนสถิติของนักท่องเที่ยวและรายได้เข้าสู่ประเทศนับวันจะทวีสูงขึ้นตามลำดับเป็นเครื่องชี้ถึงความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายใต้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทั้งแสดงถึงความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ปราศจากปัญหาและอุปสรรค จากการสอบถามข้อคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เกี่ยวกับประเทศไทยในการประชุมพาด้า (PATA) พ.ศ. 2510 ซึ่ง อ.ส.ท. ได้ถือกำเนิดมา 8 ปีแล้วพบว่า ประเทศไทยอยู่ในลำดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในลำดับต้นจาก 26 ประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ดังนี้¹

1. ด้านความเป็นมิตรไมตรีของชาวไทย ในทัศนะของชาวอังกฤษประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 2 และลำดับที่ 4 ในทัศนะของชาวอเมริกัน ดังตารางที่ 14

ตาราง 14 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ด้านความเป็นมิตรไมตรีของชาวไทย

อันดับที่	นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ	นักท่องเที่ยวชาวอเมริกัน
1	นิวซีแลนด์	ออสเตรเลีย
2	ไทย	นิวซีแลนด์
3	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น
4	-	ไทย

¹ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2520). สัมมนาผู้นำการท่องเที่ยวทั่วประเทศ ครั้งที่ 1 โรงแรมบางแสน ชลบุรี 17 – 21 มกราคม 2520. หน้า 27 – 28.

2. ด้านทิวทัศน์และที่พักสวยงามสะดวกสบาย พบว่าใน พ.ศ. 2510 ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 1 ในทัศนะของชาวอังกฤษ และลำดับที่ 4 ในทัศนะของชาวอเมริกัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 จากการสำรวจตลาดการท่องเที่ยวของชาวญี่ปุ่นโดยองค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติญี่ปุ่น (JAPAN National Tourist Organization) พบว่าด้านความเป็นมิตร ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 20 ด้านธรรมชาติที่สวยงาม ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 37 ด้านศิลปกรรม ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 16 ด้านให้ความประทับใจและแหล่งซื้อของที่ดี ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 31 และ 14 ดังตาราง 15

ตาราง 15 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ด้านทิวทัศน์และที่พักสวยงามสะดวกสบาย

ประเด็นความพึงพอใจ	อันดับ 1	ไทยอยู่อันดับ
1. ประเทศที่แสดงความเป็นมิตร	ไต้หวัน	20
2. ประเทศที่มีธรรมชาติที่สวยงาม	สวิสเซอร์แลนด์	37
3. ประเทศที่มีศิลปกรรมที่มีชื่อเสียง	ฝรั่งเศส	16
4. ประเทศที่ให้ความประทับใจ	สวิสเซอร์แลนด์	31
5. ประเทศที่มีแหล่งซื้อของที่ดี	ฮ่องกง	14

จากที่กล่าวมาแล้วว่า เมื่อแรกตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว บริษัทเช็คก็ได้อ้างไว้ว่า ประเทศไทยมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างมหาศาล มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว หากแต่ถ้าไม่รู้จักพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ย่อมส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว จนทำให้ประเทศต้องสูญเสียแหล่งท่องเที่ยวสำคัญซึ่งเคยทำรายได้เข้าประเทศอย่างมากมายบางแห่งไปอย่างน่าเสียดาย เช่น หมู่บ้านชาวเขาตอยปุย อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง เป็นต้น อาจสรุปปัญหาที่เกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวมได้ดังนี้¹

ปัญหาของการท่องเที่ยวโดยทั่วไป

ปัญหาของการท่องเที่ยว สามารถพิจารณาได้หลายด้าน ในที่นี้จัดเป็นกลุ่มได้ดังนี้ คือ ปัญหาด้านกายภาพ และปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม

1. ปัญหาของการท่องเที่ยวด้านกายภาพ

1.1 ปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง ไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

¹ เสรี วังสไฟจิตร. (2534). จุดหักเหของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวชนวนให้เกิดขบวนการนิเวศวิทยาทางการเมือง. หน้า 231 – 232.

1.2 ปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม

1.3 ปัญหาความเสื่อมโทรมของการท่องเที่ยวและการขาดการดูแลรักษา

1.4 ปัญหาบุกรุกป่าสงวน อุทยานแห่งชาติ ภูเขา เกาะ ชายทะเล

2. ปัญหาของการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม

2.1 เกิดมิจฉาชีพรูปแบบต่าง ๆ

2.2 ปัญหาการขายบริการทางเพศ

2.3 ปัญหาอาชญากรรม

2.4 ปัญหาการควบคุมด้านมาตรฐานความปลอดภัยของบริการบางประเภท เช่น เรือท่องเที่ยวบางชนิด

2.5 ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ภาพพจน์และเอกลักษณ์ของประเทศ อันเกี่ยวกับการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารและการนำเสนอข่าวต่าง ๆ ของไทยโดยเฉพาะในต่างประเทศ เช่น ปัญหาจากสื่อมวลชนที่กล่าวว่าประเทศไทยเป็นแหล่งค้ายา และเป็นศูนย์กลางการค้ายาเสพติดของโลก เป็นต้น

ฉะนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงต้นเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรค และส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนองค์กร ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) พ.ศ. 2502 – พ.ศ. 2521

1.1 นโยบายและแผน

นับแต่ปี พ.ศ. 2503 ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้มีการตื่นตัวและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของตนเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourism) และการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ (International Tourism) ทั้งนี้เพราะต่างเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายซึ่งเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ทางสังคม และทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการลงทุนค่อนข้างต่ำ แต่ให้ผลตอบแทนสูงเมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ

ในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ดำริให้ก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขึ้นใน พ.ศ. 2502 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งการดำเนินงานในครั้งนั้นเป็นเพียงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหารในยุคนั้น คือ การโฆษณาและ

เผยแพร่ประเทศไทย รวมงานด้านบริการ¹ เท่านั้น ยังมีได้มีการกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวและวางแผนไว้ในระดับชาติล่วงหน้า ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – 3 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2509)

นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี มีความต้องการให้ประเทศสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ อีกทั้งแก้ไขและปรับปรุงเศรษฐกิจของประเทศเพื่อให้ประชาชนมีรายได้สูง รวมทั้งการปรับปรุงการเงินการคลังของประเทศ ดำเนินส่งเสริมเกษตรกรรม สหกรณ์ อุตสาหกรรม ตลอดจนการค้าและการคมนาคมให้เจริญก้าวหน้า นอกจากนี้ยังมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาของเยาวชน²

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – พ.ศ. 2514)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร ตั้งแต่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2506 – 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 2 รัฐบาลเน้นด้านอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยใช้วัตถุดิบที่มีภายในประเทศเป็นหลักในการผลิต ช่วยให้ประชาชนมีงานทำ อีกทั้งรัฐบาลจะส่งเสริมการลงทุนเพื่ออุตสาหกรรมให้มากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – พ.ศ. 2519)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 คาบเกี่ยวรัฐบาลถึงสามรัฐบาล คือ รัฐบาลภายใต้การนำของนายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 – 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 รัฐบาลภายใต้การนำของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีในช่วง 15 กุมภาพันธ์ – 6 มีนาคม พ.ศ. 2518 และรัฐบาลภายใต้การนำของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีในช่วง 15 มีนาคม พ.ศ. 2518 – 12 มกราคม

¹ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2507). *แนะนำองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. หน้า 18 – 19.

² สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ. (2507). *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติระหว่างระยะเวลา พ.ศ. 2504 – 2506 และ พ.ศ. 2507 – 2509*. หน้า 150.

พ.ศ. 2519 ซึ่งภายใต้รัฐบาลของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้มีการแถลงนโยบายการ
ท่องเที่ยวเป็นทางการครั้งแรก ดังนี้¹

...จะดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เพราะการท่องเที่ยวเป็น
อุตสาหกรรมที่สร้างงานให้คนทำได้มากอย่าง ทั้งนี้โดยจะยกฐานะและขยายบทบาทตลอดจน
ความรับผิดชอบขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในต่างจังหวัด เป้าหมายของการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวตามแนวดังกล่าวไม่เพียงแต่จะขยายงานอาชีพของประชาชนเท่านั้น แต่จะมุ่งไปที่การ
แสวงหาเงินตราต่างประเทศเพื่อรักษาดุลการชำระเงินไว้มิให้ต้องเสียเปรียบอีกด้วย แต่รัฐบาล
ชุดนี้ยังไม่ทันดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – พ.ศ.
2524)²**

ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 นั้น อยู่ภายใต้การนำ
ของรัฐบาลสองรัฐบาล คือ รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
นายกรัฐมนตรี และรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ซึ่งใน
การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมดังกล่าว รัฐบาลได้พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ให้เป็น
เครื่องมือสำคัญที่จะช่วยสร้างงานทั้งด้านบริการและอุตสาหกรรมในครัวเรือน และให้เป็นแหล่ง
ที่จะก่อให้เกิดรายรับเงินตราต่างประเทศสูงในระดับที่ทัดเทียมกับรายรับเงินตราต่างประเทศ
จากสินค้าขาออก

จะเห็นได้ว่าจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 – 3 (พ.ศ.
2504 – พ.ศ. 2519) ได้กล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้เพียงเล็กน้อยใน
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 เท่านั้น ทั้งที่องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้
ถือกำเนิดมานานตั้งแต่ พ.ศ. 2502 ทั้งนี้ด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะเป็น
นโยบายและเป็นแผนงานหลักของชาติที่หน่วยงานต่าง ๆ ของชาติจะถือเป็นบรรทัดฐานในการ
ปฏิบัติงาน และมีการวางลำดับความสำคัญในการปฏิบัติงานลดหลั่นกันตามลำดับ สะท้อนให้
เห็นว่าแม้ว่ารัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวแต่ยังมิได้มองเห็นถึงความสำคัญใน
การกำหนดนโยบายที่แน่นอนในการส่งเสริมและเร่งรัดพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง
เพียงแต่ดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในบางเรื่อง เช่น ส่งเสริม เผยแพร่ โฆษณา และบริการ
การท่องเที่ยว ดังนั้นจากการที่รัฐบาลมิได้กำหนดเป็นนโยบายชาติที่แน่นอนในเรื่องการ

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2518, 19 มีนาคม). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภา
ผู้แทนราษฎร* โดย หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี.

² สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2520). *แผนพัฒนาการ
เศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 – 2524*. หน้า 247 – 251.

ท่องเที่ยว ทำให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของ อ.ส.ท. เช่น ด้านงบประมาณ และความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการและเอกชน คือ

1.1.1 ด้านงบประมาณ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท¹

1.1.1.1 งบโครงการพัฒนา เป็นงบประมาณซึ่งแต่ละหน่วยงานจะต้องยื่นเสนอโครงการที่ตนต้องการปฏิบัติไว้ล่วงหน้า โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงบประมาณ เป็นผู้พิจารณาโครงการพัฒนาเหล่านั้น

1.1.1.2 งบบริหารทั่วไป เป็นงบประมาณที่มีใช้เป็นเรื่องของโครงการพัฒนาแต่เป็นงบประมาณใช้จ่ายประจำปีตามปกติของหน่วยงานหรือบที่ต้องใช้จ่ายตามความจำเป็นเร่งด่วน

สำหรับโครงการพัฒนาของ อ.ส.ท. นั้น สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ไม่ได้รวมเอาแผนงานของ อ.ส.ท. ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาติทั้ง 3 ฉบับ ดังนั้น อ.ส.ท. จะได้รับเฉพาะงบประมาณบริหารทั่วไปเท่านั้น ซึ่งก็ถูกตัดทอนเป็นประจำ ทำให้อ.ส.ท. ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่

1.1.2 ด้านความร่วมมือจากหน่วยราชการและธุรกิจเอกชน

ด้วยเหตุที่รัฐบาลมิได้เน้นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้ในแผนระดับชาติ จึงทำให้ทั้งหน่วยงานราชการและธุรกิจเอกชนไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานกับ อ.ส.ท. เท่าที่ควร เช่น ในกรณีการกำหนดสายการบิน สายการบินเดินเรือ หรือผู้ประกอบการขนส่งทางรถไฟ ทางถนน ต้องจ่ายเงินค่าล่วงเวลาให้แก่เจ้าหน้าที่กองตรวจคนเข้าเมือง เมื่อนำผู้โดยสารเข้าเมืองนอกเวลาราชการ โดยถือจำนวนผู้โดยสารที่เข้ามาเป็นเกณฑ์ แทนที่จะถือจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานล่วงเวลาเป็นเกณฑ์ในการเบิกจ่ายเงินตามระเบียบของหน่วยราชการ เป็นเหตุให้บริษัทการบินต่าง ๆ ได้ร้องเรียนเรื่องนี้ตลอดมา²

ประเทศไทยได้จัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นโดยปราศจากแผนหลักในการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่แน่นอน โดยความเป็นจริงแล้ว แผนหลักหรือแผนแม่บทควรจะมีการเริ่มทำพร้อม ๆ กับที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยแผนหลักนี้จะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและสรรหาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ ตลอดจนการ

¹ องค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). สถิติและข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชีของ หน่วยงานสถิติ.

² สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2513, 24 มีนาคม). ที่ สร. 2900 / 0762 เรื่องการร้องเรียนของบริษัทการบิน. องค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (อัสสำเนา).

อนุรักษ์ธรรมชาติและส่งเสริมวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความร่วมมือ และประสานงานกันระหว่างหน่วยราชการและธุรกิจเอกชน ในการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทำให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปอย่างเหมาะสมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทิศทาง ดังนั้นจากการที่ไม่มีกรอบแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตั้งแต่แรกตั้งองค์กรทำให้เกิดปัญหาการขยายตัวของการท่องเที่ยวนี้เป็นไปโดยขาดทิศทางและทำให้แหล่งท่องเที่ยวหลาย ๆ แห่งเริ่มประสบปัญหาความเสื่อมโทรม ขาดการจัดระเบียบที่ดี ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียสถานที่ท่องเที่ยว เช่น อุทยานแห่งชาติสุเทพ – ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเคยมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วโลก และได้มีนักท่องเที่ยวล้นหลามเข้าไปชมเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความแออัดทำให้สูญเสียความเป็นธรรมชาติไป นอกจากนี้การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่สถานตากอากาศพัทยาได้ดำเนินการไปอย่างไม่มีกรอบแผน ธุรกิจเอกชนแข่งขันกันลงทุนก่อสร้างโรงแรมและปัจจัยอำนวยความสะดวกสนองตอบกับการท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการควบคุม ก่อให้เกิดปัญหาความสกปรก เกิดน้ำเสียอันเนื่องมาจากระบบการถ่ายเทน้ำ ไม่มีระบบถนน ประปา ไฟฟ้า การเก็บและกำจัดขยะที่ดี มีลักษณะการใช้ประโยชน์ในที่ดินริมหาดอย่างไม่เหมาะสม มีอาคารสิ่งปลูกสร้างที่ไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีการทำลายธรรมชาติ เช่น ปะการัง เป็นต้น

แม้ว่ารัฐบาลได้เริ่มเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย แต่รัฐบาลก็ไม่ได้สนับสนุนอย่างจริงจัง อ.ส.ท. ได้เสนอของบประมาณจากรัฐบาลและต้องรวบรวมงบประมาณจากรัฐบาลถึง 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 – 2518 ดังนั้นใน พ.ศ. 2519 อ.ส.ท. จึงได้ว่าจ้างบริษัท The Netherland Institute of Tourism Development Consultants Arnhem (TDC) มาดำเนินการจัดทำแผนหลักของชาติในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยขึ้น (National Plan on Tourism Development)¹ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 4 เป็นต้นมา ได้มีการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างชัดเจน

1.2 อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ

ตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง อ.ส.ท. พ.ศ. 2502 และ พ.ศ. 2506 อ.ส.ท. มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 คือ

1. ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของชาติ และเผยแพร่ประเทศไทยในด้านวัฒนธรรม ศิลปกรรม ประเพณี นาฏศิลป์ กีฬาและกิจกรรมอย่างอื่นอันเป็นการชักจูง หรือเป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยว

2. ช่วยเหลือแนะนำ และร่วมมือในการจัดและดำเนินงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเอกชน

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2533). 30 ปี ททท. หน้า 59.

3. สํารวจ จัดสร้าง ส่งเสริมหรือบูรณะสถานที่อันเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว
4. ติดต่อร่วมมือกับองค์การหรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในและนอกราชอาณาจักร
5. ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในกรณีที่เอกชนไม่สามารถกระทำได้โดยลำพังหรือกรณีที่ทางราชการมอบหมาย
6. ประชุมธุรกิจอื่น ๆ อันเกี่ยวกับหรือเพื่อประโยชน์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ซึ่งการดำเนินงานตามหน้าที่ข้างต้นอยู่ภายใต้อำนาจ 3 ประการ ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 คือ

1. สอดส่อง ดูแลเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวให้เป็นไปด้วยความเหมาะสม
2. เสาะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับสถิติวิจัยต่าง ๆ เพื่อที่จะได้นำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
3. เสนอแนะให้หน่วยงานราชการหรือเอกชนได้มีการพัฒนาปรับปรุงการ ท่องเที่ยวตามที่เห็นสมควร

ด้วยอำนาจที่มีอยู่อย่างจำกัดเพียงการสอดส่อง แสวงหา และเสนอแนะทำให้อ.ส.ท. ประสบปัญหาในการดำเนินงานเนื่องด้วยอำนาจดังนี้

ประการที่ 1 การขาดอำนาจในการควบคุมมาตรฐานและจัดระเบียบธุรกิจท่องเที่ยว ด้วยเหตุที่ธุรกิจท่องเที่ยวได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนจากผู้ประกอบอาชีพในวงการธุรกิจหลายสาขาทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทยดำเนินการอย่างเสรี ขาดการควบคุมและการจัดระเบียบที่ดีเท่าที่ควร แม้ว่าการประกอบธุรกิจบางสาขา เช่น การประกอบการขนส่ง การจัดตั้งบริษัทนำเที่ยว การจำหน่ายของที่ระลึก หรือการก่อสร้างและดำเนินงาน โรงแรม ซึ่งมีกฎหมายระบุไว้ว่าต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการนั้น ๆ แต่ด้วยหน่วยงานราชการต่าง ๆ มิได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทำให้การควบคุมดังกล่าวเป็นไปอย่างผิวเผิน ก่อให้เกิดปัญหาการ ล่อลวง ฉ้อโกงนักท่องเที่ยว แย่งลูกค้า ตัดราคา แอบอ้างเป็นมัคคุเทศก์เพื่อประกอบ อาชญากรรม มัคคุเทศก์ขาดความรู้ที่จำเป็นไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจผิด บริษัทนำเที่ยวรับเงินค่าโฆษณาจัดนำเที่ยว ค่าบริการ และเลิกล้มกิจการไป

ในส่วนของหน่วยงานธุรกิจเอกชนก็ไม่ได้ให้ความร่วมมือประสานงานกับ อ.ส.ท. เท่าที่ควร ด้วย อ.ส.ท. นั้นไม่มีอำนาจที่จะไปควบคุมและบังคับธุรกิจนั้น ๆ ทั้งผลประโยชน์อันพึงมีและพึงได้ของธุรกิจเอกชนก็ไม่ได้รับจากการดำเนินงานของ อ.ส.ท.

โดยตรง ดังนั้น เมื่อไม่เกิดการร่วมมือ ประสานงานกันระหว่าง อ.ส.ท. และหน่วยงานธุรกิจเอกชน จึงทำให้เกิดปัญหาความไร้ระเบียบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเวลาต่อมา ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น อ.ส.ท. ได้ดำเนินการแก้ไขโดยมีหนังสือถึง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี จอมพลถนอม กิตติขจร เสนอขอให้ อ.ส.ท. มีอำนาจในการควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของธุรกิจการท่องเที่ยวให้รัดกุม แต่มติจากคณะรัฐมนตรีให้ระงับเรื่องไว้ก่อน¹ ทำให้ อ.ส.ท. มีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการจัดระเบียบธุรกิจเอกชนเรื่อยมา เพราะขาดอำนาจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามกฎหมาย กระทั่งได้มีพระราชบัญญัติการจัดระเบียบธุรกิจและมัคคุเทศก์ขึ้น ใน พ.ศ. 2535 ให้การ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีอำนาจจัดระเบียบและควบคุม ธุรกิจเอกชนและมัคคุเทศก์

ส่วนปัญหาของร้านค้าของที่ระลึกขาดความซื่อสัตย์ต่อนักท่องเที่ยว เช่น การปลอมแปลงสินค้า สินค้าด้อยคุณภาพ ขายเกินราคา ตกลงซื้อขายสินค้าแต่ไม่ยอมไปส่งตามที่ตกลงไว้ แต่ อ.ส.ท. ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาใด ๆ ได้ ทั้งนี้เนื่องจากตามพระราชกฤษฎีการะบุให้ อ.ส.ท. มีหน้าที่เพียงแต่การสอดส่อง เสนอแนะ และเสาะแสวงหาหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งไม่เป็นอำนาจที่แท้จริงตามกฎหมายที่จะใช้บังคับได้ ฉะนั้น อ.ส.ท. จึงไม่มีอำนาจที่จะไปบังคับ ควบคุม หรือลงโทษ แม้ว่าการดำเนินงานในธุรกิจท่องเที่ยวเหล่านั้นไม่ได้มาตรฐาน หรือไม่อยู่ในระเบียบแบบแผน ซึ่งถ้าหน่วยงานบริการต่าง ๆ ไม่ซื่อสัตย์ หลอกลวงหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยว การดำเนินคดีต่าง ๆ ก็ต้องขึ้นกับหน่วยราชการนั้น ๆ ที่มีอำนาจควบคุมอยู่เป็นสำคัญ ส่วน อ.ส.ท. นั้นไม่มีอำนาจที่จะไปควบคุมหรือลงโทษได้ ดังนั้นการดำเนินงานอาจจะเป็นไปอย่างล่าช้าหรือไม่ได้ดำเนินการจัดการ ด้วยหน่วยงานราชการนั้น ๆ ต่างก็มีงานด้านอื่นอยู่มากมายแล้ว

สำหรับประเทศไทยในช่วงเวลานั้นยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะประกาศใช้ ในขณะที่บางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น มีกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ โดยให้หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นผู้รักษากฎหมายนี้ เช่น กฎหมายว่าด้วย การควบคุมมาตรฐานและจัดระเบียบธุรกิจท่องเที่ยวเอกชน ซึ่งประกอบด้วย

1. กฎหมายว่าด้วยโรงแรม
2. กฎหมายว่าด้วยบริการขนส่งนักท่องเที่ยว
3. กฎหมายว่าด้วยบริษัทนำเที่ยว
4. กฎหมายว่าด้วยมัคคุเทศก์
5. กฎหมายว่าด้วยร้านค้าของที่ระลึก

¹ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2509, 1 กันยายน). ที่ สร. 2900 / 3222 เรื่อง ระเบียบให้ อ.ส.ท. มีอำนาจในการควบคุมธุรกิจท่องเที่ยว. องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (อัดสำเนา).

ทั้งนี้เพราะองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้น มีฐานะเป็น รัฐวิสาหกิจที่เกิดจากพระราชกฤษฎีกา ซึ่งบทบัญญัติทางกฎหมายนั้นไม่ได้ให้อำนาจแก่ อ.ส.ท. ไว้ในต้วบทกฎหมาย จึงทำให้ อ.ส.ท. ไม่มีอำนาจที่เหมาะสมหน้าที่และความรับผิดชอบต่อธุรกิจ อันเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อ.ส.ท. จึงประสบปัญหาด้าน อำนาจในการดำเนินงานเรื่อยมา แม้จะมีความพยายามที่จะร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบธุรกิจ เอกชนและมัคคุเทศก์เช่นเดียวกับต่างประเทศหลายครั้ง แต่ก็ไม่ได้รับอนุมัติจากรัฐบาล จนกระทั่งปี พ.ศ. 2535 ท.ท.ท. จึงได้มีพระราชบัญญัติจัดระเบียบธุรกิจเอกชนและมัคคุเทศก์ขึ้น

ประการที่ 2 การขาดแรงงานที่มีความสามารถทางด้านบริการใน อุตสาหกรรมท่องเที่ยว แม้ว่ารัฐจะมองเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว แต่ในพระราช- กฤษฎีกาไม่ได้กำหนดให้ อ.ส.ท. มีหน้าที่ฝึกอบรมแรงงานที่มีความสามารถทางด้านบริการ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะเมื่อการท่องเที่ยวเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วปัญหาที่พบคือ การขาดแคลนแรงงานที่มีความสามารถในด้านบริการ และขาดมาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการไม่มี ข้อกำหนดตามกฎหมายที่จะควบคุมให้บริการของบริการการท่องเที่ยวต่าง ๆ ต้องผ่านการ ฝึกอบรมให้ได้มาตรฐานก่อน แม้ว่าภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ได้ กล่าวถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้ อ.ส.ท. สนับสนุนและร่วมมือในการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ และบริการของการบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวด้วย แต่ อ.ส.ท. ก็ไม่ได้รับความร่วมมือ จากหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เชื่อถือ ได้ ดังนั้น อ.ส.ท. ได้มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี จอมพลถนอม กิตติขจร เรื่องขอให้ กระทรวงศึกษาธิการเปิดสอนหลักสูตรวิชาการโรงแรม¹ แต่ไม่ได้รับการอนุมัติ ฉะนั้นจึงมี เพียงแต่การดำเนินงานฝึกอบรมของ อ.ส.ท. เป็นอบรมระยะสั้น เพื่อเพิ่มความรู้แก่แรงงาน โดย ความร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ ดังนี้

1. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 1 วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2504
2. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 2 วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2504
3. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 3 วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2506
4. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 4 วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2507
5. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 5 วันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2509

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2522). รายงาน 10 ปี (2513 – 2522). หน้า 57 – 83.

6. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 6 วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2509
7. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 7 วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2510
8. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดการอบรมหลักสูตรวิชาการท่องเที่ยวโรงแรม และภัตตาคาร ที่ จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2511
9. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 8 วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2512
10. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 9 วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2514
11. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 10 วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2514
12. จัดการฝึกอบรมวิชาการจัดการโรงแรม ที่จังหวัดอุบลราชธานี วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2516
13. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดการอบรม มัคคุเทศก์ รุ่นที่ 11 วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2517
14. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เปิดอบรมมัคคุเทศก์ รุ่นที่ 1 วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2517
15. จัดอบรมวิชาการโรงแรม ณ จังหวัดภูเก็ต วันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2517
16. จัดอบรมมัคคุเทศก์ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นที่ 12 วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2518
17. ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เปิดอบรมมัคคุเทศก์ รุ่นที่ 2 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518
18. จัดอบรมวิชาการโรงแรม ครั้งที่ 2 ณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2518
19. จัดอบรมวิชาการโรงแรม ครั้งที่ 2 ที่จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2520
20. จัดอบรมมัคคุเทศก์ภาคใต้ จังหวัดภูเก็ต วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2521
21. จัดอบรมมัคคุเทศก์ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2521

ส่วนการเรียนการสอนด้านโรงแรมและการท่องเที่ยวโดยตรงนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยความช่วยเหลือขององค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program – UNDP) และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization – ILO) จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยวขึ้นที่ บางแสน จังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2525 เป็นการฝึกอบรมในระดับเทคนิคระดับกลาง ซึ่งการจัดให้มีสถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับอยู่ในช่วงการปรับองค์กรจากองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ในปัจจุบันการฝึกอบรมแรงงานในด้านการท่องเที่ยวนี้ ได้ขยายตัวออกไป ถึงระดับอุดมศึกษามากขึ้น โดยได้มีการบรรจุหลักสูตรวิชาการท่องเที่ยวในระดับมหาวิทยาลัย ของรัฐและเอกชนหลายแห่ง เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ เป็นต้น

ประการที่ 3 **อำนาจของ อ.ส.ท. ตามพระราชกฤษฎีกา** นั้นไม่สอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบ เช่น การจัดสร้างส่งเสริม หรือบูรณะสถานที่อันเหมาะสม สำหรับการ ท่องเที่ยว ซึ่งการจะจัดสร้างหรือการพัฒนาบูรณะสถานที่ จำเป็นต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่นมาช่วยสนับสนุน เพราะตามพระราชกฤษฎีกาแล้ว อ.ส.ท. มีอำนาจเพียงการ สอดส่อง เสนอแนะเท่านั้น ประกอบกับหน้าที่ความรับผิดชอบด้านดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยงบประมาณเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ อ.ส.ท. ไม่ได้ดำเนินการในด้านนี้ซึ่งถูกกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แล้วมาของประเทศส่วนใหญ่จำกัดอยู่ในเมืองสำคัญ เพียงไม่กี่แห่ง คือ กรุงเทพมหานคร พัทยา เชียงใหม่ อุบลราชธานี อยุธยา กาญจนบุรี เป็นต้น ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจผิดคิดว่าสถานที่ท่องเที่ยวของไทยมีจำกัด ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว ประเทศไทยมีสิ่งสวยงามตามธรรมชาติอีกมากมายเช่นที่ภูเก็ต พังงา ตรัง หรือภาคอีสาน หากแต่นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าไปสัมผัสกับความสวยงามนั้นได้เลย ด้วยเหตุผลต่อไปนี้¹

1. ขาดการคมนาคม เช่น การเดินทางไปภูเก็ตในสมัยก่อนมีเที่ยวบินเที่ยวเดียวต่อวัน ในเครื่องบิน 1 ลำมีจำนวน 40 ที่นั่ง ในจำนวน 40 คน ยังไปถึงหาดใหญ่อีกจำนวน 20 คน ฉะนั้นนักท่องเที่ยวที่มีโอกาสไปถึงภูเก็ตจึงมีจำนวนน้อยมาก

2. ขาดสถานที่พักอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

3. ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเท่าที่ควร

จากปัญหาดังกล่าวนับเป็นปัญหาสำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่นับวันจะเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างมากอีกทั้งมีประเทศคู่แข่งทางด้านการท่องเที่ยวเกิดขึ้นจำนวน

¹ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2520). *สัมมนาผู้นำการท่องเที่ยวทั่วประเทศ ครั้งที่ 1 โรงแรมบางแสน ชลบุรี 17 – 20 มกราคม 2520*. หน้า 29.

มากมาย หากประเทศไทยไม่มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวและใช้เงินตรา ประเทศไทยก็จะสูญเสียรายได้สำคัญไป อ.ส.ท.เป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ พ.ศ. 2502 – 2521 นับได้ว่าประสบความสำเร็จตามนโยบายของผู้บริหารในยุคนั้น คือ โฆษณาและเผยแพร่ประเทศไทย และเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวและใช้จ่ายในประเทศไทยให้มากที่สุดได้ตามดัชนีที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ แต่ด้วยการขยายตัวของการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ในขณะที่หน้าที่และอำนาจของ อ.ส.ท. ยังไม่เปลี่ยนแปลง เป็นเพียงองค์กรที่มีหน้าที่โฆษณาและเผยแพร่ประเทศไทยภายใต้อำนาจเพียง 3 ประการ คือ สอดส่อง เสนอแนะ และแสวงหา ทำให้ อ.ส.ท. ประสบปัญหาต่าง ๆ ดังได้กล่าวข้างต้น เช่น ปัญหางบประมาณ ปัญหาขาดอำนาจ ปัญหาขาดการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวทำให้ไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น และไม่มีการบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยวเดิมให้ดีขึ้น จนส่งผลกระทบต่อให้สถานที่บางแห่งต้องเสื่อมสภาพและบางแห่งสูญหายไป จึงนำไปสู่การปรับโครงสร้างขององค์กรใหม่ขึ้นในปี พ.ศ. 2522

2. ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พ.ศ. 2522-พ.ศ. 2545

2.1 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริง

สืบเนื่องจากปัญหาดังที่กล่าว จากการที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่โครงสร้างในรูปองค์กรของ อ.ส.ท. ไม่สามารถรองรับและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาและการควบคุม เนื่องจากกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจหน้าที่กับ อ.ส.ท. ในการดำเนินการต่าง ๆ นั้นโดยตรง อีกทั้ง อ.ส.ท. ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับทั้งหน่วยราชการและธุรกิจเอกชน เพื่อขจัดปัญหาการท่องเที่ยวที่ขาดคุณภาพและเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งใหม่ ๆ จึงมีการพิจารณาขอขยายอำนาจของ อ.ส.ท. ใหม่โดยการยกฐานะจากองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 การดำเนินงานของ ททท. ในระยะเริ่มแรกนั้นอยู่ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) รัฐบาลได้เริ่มบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับนี้ด้วย ซึ่งนับได้ว่าเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับแรกของประเทศซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 1 นี้มีการวางกรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไว้อย่างมีระบบ มีการกำหนดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญไว้อย่างครบถ้วน¹ นอกจากนี้ ททท. ยังได้จัดทำคู่มือพัฒนา

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2533). 30 ปี ททท. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. หน้า 59.

แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ขึ้น เช่น คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายทะเล ถ้า นักตก
โบราณสถานต่าง ๆ รวมทั้งแนวทางการพัฒนางานเทศกาลและประเพณี ในคู่มือดังกล่าวได้
เสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ไม่ขัดต่อสภาพแวดล้อม เสนอแนะด้านการจัดวางองค์ประกอบ
สิ่งก่อสร้าง รวมทั้งความสามารถในการรองรับของพื้นที่ด้วย

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงการปฏิบัติที่เป็นจริงนั้นการศึกษาแผนพัฒนาการ
ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ได้มีการศึกษามาพอสมควร หากแต่ยังมิได้นำมาสู่การ
ปฏิบัติจริง ด้วย ททท. เองเป็นองค์กรที่ขาดอำนาจการดำเนินการด้วยตนเอง ต้องอาศัยความ
ร่วมมือ การประสานงานและความช่วยเหลืออย่างดีจากหน่วยงานราชการหรือเอกชนที่
เกี่ยวข้อง อีกทั้งขาดอำนาจการต่อรองโดยเฉพาะการให้ความสำคัญและการประสานในระดับ
นโยบายของประเทศทำให้แผนงานต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น หากไม่ได้รับการ
ตอบสนองอย่างจริงจัง แผนงานนั้นก็จะเป็นไปปฏิบัติอย่างจริงจัง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
จึงมีลักษณะเติบโตอย่างไร้ทิศทางและเสื่อมโทรม

2.2 อำนาจหน้าที่

อำนาจหน้าที่ของ ททท. ตามพระราชบัญญัติ การจัดการท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย พ.ศ. 2522 แม้ว่าจะมีการปรับปรุงอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นแต่ก็ยังมีขอบเขตจำกัด
คงเป็นเพียงแต่การส่งเสริม สืบสวน และแนะนำ ซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินงานในอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีหน้าที่
อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว แต่ ททท. เองก็ไม่มีอำนาจการบังคับ
หรือระบุงการลงโทษใด ๆ ได้ หรือหน้าที่การสำรวจ วางแผนการดำเนินงาน จัดสร้าง ส่งเสริม
อนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณะหรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยว รวมทั้ง
คุณภาพของสินค้าทางการท่องเที่ยว การดำเนินงานต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ
ซึ่งมีหน่วยงาน และกฎหมายมากมายเกี่ยวข้องอยู่ ดังนั้น ททท. เองจึงไม่สามารถดำเนินงานให้
บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ เพราะต้องอาศัยกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งมี
วัตถุประสงค์ตลอดจนผู้รับผิดชอบที่แตกต่างกันออกไป

จากอำนาจหน้าที่ของ ททท. แต่ปราศจากกฎหมายที่ใช้ควบคุม บังคับ ต่อธุรกิจ
ท่องเที่ยว นั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาที่พอสรุปได้ดังนี้

2.2.1 ปัญหาในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว¹ จำแนกได้เป็น

2.2.1.1 การสำรวจ วางแผน บูรณะและพัฒนาการท่องเที่ยวมีกฎหมาย
ที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติผังเมือง พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง
อาคาร พระราชบัญญัติการก่อสร้าง พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ และกฎหมายที่ดิน เป็นต้น

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2528). *เค้าโครงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534*. หน้า 1 - 3.

ทั้งนี้ จะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการจัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมาตรา 9 ที่ให้อำนาจการดำเนินงานอย่างจำกัด คือ

ข้อที่ 5 สํารวจ กำหนดพื้นที่ และสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ต้องสงวนไว้เป็นของรัฐและให้อยู่ในความดูแลของ ททท. โดยให้จัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา

ข้อที่ 6 สํารวจ วางแผน และดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ฟื้นฟูบูรณะหรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและ คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น ๆ

ในทางปฏิบัติจึงทำให้ ททท. ไม่สามารถ ดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นเอกภาพได้ ต้องอาศัยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานราชการอื่น ๆ ซึ่งมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันมาใช้บังคับ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปตามแผนที่กำหนด เพื่อสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง

2.2.1.2 การสนับสนุนจากรัฐบาลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอทั้งงบประมาณและกำลังคน ตลอดจน ททท. ซึ่งเป็นองค์กรรับผิดชอบต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศขาดความคล่องตัวในการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.2.1.3 การประกอบธุรกิจภาคเอกชนเพื่อการค้า เช่น โรงแรม สถานบริการ บริษัทนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ โดยรัฐไม่สามารถเข้าไปควบคุมและจัดระเบียบได้อย่างรัดกุม ทำให้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีการขยายตัวมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น เช่น โรงแรม เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเกิดปัญหาการแก่งแย่งลูกค้า การตัดราคา หรือใช้วิธีอื่นที่ไม่เหมาะสม

2.2.1.4 การพัฒนาคุณภาพและปริมาณของบุคลากรในสาขาธุรกิจท่องเที่ยวค่อนข้างขาดแคลน เนื่องจากสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมบุคลากรด้านนี้มีอยู่น้อยมาก จึงเกิดปัญหาความต้องการทางด้านบุคลากรที่มีคุณภาพและมาตรฐานที่จะเข้ามาทำงานในธุรกิจท่องเที่ยว

2.2.2 ปัญหาการพัฒนาบริการการท่องเที่ยว

2.2.2.1 การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจค่อนข้างจำกัด ทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดกับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างไม่ทั่วถึง

2.2.2.2 การสนับสนุนของภาครัฐบาลในการพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวค่อนข้างจำกัด เช่น การจัดหาแหล่งเงินทุนให้แก่ภาคเอกชนเพื่อลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนามาตรฐานและคุณภาพของของที่ระลึกให้เป็นที่ยอมรับแก่นักท่องเที่ยว หรือสนับสนุนการลงทุนสถานที่พักแบบประหยัด

2.2.3 ปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.2.3.1 ขาดการประสานงานร่วมมืออย่างเพียงพอจากหน่วยราชการและธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทำให้แผนงานและโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ และทันเหตุการณ์

2.2.3.2 การแข่งขันด้านการเผยแพร่โฆษณาและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้มีการแข่งขันกันสูง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเข้าถึงลูกค้ามากที่สุด จำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับมีค่อนข้างจำกัด จึงเป็นอุปสรรคต่อการเผยแพร่โฆษณา

2.2.3.3 ขาดมาตรการควบคุม ป้องกันการเผยแพร่และกระจายข่าวสาร ไม่เป็นผลดี ทำให้เกิดภาพพจน์ไม่ดีต่อประเทศไทย

2.3 ปัญหาองค์กร

จากปัญหาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในฐานะผู้รับผิดชอบโดยตรงได้พยายามดำเนินการแก้ปัญหาเท่าที่มีอำนาจ แต่ปัญหาใหญ่โดยเฉพาะเรื่องการประสานงานและการผลักดันแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติจริงนั้น ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างดี เพราะ ททท. เองยังคงประสบปัญหาภายในองค์กรหลายประการ อาทิเช่น

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่ได้มีส่วนให้ข้อคิดเห็น ปรีกษาหรือหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่มีส่วนกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น นโยบายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีประเภทต่าง ๆ ในธุรกิจท่องเที่ยว นโยบายเกี่ยวกับการเดินอากาศและการขนส่งภายในประเทศ นโยบายเกี่ยวกับค่าไฟฟ้าสถานบริการ การวางผังเมือง การกำหนดเขตก่อสร้าง และการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่มีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวแต่ไม่มีอำนาจในการควบคุมและจัดระเบียบในเรื่องที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น การกำหนดราคาห้องพักของโรงแรมและสถานที่พัก ร้านค้าของที่ระลึก การควบคุมและจดทะเบียนบริษัทนำเที่ยว ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ใช้ยู่ขณะนี้ประกอบด้วย

(1) พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 มุ่งควบคุมอาชญากรรม และโสเภณี มิได้มุ่งส่งเสริมหรือคุ้มครองกิจการโรงแรมและนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

(2) พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522 กำหนดงานมัคคุเทศก์หรืองานจัดนำเที่ยวห้ามคนต่างด้าวทำ ไม่ได้กำหนดมาตรฐานของผู้ทำหน้าที่มัคคุเทศก์

(3) พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 เป็นการขยายขอบเขตหน้าที่จากการส่งเสริมและโฆษณาเผยแพร่ ให้มีหน้าที่สำรวจและวางแผน

ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ไม่มีอำนาจในการจัดระเบียบหรือควบคุมด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

ธุรกิจท่องเที่ยวได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนจำนวนมากของผู้ประกอบการ แต่ยังไม่มีความหมายคุ้มครองให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว มีคฤหาสน์ และโรงแรม เมื่อผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยสุจริตถูกเอาเปรียบจากบุคคลบางกลุ่ม เช่น การฉ้อโกง ล่อลวง ตัดราคา แย่งลูกค้า เป็นต้น อ.ส.ท. ได้ดำเนินการให้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภา 2 ฉบับ ใน พ.ศ. 2520 คือ

1. ร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 เพื่อ ยกฐานะ อ.ส.ท. เป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2. ร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พ.ศ. 2522 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดระเบียบธุรกิจโรงแรมว่าโรงแรมต้องมีมาตรฐานอย่างไร ดำเนินงานอย่างไร เรื่องธุรกิจนำเที่ยว เช่น การกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะจัดตั้ง กำหนดมาตรฐานบริการ เรื่องมัคคุเทศก์ กำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ต้องมีการขอรับใบอนุญาต การต่อใบอนุญาต แต่รับหลักการเพียงฉบับเดียวคือร่างพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แต่ ททท. ก็ได้ดำเนินการต่อเนื่องจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2535 จึงได้มีกฎหมายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขึ้น คือ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ขึ้น

3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวของประเทศ แต่ไม่ได้รับความร่วมมือและประสานงานจากหน่วยงานของทางราชการที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ ทำให้โครงการและแผนงานในการพัฒนาไม่ได้รับการตอบสนอง

อาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมากขึ้นเป็นลำดับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในฐานะองค์กรกลางที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ได้ดำเนินงานส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนา กระทั่งปัจจุบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศได้เจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะในด้านของสินค้าทางการท่องเที่ยวที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวหรือในแง่ของการตลาดนั้นนับได้ว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประสบความสำเร็จในด้านส่งเสริม เผยแพร่ โฆษณาและชักชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวและใช้จ่ายในประเทศไทยอย่างมหาศาล หากแต่การดำเนินงานในด้าน การพัฒนานั้น ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการดังได้กล่าวข้างต้นด้วยการท่องเที่ยว มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ มากมาย เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง ความสะดวกในระเบียบพิธีเข้าเมือง โรงแรมและสถานที่พัก ร้านอาหารและภัตตาคาร บริการนำเที่ยว ของที่ระลึก และความปลอดภัย ซึ่งเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ยังอยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหลายหน่วยงานและหลายระดับ ทั้งในภาครัฐบาลและในส่วนภาคเอกชน จึงเป็นเรื่องยากที่จะมีการ

ประสานกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และกฎหมายก็ไม่ได้ให้อำนาจการบังคับใด ๆ แก่ ททท. ฉะนั้นการดำเนินการใด ๆ ของ ททท. ต้องอาศัยกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ ซึ่งมีหน่วยงานและกฎหมายมากมายเกี่ยวข้องอยู่ ดังนั้นในทางปฏิบัติ ททท. จึงไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์ เพราะต้องอาศัยกฎหมาย ข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งมี เป้าหมายและผู้รับผิดชอบต่างกันออกไป อีกทั้ง ททท. ไม่ได้ริบความร่วมมือ การประสานงานอย่างเพียงพอจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและไม่มีอำนาจต่อรอง โดยเฉพาะในเรื่องของการประสานงานในระดับนโยบายของประเทศ ด้วย ททท. เป็นเพียงหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ในขณะที่หน่วยงานอื่น ๆ อยู่ในระดับกระทรวง ทบวง เป็นต้น จากสาเหตุดังกล่าวเป็นผลทำให้รัฐบาลได้รับทราบและตระหนักในความสำคัญที่จะต้องมีการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยในระยะยาวคณะกรรมการปฏิรูประบบ ราชการได้เสนอแนวทางปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรในรูประบบราชการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 อันนำไปสู่แนวความคิดที่ให้มีการปรับปรุงโครงสร้างและสภาพภาพขององค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไปสู่รูปแบบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดำเนินงานด้านส่งเสริมการตลาด และสำนักพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินงานด้านพัฒนา ภายใต้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาใน พ.ศ. 2545

3. สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวหลัง พ.ศ. 2545

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและได้ร่วมแก้ไขปัญหและอุปสรรคจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนองค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้อยู่ภายใต้การบริหารงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬานับแต่ พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยในระยะที่ผ่านมาตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ จนมาถึงปัจจุบันทรัพยากรดังกล่าวนับวันก็เสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ อันเนื่องมาจากปัญหาการใช้ประโยชน์อย่างฟุ่มเฟือย ขาดการบำรุงรักษา จนเป็นผลให้ความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยลดลงจนกลายเป็นจุดอ่อน เพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในตลาดโลก รวมถึงความยั่งยืนของการพัฒนาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานสินค้าและบริการสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวตลอดจนการบริหารการจัดการ แม้ว่ารัฐบาลจะมีการปรับเปลี่ยนให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยอยู่ภายใต้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาแล้วก็ตาม แต่การดำเนินงานที่ผ่านมายังคงประสบปัญหาซึ่งสามารถประมวลได้ดังนี้

3.1 ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยว

3.1.1 ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

3.1.1.1 สถานการณ์ภาคใต้และการก่อการร้าย เหตุการณ์ความไม่สงบที่ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวยังภาคใต้ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ เกาะสมุย ภูเก็ต หาดใหญ่ เป็นต้น

3.1.1.2 ด้านอาชญากรรมและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวที่ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และปรับปรุงพัฒนาการประสานงานเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

3.1.1.3 การหลอกลวงนักท่องเที่ยวซึ่งอัญมณีที่ไม่ได้มาตรฐาน มีราคาสูงเกินกว่าความเป็นจริง และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย

3.1.1.4 ปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญ* ควรมีมาตรการป้องกันการเกิดทัวร์ศูนย์เหรียญกับนักท่องเที่ยวชาวจีน เวียดนามหรือตลาดอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มจะเกิดปัญหาในลักษณะเดียวกัน อาทิ ดำเนินการจัดทำระเบียบปฏิบัติกับกลุ่มบริษัทนำเที่ยว และการกำหนดมาตรฐานราคากลางของโปรแกรมท่องเที่ยวแต่ละประเภท แต่ละรายการที่แน่นอน

3.1.2 การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว

3.1.2.1 บุคลากรด้านการทำสุขภาพให้ดีด้วยน้ำหรือวารีบำบัด (SPA) พัฒนาบุคลากรและการบริการด้านสปาให้ได้มาตรฐานและมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้

3.1.2.2 บุคลากรด้านภาษาต่างประเทศ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญในภาษาต่างประเทศ อาทิ ภาษาจีน ภาษารัสเซีย ภาษาเกาหลี เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถรองรับและให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่

3.1.2.3 บุคลากรด้านอาหาร ควรมีเพิ่มจำนวนพ่อครัวปรุงอาหารไทยที่มีความรู้ ทักษะที่ได้มาตรฐานอาหารไทยอย่างแท้จริง โดยจัดหลักสูตรการอบรมด้านอาหารไทย

* ส่วนใหญ่เกิดกับตลาดท่องเที่ยวในประเทศจีน โดยที่บริษัทนำเที่ยวในประเทศจีนขายโปรแกรมทัวร์ให้กับนักท่องเที่ยว เมื่อรับเงินจากนักท่องเที่ยวแล้ว แทนที่บริษัทนำเที่ยวจีนจะส่งกรุ๊ปทัวร์ให้ลูกค้าในเมืองไทยแล้วจ่ายค่าทัวร์เข้ามา แต่กลายเป็นบริษัทนำเที่ยวไทย ต้องจ่ายเงินซื้อกรุ๊ปทัวร์เข้ามาอีกครั้ง ทำให้เกิดคำว่า ทัวร์ศูนย์เหรียญ คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยโดยไม่ต้องเสียเงินเลย แต่ต้องไปจับจ่ายตามที่ไกด์ไทยจัดให้

3.1.2.4 บุคลากรด้านมัคคุเทศก์ การขาดแคลนมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพในพื้นที่นอกกรุงเทพฯ ควรมีการพัฒนาและผลิตมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพให้เพียงพอ โดยให้มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง และปลูกฝังจิตสำนึกด้านการบริหารทางการท่องเที่ยว

3.1.3 ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว

3.1.3.1 การแก้ไขปัญหามลภาวะของสิ่งแวดล้อม เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ปรากฏจากการวางแผนและกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ทำให้เกิดปัญหามลภาวะของสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้นอกจากมีมาตรการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังแล้ว ควรต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวให้ดูแลเอาใจใส่สิ่งแวดล้อม อาทิ ไม่ทิ้งน้ำเสียจากแหล่งที่พักอาศัยลงสู่แม่น้ำ และทิ้งขยะในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้เท่านั้น เป็นต้น

3.1.3.2 ปัญหาการจราจร การจราจรเป็นอุปสรรคสำคัญในการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองหลวงของประเทศไทย ทั้งนี้การสร้างรถไฟฟ้าและรถไฟใต้ดินเป็นการแก้ไขปัญหาในระดับหนึ่ง ควรหามาตรการแก้ไขปัญหเพิ่มเติม เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว และลดปัญหามลภาวะทางอากาศอีกด้วย

3.1.3.3 ปัญหาไข้หวัดนกและโรคระบาดต่าง ๆ วิกฤตการณ์ด้านโรคติดต่อ เช่น ไข้หวัดนก โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) ยังคงเป็นปัจจัยที่อ่อนไหวต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ภาครัฐควรหามาตรการแก้ไขและป้องกันอย่างเร่งด่วน อีกทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สื่อต่างประเทศเพื่อสร้างความมั่นใจต่อนักท่องเที่ยว

3.1.3.4 ความสะอาดของสถานที่ต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ร้านค้า และแผงลอย หลังจากการเกิดโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) และไข้หวัดนก นักท่องเที่ยวต่างเป็นห่วงในเรื่องของความสะอาด ณ สถานที่ต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ร้านค้า และแผงลอย ภาครัฐควรตรวจตราและเอาใจใส่ต่อความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวและการบริการทางการท่องเที่ยวเหล่านี้

3.1.3.5 ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ควรป้องกันและแก้ไขแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมอย่างจริงจังและเป็นระบบ มีการวางแผนดำเนินการอย่างบูรณาการโดยประสานกับหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานรวมทั้งดำเนินการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพสมบูรณ์ดั้งเดิม นอกจากนี้ควรพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว

3.1.4 การคมนาคมทางอากาศ

3.1.4.1 ข้อจำกัดด้านการบิน และความแออัดของสนามบินดอนเมืองและความล่าช้าของการเปิดใช้สนามบินสุวรรณภูมิเป็นอุปสรรคด้านการบินที่สำคัญ เพราะมีผลกระทบโดยตรงต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย

3.1.4.2 อัตราค่าธรรมเนียมของการลงจอดเครื่องบิน (Landing Fee) ค่าธรรมเนียมภาษี ปัจจุบันสายการบินต่าง ๆ ต้องการเพิ่มเที่ยวบินแต่ติดปัญหาที่ค่าธรรมเนียมของการลงจอดเครื่องบิน (Landing Fee) และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของการลงจอดเครื่องบินสูงกว่าท่าอากาศยานต่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถเพิ่มเที่ยวบินตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

3.1.4.3 การพัฒนาสนามบินในต่างจังหวัดเพื่อรองรับสายการบินระหว่างประเทศ ปัจจุบันจำนวนเที่ยวบิน (Charter Flight) บินตรงมายังแหล่งท่องเที่ยว เช่น กระบี่ เกาะสมุย เป็นต้น ดังนั้นควรพัฒนาสนามบินตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่ต้องการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง

3.1.4.4 การสนับสนุนการจัด Charter Flight เนื่องจากบางประเทศไม่มีเที่ยวบินตรงกับประเทศไทย หรือในฤดูท่องเที่ยวจำนวนที่นั่งเครื่องบินไม่เพียงพอต่อความต้องการ ควรมีการสนับสนุนการจัด Charter Flight มาทดแทน

3.1.5 ปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยว

3.1.5.1 ส่งเสริมสินค้า OTOP เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและเพิ่มความสำคัญของสินค้า OTOP ต่อการท่องเที่ยวมากขึ้น ควรพัฒนาปรับปรุงสินค้า OTOP ให้มีมาตรฐานสูงขึ้น รวมทั้งหาช่องทางจำหน่ายสินค้า OTOP ให้กว้างขึ้น

3.1.5.2 ส่งเสริมการจัดนำเสนอสินค้าเพื่อส่งเสริมการขาย (Road Show) กับภาคเอกชน การจัดทัศนศึกษาสำหรับสื่อมวลชน (Media Fam Trip) โดยเน้นกลุ่มสื่อในระดับที่ใช้เทคโนโลยีสูงสุด (High - End) อาทิ *New York Times* เพื่อทำการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมการตลาดร่วมกัน (Wholesaler) ใหญ่ ๆ

3.1.5.3 การจัดกิจกรรมทางการกีฬา ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางการกีฬาอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ โดยเฉพาะกีฬาที่ได้รับความนิยม ได้แก่ เทนนิส กอล์ฟ ไตรกีฬา เป็นต้น

3.1.5.4 ส่งเสริมสินค้าประเภทประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์ในอุทยานประวัติศาสตร์ที่สำคัญต่าง ๆ เช่น สุโขทัย อโยธยา เนื่องจากประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศให้ความสนใจมาก

3.1.5.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการเดินทางเลือกซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค (Shopping) ในประเทศไทย การส่งเสริมและ ประชาสัมพันธ์โครงการ Thailand Privilege Card เพื่อเพิ่มจำนวนสมาชิกและเป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพมากยิ่งขึ้น

3.1.5.6 การดำเนินการด้านแหล่งพำนักระยะยาว (Long Stay) ตลาด Long Stay ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เกษียณอายุ ซึ่งตลาดกลุ่มนี้มีโอกาสเติบโต เนื่องจากประเทศไทยมีค่าครองชีพต่ำ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีสิ่งอำนวยความสะดวก ครบครัน

3.1.5.7 การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานมากขึ้น การดำเนินการจัดสิทธิบัตร/ลิขสิทธิ์ สินค้าทางการท่องเที่ยวของไทย บางประเภทโดยเฉพาะเรื่องภูมิปัญญาไทย อาหารไทย นวดแผนไทย เป็นต้น

3.1.5.8 การควบคุมคุณภาพสินค้าทางการท่องเที่ยว ที่นำมาเสนอขายตามงานแสดงสินค้าสำหรับผู้บริโภค (Consumer Fair) ในการนำเสนอรายการท่องเที่ยวในงานแสดงสินค้าสำหรับผู้บริโภค (Consumer Fair) ควรมีการติดตามและควบคุมคุณภาพของรายการท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด

3.1.6 ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยว

3.1.6.1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สมดุลทั้งภูมิภาค ในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยวกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียใต้ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกันในภูมิภาค เพื่อขยายเครือข่ายทางการท่องเที่ยวและสร้างพันธมิตรใหม่ ๆ ทางการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ อาทิ กลุ่มความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง GMS (Great Mekong Subregion) และกลุ่มความร่วมมือในสามเหลี่ยมเศรษฐกิจภาคใต้ IMTGT (Indonesia Malasia Thailand Growth Triangle) ¹ เป็นต้น

แม้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ปรับปรุงองค์กรอยู่ภายใต้การบริหารงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 แต่ก็ยังประสบปัญหาและอุปสรรคดังที่สามารถประมวลได้จากข้างต้น ในอนาคตอันใกล้อาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาใหม่ เพื่อให้สามารถขจัดปัญหาอันเกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้หมดไป

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). *สรุปประเด็นปัญหาทางการดำเนินการด้านการตลาดการท่องเที่ยว*. หน้า 92.

บทที่ 4

บทวิเคราะห์สรุป

การท่องเที่ยวของประเทศไทย เริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อมีการเปิดประเทศตามสนธิสัญญาเบาริง เป็นเหตุให้มีชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น แม้เพียงเพื่อจุดประสงค์ทางการค้าเป็นหลัก ประเทศไทยเริ่มมีการสร้างที่พักเพื่อรองรับแก่ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามา และต้องค้างอยู่เป็นเวลานาน ต่อมาได้มีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาประเทศไทยมากขึ้น เนื่องด้วยการท่องเที่ยวมีการพัฒนาขึ้นในประเทศแถบยุโรป ทำให้ผู้คนเริ่มรู้จักการท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อนหย่อนใจมากขึ้น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า รัชกาลที่ 6 เริ่มมีการเผยแพร่ชักชวนให้ชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นครั้งแรก โดยกรมรถไฟหลวง และได้พัฒนาขยายบทบาทมาเป็นลำดับ

การท่องเที่ยวทั่วโลกได้ขยายตัวอย่างมากภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการค้นพบวิทยาการใหม่ ๆ ที่เอื้อต่อการเดินทาง เช่น เครื่องบิน เรือ ทำให้การเดินทางไปสู่ที่ต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วสะดวกสบาย รวมทั้งค่าใช้จ่ายถูกลง ทำให้ประเทศต่างๆ แถบยุโรปต่างหันมาให้การสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวพักผ่อนให้มีขึ้นทุกระดับชั้นผู้คนจึงมีโอกาสดำเนินการท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งการเดินทาง เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น นับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา การท่องเที่ยวของประเทศไทย ขยายตัวขึ้นอย่างมาก ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างยิ่ง

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่แล้วทั้งทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งส่วนนี้ทำให้การท่องเที่ยวเป็นการลงทุนน้อย หากแต่ได้ผลกำไรมาก ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศนำการการท่องเที่ยวมาช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ รวมทั้งประเทศไทย จากคำยืนยันของคณะสำรวจการท่องเที่ยวจากสหรัฐอเมริกา โดยบริษัทเช็คกี ใน พ.ศ.2502 ได้กล่าวถึงประเทศไทยจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ หากส่งเสริมอย่างจริงจัง การท่องเที่ยวประเทศไทยจะเป็นไปอย่างกว้างขวาง ดังนั้นใน พ.ศ. 2502 รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงปรับหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นใหม่ เพื่อให้สามารถรับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศโดยเฉพาะ ดังนั้นองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) จึงกำเนิดขึ้นใน พ.ศ. 2502 ในฐานะรัฐวิสาหกิจ ที่ทำหน้าที่แทนรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ และมีการปรับโครงสร้างขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในปี พ.ศ. 2522 และยกฐานะของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้อยู่ในรูปแบบของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ใน พ.ศ. 2545 โดยมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นรัฐวิสาหกิจที่อยู่ภายใต้การบริหารของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

จากการศึกษาพัฒนาการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำให้ทราบว่า

1. ด้านพัฒนาการ

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) เป็นองค์กรแรกที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น โดยเฉพาะเพื่อรับผิดชอบงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2502 การดำเนินงานของ อ.ส.ท. ในระยะเริ่มต้นเป็นไปในด้านการเผยแพร่โฆษณาประเทศไทย เพื่อให้ชาวต่างประเทศเดินทางเข้าท่องเที่ยวและใช้จ่ายเงิน หากจะวิเคราะห์การดำเนินงานของ อ.ส.ท. แล้วจะเห็นว่าอ.ส.ท. นั้นประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว จากสถิติของจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ที่เข้าสู่ประเทศไทย เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสำเร็จของ อ.ส.ท. และความเติบโตของการท่องเที่ยว ในขณะที่ประเทศไทยมุ่งเน้นเฉพาะด้านส่งเสริม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเพียงด้านเดียว ทำให้ธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลง เนื่องจาก อ.ส.ท. ยังไม่ได้คำนึงถึงเรื่องการพัฒนา ดังนั้นจึงมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจ และหน้าที่ เพื่อให้รองรับกับการท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วใน พ.ศ. 2522 โดยยกฐานะจาก อ.ส.ท. เป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งโครงสร้างของการบริหารกว้างขึ้นอำนาจขยายขึ้น พอที่จะรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยว หากจะวิเคราะห์การดำเนินงานของ ททท. แล้วจะเห็นว่า ททท. ประสบความสำเร็จในด้านการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะสินค้า (Product) ที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวหรือด้านการส่งเสริมการตลาด แม้ว่าตามพระราชบัญญัติการจัดตั้ง ททท. ใน พ.ศ. 2522 มีนโยบายในเรื่องให้ ททท. มีการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย แต่ด้วยอำนาจของ ททท. เป็นเพียงผู้เสนอแนะ หากเสนอแนะแล้วไม่มีการปฏิบัติตาม ททท. ก็ไม่มีอำนาจที่จะบังคับได้ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวขยายตัวอย่างไร้ทิศทาง จึงมีแนวคิดที่จะปรับการท่องเที่ยวให้อยู่ในรูปแบบการบริหารแบบราชการ เนื่องจากมีกฎหมายและอำนาจในการบังคับ ดังนั้นใน พ.ศ. 2545 จึงมีการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาขึ้น โดยถ่ายโอนอำนาจด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดอยู่ภายใต้การบริหารงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ส่วนการส่งเสริมการตลาดนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยรับผิดชอบตามเดิม

2. ด้านการดำเนินงาน

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) มีการดำเนินงานในด้านการส่งเสริมเผยแพร่โฆษณาเพียงด้านเดียว ด้วยรัฐบาลยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการกำหนดเรื่องการท่องเที่ยวเป็นนโยบายระดับชาติ ปล่อยให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างรวดเร็วอย่างไรก็ตามจนทำให้ต้องสูญเสียแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งไปเพราะความเสื่อมโทรม แม้ว่าในอีกด้าน

หนึ่ง อ.ส.ท. จะได้ชื่อว่าประสบความสำเร็จในด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวก็ตาม การท่องเที่ยวเติบโตอย่างไรทิศทางการควบคุม กระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ได้บรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ถูกยกฐานะขึ้นมาแทน อ.ส.ท. ในปี พ.ศ. 2522 โดยมีการดำเนินงานทั้งในด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว และพัฒนาการท่องเที่ยว และประสบความสำเร็จในด้านส่งเสริมการตลาด ส่วนการดำเนินงานในด้านพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น ยังประสบปัญหาและอุปสรรค จนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบองค์กรไปสู่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

3. ด้านปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาสำคัญของการท่องเที่ยว คือ การไม่ได้ศึกษาและเข้าใจถึงอุปลักษณะที่แท้จริงของการท่องเที่ยว

ดังนั้นจากพัฒนาการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตั้งแต่เริ่มตั้ง คือ อ.ส.ท. จนนำไปสู่รูปแบบกระทรวงการท่องเที่ยว จะพบปัญหาลักษณะเดียวกัน คือ

1. ให้อำนาจและเป็นอำนาจขาดการบังคับต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น ๆ ทำให้ปัญหาบางอย่างแก้ไขไม่ทันเหตุการณ์

2. เป็นองค์กรที่ขาดเอกภาพในการทำงาน ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จึงเป็นปัญหาเนื่องจากการประสานงานที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่สามารถนำเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แต่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น ๆ ให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกันนโยบายทางการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือให้ดำเนินไปในทิศทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่าที่ควร

ดังนั้นในปี 2545 จึงมีการปรับเปลี่ยนสถานะของการท่องเที่ยวให้อยู่ในรูปแบบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รับผิดชอบในการควบคุมและวางแผนพัฒนาส่วนร่วมและการลงทุนพัฒนาปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ทำให้มีอำนาจตามกฎหมายในการดำเนินงานสามารถควบคุมการดำเนินงานของธุรกิจท่องเที่ยวเอกชนให้เป็นไปอย่างมีระเบียบไม่ฉวยโอกาสเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ตลอดจนรับเป็นผู้จัดระเบียบธุรกิจท่องเที่ยวสาขาต่างๆ รวมทั้งควบคุมการดำเนินงานการกำหนดอัตราค่าบริการ และจัดวางมาตรฐานต่างๆ ให้เหมาะสมกับธุรกิจแต่ละประเภท รวมทั้งยังแก้ปัญหา เรื่องความร่วมมือประสานงานจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ส่วนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังคงฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจดำเนินงานเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยว (ด้านส่งเสริมการตลาด) เพราะต้องอาศัยความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

ถ้าเป็นหน่วยงานราชการ ก็จะทำให้การดำเนินงานไม่ทันต่อเหตุการณ์ และได้รับประโยชน์ไม่เต็มที่

แม้ว่าปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะอยู่ภายใต้การบริหารงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แต่ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคที่น่าศึกษา ซึ่งในอนาคตอันใกล้นี้อาจจะมีการปรับเปลี่ยนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาอีกรวบรวมหนึ่ง โดยเฉพาะ ททท. เอง ปัจจุบันยังต้องประสบปัญหาการประสานงานกับหน่วยงาน ภายใต้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ไม่ว่าจะเป็นสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว (สพท.) ศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการของแต่ละจังหวัด หรือหน่วยงานที่จะต้องดูแลรับผิดชอบด้านธุรกิจท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ ตลอดจนการเก็บข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยทั่วไป โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ตลอดระยะเวลาที่ภาครัฐมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดูแลรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวของประเทศ นับตั้งแต่พัฒนาการของ อ.ส.ท. เป็น ททท. และเป็นกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รัฐบาลหรือภาครัฐยังไม่ประสบผลสำเร็จในการวางระบบการบริหารจัดการในองค์ประกอบรวมของภาคการท่องเที่ยวได้ แม้แต่องค์กรการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภายใต้ระบบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬายังมีปัญหา การบริหารงานและการประสานงานภายใต้กระทรวงเดียวกัน เสมือนยิ่งแก่ยิ่งพัน องค์กร ททท. โดยตัวเองมิได้เป็นหน่วยงานที่ถูกเงื่อนไขอย่าง ททท. เป็นเพียงเพียงจักรชั้นส่วนเล็ก ๆ ในระบบเท่านั้น ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาระบบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ภาครัฐจะต้องมององค์ประกอบด้านสินค้า (Product) และการตลาด (Marketing) ให้ละเอียด ซึ่งในอนาคตอันใกล้อาจจะมีการวางระบบหรือปฏิรูปอีกครั้ง เพื่อการแก้ไขปัญหาหรือซ้ำเติมปัญหาให้เลวร้ายยิ่งขึ้น อันควรจะต้องติดตามต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2502). ศธ. 0701.9.10.9/1 รายงานของคณะสำรวจภาวะ
ทางการท่องเที่ยวของสมาคม เสริมการท่องเที่ยวภาคแปซิฟิก (Report of the PATA
Survey Team) เฉพาะประเทศไทย. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.
- _____. (2502). ศธ 0701.9.10.9/9 คณะกรรมการองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อ.ส.ท.)
พ.ศ. 2502 – 2503. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2509, 1 กันยายน). ที่ สร. 2900 / 3222 เรื่อง ระเบียบให้ อ.ส.ท.
มีอำนาจในการควบคุมธุรกิจท่องเที่ยว. องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ไทย. อัดสำเนา.
- _____. (2513, 24 มีนาคม). ที่ สร. 2900 / 0762 เรื่อง การร้องเรียนของบริษัทการบิน.
องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. อัดสำเนา.
- องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). สถิติและข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณ
และการบัญชี. หน่วยงานสถิติ.
- _____. (2512). คำสั่งที่ 238 / 2512 เรื่อง การแบ่งส่วนงานขององค์การส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2502). ศธ. 0701.9/1 พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งองค์การส่งเสริม
การท่องเที่ยว. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2528).เค้าโครงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 – 2534. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย.
- “พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว,” (2502, 28 กรกฎาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 76 ตอนที่ 74 หน้า 273.
- “พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,” (2522, 4 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา.
ฉบับพิเศษ เล่ม 96 ตอน 72 หน้า 1 – 2.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2520). *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 – 2524*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ. (2507). *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติระหว่างระยะเวลา พ.ศ. 2504 – 2506 และ พ.ศ. 2507 – 2509*. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2518, 19 มีนาคม). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎร โดยหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.

เอกสารชั้นรอง

หนังสือ

- กรมการฝึกหัดครู. (2533). *การท่องเที่ยว. โครงการตำรา – เอกสารวิชาการ* ศึกษานิเทศก์ ฉบับที่ 30. กรุงเทพฯ : ศึกษานิเทศก์.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2522). *อ.ส.ท. และการพัฒนาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
- _____. (2522). *รายงาน 10 ปี พ.ศ. 2513 – 2522*. กรุงเทพฯ : บริษัทวิคตอรีเพาเวอร์พอยท์.
- _____. (2523). *ประวัติการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย และความ เป็นมาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2525). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 – 2529*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2528). *25 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- _____. (2528). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2528*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2533). *30 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2533). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2533*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2537). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2537*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2539). *36 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบี๊ยะ.
- _____. (2543). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2543*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2544). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2545). *รายงานประจำปี 2545*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- _____. (2545). *สรุปประเด็นปัญหาทางการดำเนินการด้านการตลาดการท่องเที่ยว*.
กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2546). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ตุ้ย ชุมสาย, ม.ล. และฉิบพัน พรหมโยธี. (2527). *ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.
- นิคม จารุมณี. (2536). *การท่องเที่ยวและการจัดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- ผู้สตี ทิพทัต และมานพ พงศทัต. (2525). *บ้านในกรุงเทพฯ : รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงใน
รอบ 200 ปี (2325 – 2525)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 13*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ละเอียด ศิลาน้อย. (2528). *ประวัติการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย
และความเป็นมาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วินิจ วีรยางกูร. (2532). *การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วนิดา สถิตานนท์. (2539). *36 ปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ดอกเบี๋ย.
- ศิวารุช เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคณะ. (ม.ป.ป.). *การส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยการพัฒนา
ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สงวน อ้นคง. (2529). *สิ่งแรกในเมืองไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2513). *การบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยพัฒนาการพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2513). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทย*. กรุงเทพฯ :
สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2526). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2535). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2543). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี. (2505). *ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ระยะ
3 ปี แห่งการบริหาร*. พระนคร : โรงพิมพ์สารบรรณทำเนียบนายกรัฐมนตรี.
- สุภาพร มากแจ้ง. (ม.ป.ป.). *หลักมัคคุเทศก์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2507). *แนะนำองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : ธนาคารพิมพ์.

- _____. (2509). ผลงานในรอบ 5 ปี องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2503 – 2507). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2520). สัมมนาผู้นำการท่องเที่ยวทั่วประเทศ ครั้งที่ 1 โรงแรมบางแสน ชลบุรี 17 – 21 มกราคม 2520. กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

หนังสือภาษาอังกฤษ

- Encyclopaedia Britannica. (1961). *Webster's Third New International Dictionary*. Chicago : G & C Merriam Co.,
- Harold D.Meyer, Charles K. Brightbill and Douglas Sessom. (1969). *Community Recreation : A Guide to its Organization*. London : Printice – Hall, Inc.

ปริญาานิพนธ์และงานวิจัย

- ชาญชัย ดวงจิตต์. (2529). การส่งเสริมการท่องเที่ยวและองค์การเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดุษณี ส่องเมือง. (2518). ศึกษาวิเคราะห์งบประมาณขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธรรมบุญ ประจวบเหมาะ. (2529). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. ถ่ายเอกสาร.
- สิริกมล ศรีเดช. (2545). ตลาดดอนหวาย : พื้นที่แห่งการท่องเที่ยวและบริโภค. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เสรี วังสีไพจิตร. (2534). จุดหักเหของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ชนวนให้เกิดขบวนการนิเวศวิทยาทางการเมือง. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. ถ่ายเอกสาร.
- สุจริต ปัจฉิมนันท์. (2533). การเปลี่ยนแปลงองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกรณีศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองอาสาวิชาดินแดน. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อรรถรรณ ศรีอุดม. (2543). *การศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453-2468)*. ปริญญาโท ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์ไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บทความและวารสาร

“ท่องเที่ยวแผ่นดินไทย ผ่านหัวใจแผ่นดินสยาม,” (2529, พฤศจิกายน). *ศิลปวัฒนธรรม*.

8 (1) : 23

“ผลแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวไทย 40 ปีที่ผ่านมา,” (2543, เมษายน – มิถุนายน).

จูลสารการท่องเที่ยว. 19 (2) : 25.

จเด็จ อินสว่าง. (2546, มกราคม – กุมภาพันธ์). “กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา,”

วารสารข้าราชการ. 88 (1) : 22.

เฉลิมชัย จารุวัตร. (2510). “การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย,” ใน *ชุมนุม*

เรื่อง ส่งเสริมการท่องเที่ยว. หน้า 12. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ.

_____. (2511). “สุนทรพจน์,” ใน *สัมมนาว่าด้วยการโรงแรม ครั้งที่ 1* ระหว่างวันที่ 26 – 28

มีนาคม 2511 ณ ศาลาสันติธรรม. หน้า 19. กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ถนอม กิตติขจร. (2510). “คำขวัญ,” ใน *ชุมนุม เรื่อง ส่งเสริมการท่องเที่ยว*. หน้า 1. กรุงเทพฯ

: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ.

นิตี กสิโกศล. (2542, สิงหาคม – ตุลาคม). “ความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวใน

ประเทศไทย,” *ไทยคดีศึกษา*. 16 (1) : 12 – 13.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542, มกราคม – มีนาคม). “มารู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันเถิด,” ใน

จูลสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 18 (1) : 10.

สมชาย หิรัญกิจ. “เรื่องข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการลงทุนสร้างโรงแรม,” ใน *สัมมนาว่าด้วยการ*

จัดการโรงแรม ครั้งที่ 1 วันที่ 26 – 28 มีนาคม 2511 ณ ศาลาสันติธรรม. หน้า 32.

กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

_____. (2517, มิถุนายน). “รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย,” *อนุสาร*

อ.ส.ท. 14 (11) : 71.

สฤษดิ์ ธาระรัชต์. (2503). “สุนทรพจน์เนื่องในโอกาสพิธีเปิดอาคารที่ทำการองค์การส่งเสริม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,” ใน *ชุมนุมส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*.

หน้า 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

รายละเอียดหน้าที่ของส่วนงานต่าง ๆ

ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) พ.ศ. 2512

1. ฝ่ายธุรการ มีผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการเป็นหัวหน้า มีหน้าที่ในการให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์การในด้านพัสดุ ยานพาหนะ บริการ ตลอดจนงานบริหารงานบุคคล รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับส่งและโต้ตอบหนังสือเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งการเตรียมการดำเนินงานเกี่ยวกับการประชุมของคณะกรรมการ อ.ส.ท.

- ส่วนสารบรรณ มีหน้าที่ดำเนินงานสารบรรณ ได้แก่ การรับส่งและติดต่อโต้ตอบหนังสือหรือเอกสารต่าง ๆ การจัดทำทะเบียนประวัติและหลักฐานการจำแนกประเภทและแจกจ่ายเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งเป็นแหล่งรวมงานพิมพ์ การอัดสำเนา ชวเลข และศูนย์กลางโทรศัพท์

(ก) หน่วยสารบรรณในประเทศ มีหน้าที่เกี่ยวกับการร่างหนังสือ โต้ตอบและเก็บรักษาหนังสือและเอกสารตั้งค้ำที่เป็นภาษาไทย การให้ความร่วมมือในการร่างระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง เป็นแหล่งกลางของงานพิมพ์ อัดสำเนา และชวเลข

(ข) หน่วยสารบรรณต่างประเทศ มีหน้าที่เกี่ยวกับการร่างหนังสือ โต้ตอบและเก็บรักษาหนังสือและเอกสารตั้งค้ำที่เป็นภาษาต่างประเทศ

(ค) หน่วยเก็บและแยกประเภทเอกสาร มีหน้าที่จัดแยกประเภทและเก็บรักษาเอกสารต่าง ๆ ขององค์การเป็นแหล่งกลาง รับผิดชอบร่วมกับหน่วยศูนย์รับส่งในการเก็บรักษาสำเนาหลักฐานหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ในการดำเนินงานขององค์การ

(ง) หน่วยศูนย์รับส่ง มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับส่งหนังสือและเอกสารต่าง ๆ การจัดจำแนกประเภทและแจกจ่ายเอกสารแก่ส่วนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบร่วมกับหน่วยเก็บและแยกประเภทเอกสารในการเก็บรักษาสำเนาหลักฐานหนังสือ เข้าออกต่าง ๆ ในการดำเนินงานขององค์การ พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางโทรศัพท์และการเดินหนังสือทั้งภายในและภายนอก

- ส่วนบริหารบุคคล มีหน้าที่ดำเนินการปฏิบัติเกี่ยวกับพนักงานเป็นรายบุคคล และเป็นส่วนรวม หน้าที่ดังกล่าวได้แก่การกำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าเป็นพนักงาน การติดต่อแหล่งงาน การสอบคัดเลือก การบรรจุ จัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติ การวางหลักเกณฑ์เพื่อความมั่นคงในอาชีพของพนักงาน การวางข้อบังคับระเบียบวินัยของพนักงาน การประเมินผลงาน ตลอดจนการเสนอแนะและการออกคำสั่งในด้านการส่งเสริมวิทยฐานะ การเลื่อนบำเหน็จ การย้ายตำแหน่ง หรือการลงโทษและการปลดพนักงาน และคำสั่ง

อื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานด้านบุคคล ทั้งนี้ เพื่อหาทางส่งเสริมให้องค์การได้รับประโยชน์ จากการทำงานของพนักงานสูงสุดเท่าที่จะทำได้

(ก) หน่วยทะเบียนประวัติ มีหน้าที่ในการจัดทำและเก็บรักษาทะเบียน ประวัติของพนักงานทุกคน ทั้งของ อ.ส.ท. และโรงแรมเขาใหญ่ สนามกอล์ฟบางพระ โรงแรม บางแสน รวมทั้งการทำบัตรประจำตัว และการออกใบรับรองการปฏิบัติงานของพนักงาน กับทั้ง การออกคำสั่งเกี่ยวกับการบรรจุแต่งตั้ง การย้าย การออกจากงานของพนักงาน

(ข) หน่วยจัดหาผู้ปฏิบัติ มีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติของ ผู้สมัครเข้าเป็นพนักงานทั้งของ อ.ส.ท. และโรงแรมบางแสน สนามกอล์ฟบางพระ และโรงแรม เขาใหญ่ การติดต่อแหล่งงาน การสอบคัดเลือก และการบรรจุพนักงานเข้าปฏิบัติงานใน หน่วยงานที่มีตำแหน่งว่างลง และการบรรจุพนักงานเพิ่มเติม

(ค) หน่วยควบคุมระเบียบวินัย มีหน้าที่ในการวางข้อบังคับ ระเบียบวินัย ของพนักงาน การจดบันทึกเวลาปฏิบัติงาน การลา กิจ ลาป่วยและมาสาย การย้ายตำแหน่ง หรือการลงโทษและการปลดพนักงาน รวมทั้งการออกคำสั่งเกี่ยวกับการชกธงวันหยุดราชการ เวยยาม วันหยุดพักผ่อนประจำปีของพนักงาน

(ง) หน่วยสวัสดิการ มีหน้าที่ส่งเสริมวิทยฐานะและให้สวัสดิการแก่ พนักงานและครอบครัว เช่น ในด้านการรักษาพยาบาล สุขภาพอนามัยและการบันเทิง

- ส่วนบริการสำนักงาน มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหา เก็บรักษา จำหน่ายและซ่อม ยานพาหนะและสถานที่ พร้อมทั้งบริการทั่วไปภายในองค์การ

(ก) หน่วยจัดหา มีหน้าที่จัดหาบรรดาสรรพสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ของ องค์การ

(ข) หน่วยพัสดุ มีหน้าที่จ่ายและเก็บรักษาบรรดาสรรพสิ่งของเครื่องใช้ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ขององค์การ

(ค) หน่วยยานพาหนะ มีหน้าที่จัดบริการ ดูแลและซ่อมแซม ยานพาหนะขององค์การ

(ง) หน่วยบำรุงรักษาสำนักงาน มีหน้าที่ดูแลซ่อมแซมและปรับปรุง สรรพสิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์ และสถานที่โดยทั่วไป ตลอดจนมีหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาด และให้บริการโดยทั่วไปในสำนักงาน

2. ฝ่ายบัญชีและงบประมาณ มีผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีและงบประมาณเป็น หัวหน้า มีหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการบัญชี การรับ – จ่ายเงิน การควบคุมและตรวจสอบ งานด้านงบประมาณ และการเงินทั้งหมดขององค์การ

- ส่วนบัญชีและการเงิน มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีงบดุล การรับ – จ่ายเงิน ให้เป็นไปตามงบประมาณและแผนงาน

(ก) หน่วยบัญชี มีหน้าที่ทำบัญชีเกี่ยวกับเงินขององค์การตามแบบบัญชีคู่สากล แสดงรายได้รายจ่ายและงบดุลประจำปี และเก็บรักษาเอกสารตลอดจนใบสำคัญรับจ่ายเงินซึ่งลงบัญชีเรียบร้อยแล้ว

(ข) หน่วยรับและจ่ายเงิน มีหน้าที่รับและจ่ายเงิน เก็บรักษาเงินสด เช็ค และใบยืม ตลอดจนใบสำคัญและหลักฐานอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการเงินทั้งสิ้นไว้ในที่ปลอดภัย

- หน่วยควบคุมและตรวจสอบ มีหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบหลักฐานที่เกี่ยวกับการเงินทั้งหมดขององค์การ ให้หน่วยนี้ขึ้นตรงต่อผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีและงบประมาณ

- หน่วยงบประมาณ มีหน้าที่จัดทำและควบคุมงบประมาณทั้งหมดขององค์การ ให้หน่วยนี้ขึ้นตรงต่อผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีและงบประมาณ

3. ฝ่ายแผนและกิจการต่างประเทศ มีผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายและกิจการต่างประเทศ เป็นหัวหน้า มีหน้าที่ในการรวบรวมข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การ ทำการวิจัยเพื่อประเมินผลและหาทางปฏิบัติเพื่อเสนอแนะต่อผู้อำนวยการ ทำหน้าที่วางแผนการปฏิบัติงาน ตลอดจนรวบรวมสถิติและดำเนินงานทางด้านวิชาการต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานขององค์การ รวมทั้งการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือแก่ฝ่ายอื่น ๆ ตามที่ได้รับคำขอ

- ส่วนวางแผนและวิจัย มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนการทั้งปวงในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การเก็บรวบรวมข่าวสารและจัดทำสถิติ ตลอดจนทำการวิจัยเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเผยแพร่และส่งเสริมการท่องเที่ยว

(ก) หน่วยข่าวสาร มีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ แยกประเภทแจกจ่ายข่าวสารไปยังส่วนงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับทราบหรือเพื่อดำเนินการปฏิบัติต่อข่าวสารนั้น ๆ ตามสมควรต่อไป

(ข) หน่วยวิจัย มีหน้าที่ในการวิจัยเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พร้อมทั้งรายงานและเสนอแนะนโยบายดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์การ ให้เหมาะสมและคล้อยตามภาวะพัฒนาการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ

(ค) หน่วยวางแผน มีหน้าที่ในการกำหนดโครงการปฏิบัติงานขององค์การในด้านต่าง ๆ ศึกษารายละเอียด และทำงานไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวดำเนินงานของฝ่ายอื่น ๆ ต่อไป ศึกษาตลอดจนการประสานแผนงานให้เข้ากับงบประมาณ

(ง) หน่วยสถิติ มีหน้าที่เกี่ยวกับการรวบรวมจัดทำและวิเคราะห์สถิติทั้งปวงที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พร้อมทั้งรับผิดชอบร่วมกับหน่วยวิจัยในการให้หลักฐานและวางแผนงานต่าง ๆ ขององค์การ

- ส่วนวิชาการ ทำหน้าที่เป็นแหล่งที่ปรึกษาให้ความรู้และความช่วยเหลือฝ่ายอื่น ๆ ในด้านวิชาการ ตลอดจนเก็บรักษาเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ขององค์การ

(ก) หน่วยแปลเอกสาร มีหน้าที่ในการแปลเอกสารภาษาต่างประเทศให้เป็นภาษาไทยหรือภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศตามความต้องการของฝ่ายอื่น ๆ รวมทั้งการแปลไว้ใช้ในส่วนของตนเอง

(ข) หน่วยห้องสมุด มีหน้าที่รวบรวมความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ประมวลเอกสารและหลักฐานทางวิชาการต่าง ๆ เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และแจ้งให้หน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทราบ ทำหน้าที่เก็บรักษาทำบัญชีหนังสือ ควบคุมการให้ยืมและการติดตามคืน

(ค) หน่วยกฎหมายและระเบียบพิธีการ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานขององค์การ ด้านกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบพิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตลอดจนทั้งทำหน้าที่ร่าง เปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อบังคับ ระเบียบพิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์การ

- ส่วนกิจการต่างประเทศ มีหน้าที่ติดต่อค้นหาและศึกษากิจกรรมความสัมพันธ์หรือพันธะที่ อ.ส.ท. เป็นอยู่ต่อองค์การ สำนักงานหรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ อ.ส.ท. เป็นสมาชิกและรัฐบาลประเทศอื่น ๆ และจัดการรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้เพื่อการวิจัย หรือวางแผนในการดำเนินงานด้านระหว่างประเทศ นอกจากนั้น มีหน้าที่ดำเนินงานทั้งปวงที่เกี่ยวกับสมาคมการท่องเที่ยวหรือสมาคมอื่น ๆ ที่มีธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวบรรดาที่จัดขึ้นในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นสมาคมที่อยู่ในอุปถัมภ์ขององค์การหรือไม่ก็ตาม

(ก) หน่วยสหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีหน้าที่ในการติดต่อ ค้นหา ศึกษาและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมความสัมพันธ์หรือพันธะที่ อ.ส.ท. มีอยู่ต่อสหพันธ์ และจัดรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้เพื่อการวิจัยหรือวางแผนในการดำเนินงานด้วยระหว่างประเทศ

(ข) หน่วยสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคแปซิฟิก (PATA) มีหน้าที่ในการติดต่อ ค้นหา ศึกษาและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรม ความสัมพันธ์หรือพันธะที่ อ.ส.ท. มีอยู่ต่อสมาคม และจัดรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้เพื่อการวิจัยหรือวางแผนในการดำเนินงานที่เกี่ยวกับสมาคม

(ค) หน่วยกิจกรรมสากล มีหน้าที่ในการติดต่อค้นหา ศึกษาและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมความสัมพันธ์ที่ อ.ส.ท. มีอยู่ต่อองค์การท่องเที่ยวหรือสมาคมของต่างประเทศอื่น ๆ ที่มีได้อยู่ในเครือข่ายของหน่วยสหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (IUOTO) หรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวในย่านแปซิฟิก (PATA)

- ส่วนการประชุมนานาชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมให้มีการประชุมนานาชาติขึ้นในประเทศไทย รับผิดชอบในการควบคุมและจัดดำเนินงานสถานที่ประชุม

ตลอดจนติดตามประเมินผลการประชุมเพื่อหาทางปรับปรุงการประชุมให้เข้าขั้นมาตรฐาน และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เข้าร่วมประชุมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

(ก) หน่วยวิเทศสัมพันธ์ มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินงานในการริเริ่มแสวงหาและรวบรวมข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการประชุมของสมาพันธ์และองค์การธุรกิจของประเทศต่าง ๆ ให้ทราบล่วงหน้าแต่เนิ่นที่สุดเท่าที่จะทำได้ รับผิดชอบในการจัดทำทะเบียนรายนามสถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่ จำนวนสมาชิก และนามผู้แทนผู้มีอำนาจของสมาพันธ์สมาคมและองค์การธุรกิจที่สำคัญ ๆ ตลอดจนทะเบียนของผู้แทนบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ ที่ดำเนินงานทางด้านบริการจัดการประชุมนานาชาติไว้ทั้งสิ้น และปรับปรุงแก้ไขทะเบียนดังกล่าวนี้ให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อดำเนินการติดต่อส่งเอกสารเผยแพร่ โฆษณาเชิญชวนประชุมไปไว้ในโอกาสอันสมควรต่อไป

(ข) หน่วยส่งเสริมการประชุม มีหน้าที่รับผิดชอบในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการประชุมนานาชาติในประเทศไทยให้แพร่หลายไปในต่างประเทศ ทั้งนี้โดยการพิจารณาแจกจ่ายเอกสาร แผ่นภาพโฆษณา ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้สำหรับการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างอื่น ๆ รวมทั้งเชิญชวนประชุมไปยังสมาพันธ์ สมาคม องค์การธุรกิจ ผู้แทนบริษัทนำเที่ยว ผู้แทนสายการบินส่งตามที่ได้ทำทะเบียนประวัติไว้ในโอกาสอันสมควร มีหน้าที่รับผิดชอบในการติดต่อประสานงานกับผู้แทนสายการบิน ผู้แทนสายการบินเรือ และผู้แทนบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ เพื่อให้ร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดการประชุมนานาชาติขึ้นในประเทศไทยมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้หน่วยนี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการโต้ตอบข่าวสารและช่วยเหลือติดต่อประสานงานอันเกี่ยวข้องกับการจัดการประชุมทั้งปวงอีกด้วย

(ค) หน่วยพัฒนาและประเมินผลการประชุม มีหน้าที่รับผิดชอบในการสำรวจทำทะเบียนเกี่ยวกับสถานที่สำหรับการประชุม สิ่งอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุม บริการทางด้านภาษา ตลอดจนสถานที่สำหรับการจัดแสดงสินค้าสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชุมทั้งสิ้น ให้คำปรึกษาแนะนำทางเทคนิค เพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยมีบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้หน่วยนี้ยังมีหน้าที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการจัดการประชุมและติดตามประเมินผลการประชุมนานาชาติที่มีขึ้นในแต่ละครั้งด้วย เพื่อรวบรวมสถิติตัวเลขข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐานสำหรับทำการวิจัยเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้มีเหลืออยู่น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ต่อไป

4. ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ มีผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่เป็นหัวหน้า มีหน้าที่ดำเนินการปฏิบัติในด้านการเผยแพร่ส่งเสริมและการให้บริการท่องเที่ยวอันเป็นวัตถุประสงค์ของ อ.ส.ท. โดยตรง

- ส่วนผลิตอุปกรณ์โฆษณา มีหน้าที่ในการจัดทำและผลิตอุปกรณ์โฆษณาของ อ.ส.ท. ทั้งในรูปวารสาร เอกสาร โปสเตอร์ ภาพและภาพยนตร์

(ก) หน่วยบรรณาธิการ มีหน้าที่ในการจัดทำและปรับปรุงแก้ไขเอกสารเผยแพร่ของ อ.ส.ท. ให้ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการจัดทำและเรียบเรียงข่าวสารหรือบทความเกี่ยวกับการเผยแพร่และส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในรูปเอกสาร วารสาร และสิ่งพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

(ข) หน่วยศิลปกรรม มีหน้าที่จัดทำภาพเขียน แผนที่ รูปจำลองและงานศิลปะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

(ค) หน่วยพิมพ์โฆษณา มีหน้าที่ในการเรียบเรียง จัดทำ ปรับปรุงแก้ไข และผลิตสิ่งพิมพ์และภาพโฆษณาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนดำเนินการพิมพ์เอกสารและสารต่าง ๆ ขององค์การ

(ง) หน่วยภาพและภาพยนตร์ มีหน้าที่ถ่ายภาพยนตร์เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

- ส่วนเผยแพร่โฆษณา มีหน้าที่ในการจัดทำและแจกจ่ายเอกสารเกี่ยวกับทางทัศนอาจร เรียบเรียงข่าวสารและบทความเพื่อเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ ทางวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ จัดถ่ายภาพและภาพยนตร์ ทำภาพแผนที่ รูปจำลอง และงานศิลปะอื่น ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำการส่งเสริมหรือจัดงานพิธีที่เป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยว การจัดงานแสดงหรืองานอื่นใดในวงการวัฒนธรรม ศิลปกรรม การค้า หรือการกีฬา

(ก) หน่วยเผยแพร่ มีหน้าที่ในการเรียบเรียงข่าวสารหรือบทความเกี่ยวกับการเผยแพร่และส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งการดำเนินการลงแจ้งความโฆษณา แถลงข่าวและเสนอข่าวการเคลื่อนไหวขององค์การ เพื่อให้ประชาชนทราบถึงกิจการขององค์การทั้งในและนอกประเทศ

(ข) หน่วยแจกจ่าย มีหน้าที่ในการเก็บรักษา จัดทำบัญชีและบรรจุเอกสาร ตลอดจนภาพโฆษณาต่าง ๆ เข้าหีบห่อและจัดส่งหรือแจกจ่ายไปยังบุคคลหรือองค์การต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้เอกสารโฆษณาได้แพร่หลายออกไปทั้งในและนอกประเทศ

(ค) หน่วยจัดการวารสาร มีหน้าที่ในการติดต่อ ติดต่อก จัดหาสมาชิกหาโฆษณา จำหน่าย จ่ายแจกและวางตลาดวารสาร รวมทั้งการเก็บรักษาพัสดุสาร ทั้งหมด

(ง) หน่วยนิทรรศการ มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดงานพิธี ซึ่งเป็นที่ สนใจแก่นักท่องเที่ยว จัดงานแสดงหรืองานอื่นใดในวงการวัฒนธรรม ศิลปกรรม การค้าหรือการกีฬา เพื่อจุดประสงค์ในการเผยแพร่และโฆษณาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- ส่วนบริการท่องเที่ยว มีหน้าที่เกี่ยวกับการติดต่อ การรับรอง และกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

(ก) สำนักงานในประเทศ มีหน้าที่ให้บริการทางด้านข่าวสารและการช่วยเหลือ ติดต่อกับสำนักงานท่องเที่ยวของเอกชน บริษัทห้างร้านต่าง ๆ ที่ดำเนินบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และจัดทำกำหนดการรับรองแขกของทางราชการและองค์การ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ภายในขอบเขตหน้าที่ขององค์การด้วย

(ข) หน่วยต้อนรับและอำนวยความสะดวก มีหน้าที่จัดบริการในด้านการต้อนรับและอำนวยความสะดวก จัดบริการนำเที่ยวขององค์การตามที่ทางราชการจะมอบหมายให้กระทำการรับรองและนำนักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มีเกียรติขององค์การชมสถานที่ต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

(ค) หน่วยพัฒนาการท่องเที่ยว มีหน้าที่สำรวจสถานที่นำเที่ยว ปุชนิยมสถาน โรงแรม หรือสถานที่พักรับรองต่าง ๆ ภายในประเทศ และจัดทำรายงานเสนอแนะทางราชการและผู้เกี่ยวข้องให้ปรับปรุงซ่อมแซมหรือแก้ไขให้เข้าอยู่ในคุณภาพและมาตรฐานที่พึงควรในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

(ง) หน่วยตรวจสอบและควบคุมบริการท่องเที่ยว มีหน้าที่สำรวจตรวจตราบริการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยทั่ว ๆ ไป ภายในประเทศและจัดทำรายงานเสนอแนะทางราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องให้จัดการแก้ไขและปรับปรุงบริการนั้น ๆ ให้เข้าอยู่ในคุณภาพและมาตรฐานสากลตามสมควรที่จะพึงพิจารณา

- ส่วนสำนักงานในประเทศ มีหน้าที่ให้บริการทางด้านข่าวสารและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มาติดต่อตามธรรมดา ส่วนนี้ประกอบด้วยหน่วยงานหลัก 3 หน่วย คือ

(ก) สำนักงานในประเทศ มีหน้าที่ให้บริการทางด้านข่าวสารและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งจะติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และให้คำแนะนำในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งที่น่าสนใจต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นศูนย์ธุรการสนับสนุนการเปิดอบรมหลักสูตรการท่องเที่ยว

(ข) สำนักงานท่าอากาศยานกรุงเทพฯ มีหน้าที่ให้บริการข่าวสารและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศไทยทางเครื่องบิน ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ

(ค) สำนักงานถนนราชดำเนินนอก มีหน้าที่ในการให้บริการ ข่าวสาร แจกจ่ายเอกสาร และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวโดยทั่วไป รวมทั้งเป็นศูนย์รวมของหน่วยจัดการวารสารในการจำหน่ายหนังสืออนุสาร วารสาร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5. ส่วนสำนักงานต่างประเทศ มีหน้าที่ในการเผยแพร่และส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักและสนใจของประเทศที่มีสำนักงานสาขาของ อ.ส.ท. และประเทศ

ใกล้เคียง ควบคุม ประสานงาน เสนอข่าวความเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวภายในประเทศให้สำนักงาน อ.ส.ท. ในต่างประเทศทราบทุกระยะและวางแผนการ เผยแพร่ให้แก่ สำนักงาน อ.ส.ท. ในต่างประเทศ

(ก) สำนักงานนิวยอร์ก มีหน้าที่ในการเผยแพร่ ชักจูง โฆษณา ให้บริการข่าวสารและอำนวยความสะดวกแก่บริษัทนำเที่ยว สายการบิน สายการบินเดินเรือ สื่อมวลชนและผู้แทนธุรกิจท่องเที่ยวอื่น ๆ ในฝั่งตะวันออกของสหรัฐอเมริกาและแคนาดา และเป็นตัวแทนของ อ.ส.ท. ในการสร้างสัมพันธ์โดยใกล้ชิดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเดินทางเข้ามาในประเทศไทย

(ข) สำนักงานลอสแอนเจลิส มีหน้าที่ในการเผยแพร่ ชักจูง โฆษณา ให้บริการข่าวสารและอำนวยความสะดวกแก่บริษัทนำเที่ยว สายการบิน สายการบินเดินเรือ สื่อมวลชนและผู้แทนธุรกิจท่องเที่ยวอื่น ๆ ในฝั่งตะวันตกของสหรัฐอเมริกาและแคนาดา และเป็นตัวแทนของ อ.ส.ท. ในการสร้างสัมพันธ์โดยใกล้ชิดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

6. หน่วยประสานงานสถานตากอากาศ มีหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานการเก็บหลักฐานและการติดตามผลงานของสถานตากอากาศต่าง ๆ ระหว่าง อ.ส.ท. ส่วนกลางกับโรงแรมบางแสน สนามกอล์ฟบางพระ และโรงแรมเขาใหญ่

7. โรงแรมบางแสน มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาพักแรม ทั้งในด้านที่พัก อาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนความปลอดภัยและความบันเทิง

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางปณุกษา อัญชลีนุกุล
วัน เดือน ปีเกิด	5 เมษายน 2504
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	4 / 9 หมู่ 8 ซอยจักรกรี 7 ถนนลาดพร้าว 71 แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร 10230
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศบดินทรเดชา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศบดินทรเดชา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2522	มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนศรีอยุธยา
พ.ศ. 2524	ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง จากวิทยาลัยครูจันทระเกษม
พ.ศ. 2526	กศ.บ. (วัดผล) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2548	กศ.ม. (ประวัติศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ